

НАДДЗВІННЄ

Полацк 2010

Полацкае народнае літаратурнае аб'яднанне
«Наддзвінне»

Наддзвінне

Альманах

Полацкае кніжнае выдавецтва

2010

УДК [821.161.3+821.161.1(476)]-8
ББК 84(4Беи)+84(4Беи=Рус)
Н17

Укладальнікі: М. Балдоўскі, Г. Загурская
Мастацкае афармленне С. У. Тамашэвіча

Надзвінне / уклад. М. Я. Балдоўскі, Г. П. Загурская.— По-
Н17 лацк : Полацк. кн. выд-ва, 2010.— 263 с.

ISBN 978-985-6936-27-5.

Чарговае «Наддзвінне» выдаецца напярэдадні юбілею — 85-годдзя з дня выхаду першага нумара альманаха ў 1926 годзе. У ім шаноўны чытач пазнаёміцца з сучаснымі творамі наддзвінцаў, якія прадстаўлены ў паэзіі і прозе, на беларускай і рускай мовах, разнастайныя па тэматыцы і цікавыя праз ужытыя ў іх сродкі мастацкай выразнасці. Аматары прыгожага слова сустрэнуцца тут з ужо сталымі літаратарамі Полаччыны і з пачынаючымі аўтарамі-наддзвінцамі. Альманах прызначаны для шырокага кола чытачоў, дарослых і моладзі.

УДК [821.161.3+821.161.1(476)]-8
ББК 84(4Беи)+84(4Беи=Рус)

ISBN 978-985-6936-27-5

© Афармленне. ООО «Полацкае кніжнае выдавецтва», 2010

Во *Слове* вечно…

«Наддвинье» – не просто слово,
А нашей судьбы основа:
И благовест, и погода,
И к *Слову* начало брода,
Который бурлив и бешен,
Где тонут, кто *Слову* грешен,
А кто одолеет, – знает,
Что муза таких спасает…
Наддвинцы – послы Скорины
Из верной ему дружины,
Которые слово в строчке
Пестуют, как листья почки,
Плывя на ладье «Наддвинье»
Под парусом Евфросиньи,
Где Чародей с Симеоном
Напутствуют их поклоном,
Чтоб *Слово* звало-учило
И души собой лечило,
Чтоб жило – хоть всё конечно –
«Наддвинье» во *Слове* вечно.

Наш чарговы – юбілейны – альманах пачынаецца з вершаоды «Во *Слове* вечно...» як даніна павагі вялікаму творчаму шляху, пройдзенаму многімі полацкімі літаратарамі-наддзвінцамі.

Угледземся ў гэтыя даты: 1926... 1994... 2011...У іх – значымыя, вызначальныя вехі ў гісторыі «Наддзвіння», народнага літаратурнага аб'яднання полацкай зямлі, і найбольш важныя моманты, якія абазначылі пэўныя этапы ў развіцці і станаўленні творчага патэнцыялу Полаччыны. Адзначыўшы 15-годдзе з дня прысваення калектыву звання народнага, наддзвінцы у 2011 годзе ўваходзяць у 85-гадовы юбілей з дня выдання першага альманаха «Наддзвінне».

«Паэзія – уся! – язда ў нязведанае», – не раз прамаўляў У. Маякоўскі перад паэтамі-пачаткоўцамі. І літаратары, і чытачы

заўсёды вымушаны пагружацца менавіта ў тое нязведанае далёка, адкуль «ёсць і пайшло» паэтычнае слова.

Калі гартаць старонкі гісторыі нашага аб'яднання, то перад намі як бы ажывае кіналента «добрых і розных» падзей вялікага перыяду быцця нашай Айчыны, у якім – ці добра, ці не надта – прыйшлося прабываць нашым дзядам, бацькам і нам сённяшнім...

У альманаху «Наддзвінне-2010» хацелася б яшчэ раз напомніць кароткa гісторыю нашага аб'яднання, якому спаўняецца, як мы лічым, 85 гадоў з таго моманту, калі пры газеце «Чырвоная Полаччына» паэты і празаікі, згуртаваўшыся, арганізавалі па ініцыятыве А. Александровіча Полацкую філію сталічнага аб'яднання «Маладняк». Напачаткуяе ўзначаліў А. Дудар, пасля яго паслядоўна змяняліся на гэтай пасадзе А. Звонак, В. Сянкевіч, С. Хурсік, Т. Хадкевіч.

На першым пасяджэнні «Маладняка», якое адбылося ў Полацку 07. 03.1925г., прысутнічала сем літаратараў, а ў канцы года ў гэтым аб'яднанні было ўжо васемнаццаць паэтаў і празаікаў.

У лістападзе 1926 года выйшаў першы нумар альманаха «Наддзвінне», які стаў літаратурнай візіткай полацкага «Маладняка» і які даў назву ўзноўленаму пасляваеннаму згуртаванню полацкіх літаратараў. У першым нумары альманаха былі надрукаваны паэма А. Александровіча «На мяжы», першыя вершы Петруся Броўкі, творы Тараса Хадкевіча і Сымона Хурсіка. У гэтым жа нумары з'явіліся два вершы паэта і празаіка Яна Скрыгана, верш паэта-пачаткоўца, нашага земляка, Мікалая Сямашкі («Люблю свой край») і паэтычныя творы настаўніка з Ветрына Уладзіміра Яцкевіча...

Сталічнае літаратурнае аб'яднанне «Маладняк» праіснавала толькі пяць гадоў, але яго полацкая філія з'явілася тым вытокам, ад якога пачалося «наддзвінскае» цячэнне ў дзень сённяшні...

Па-сапраўднаму і надоўга «Наддзвінне» абнавіла сваю дзейнасць толькі пасля Вялікай Айчыннай вайны. Яго ўзначаліў тады быўшы партызан і франтавік Алесь Савіцкі...

Ішоў час. Мяняліся падзеі, людзі і ... кіраўнікі «Наддзвіння». Гэта былі энергічныя і самаадданыя літаратары: Алесь Савіцкі, Валянцін Лукша, Юрый Лужын, Навум Гальпяровіч, Іван Стадольнік, Міхась Барэйша, Юрась Касцюк, Герман Кірылаў, Лера Сом...

У 1994 годзе літаб'яднанню, якое на той час узначальваў журналіст Юрась Касцюк, было прысвоена ганаровае званне «народнае», а ў 1997 годзе за першынство ў Першым Усебеларускім фестывалі «Беларусь – мая песня» «Наддзвінне» адзначана дыпломам лаўрэата і грашовай прэміяй.

З 2006 года работу «Наддзвіння» плануе і каардынуе мастацкі савет літаб'яднання, у які на сённяшні дзень уваходяць М. Балдоўскі, П. Буганаў, Г. Загурская, У. Стральцоў і Р. Цітова.

За два гады – пасля выдання альманаха «Наддзвінне-2008» – полацкія літаратары многа « склалі вершаў і напісалі прозы», як пяецца цяпер у нашым гімне «Наддзвінцы мы». У розных друкарнях Беларусі выйшлі цікавыя па зместу і па майстэрству выкарыстання сродкаў мастацкай выразнасці кнігі наддзвінцаў: «Да зямлі прытуліцца» Г. Загурскай, «Круговорот» У. Куца, «На рубяжы стагоддзяў» З. Куніцкага, «І песня хвалямі плыве...» З. Лёцінай, «За краем света» Н. Саветнай, «У памяці людской назаўжды» В. Карасёва, «Из родника... або з крыніцы» М. Балдоўскага (рускія вершы і іх пераклады на беларускую мову Г. Загурскай), «А ещё был случай...» М. Шнітко.

У рэспубліканскіх СМІ: у газетах, у часопісах, у зборніках – многія наддзвінцы зарэкамендавалі сябе як літаратары-прафесіяналы: В. Атрахімовіч, Г. Загурская, В. Карасёў, Н. Саветная, Н. Салодкая і іншыя.

Кожны дзень у жыцці аб'яднання нясе нешта новае, значымае, становячыся кропкай адліку ў творчым лёсе кожнага

наддзвінца: ці то напісаны новы верш, ці то выдадзена першая ці чарговая кніга, ці то прагучаў па радыё або тэлебачанні чыйсьці твор, ці то быў хто ў складзе творчай дэлегацыі... Мы стараемся быць запатрабаванымі, карыснымі – быць наддзвінцамі. І гэта ў чарговы раз падцвердзілася 13 лістапада 2010 года на абласным свяце літаратурных клубаў і гасцёўняў "Песняры Прыдзвінскага краю": народнае літаратурнае аб'яднанне "Наддзвінне" стала пераможцам сярод чатырнаццаці калектываў вобласці – лаўрэатам 1 ступені .

Наддзвінцы мы...

(гімн)

Словы Г. Загурскай і М. Балдоўскага
Музыка Я. Аўласенка

Складаем вершы мы ці пішам прозу
Пад позіркамі чулымі званіц,
Святая Еўфрасіння нашы крозы
Натхненнем поўніць з полацкіх крыніц.

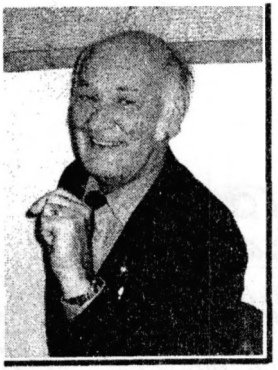
Пісьменнікі – такое ў нас прызванне,
У кожнага яно ў душы гарыць.
Народным мы завемся аб'яднаннем,
А значыць абавязаны тварыць.

Мы лёсу дзячым у прыгожым слове,
Што нас народ наддзвінцамі заве.
І жыць заўжды напеўнай нашай мове,
Якая жытняй хваляю плыве.

На любыя бацькоўскія прасторы
Святло ідзе з нябесных алтароў,
Каб славіць нам жыццё ў цікавых творах,
А ў ім – радзіму, веру і любоў.

М.Балдоўскі,
старшыня народнага літаратурнага
аб'яднання «Наддзвінне»,
сябра Саюза пісьменнікаў Беларусі.

Прысвячаецца
85-годдзю з дня выхаду першага
нумара альманаха ‹‹Наддзвінне››
і 15-годдзю прысваення
літаратурнаму аб'яднанню
‹‹Наддзвінне›› звання народнага
1926–2011

Мікалай Анякаў

«Са свету фарбаў і сугуччаў...»

Выток

Са свету фарбаў і сугуччаў
Душа мая бярэ выток
І, з іх будуючы радок,
Сваёй энергіяй кіпучай
То напаўзае, каб памучыць,
То кветкай лашчыцца ля ног.
Са свету фарбаў і сугуччаў
Душа мая бярэ выток
І беражэ мяне над кручай,
Упасці не дае ў паток.
Яна ж ацэніць кожны крок,
Як адыду ў пясок сыпучы
Са свету фарбаў і сугуччаў.

Рабінавы захад

Рабінавы захад
гарыць-памірае
Ў канвульсіях промняў
насуперак дню.
А раніцай зноўку
на небе іграе
Рабінавы золак
з такога ж агню.
Мы ўсе, як адзін,
ператворымся ў россып,
Адыдзем ў нябыт
без білета дамоў,
Душу пераліўшы
у іншы ўжо посуд,
Нырнем у рабінавы
захад, як кроў.
Не старацца свету
сівога законы
Пакінуць падобнасць
сваю на зямлі,
Каб воблік пасля
непазбежнага скону
Пранёс – пераемнік ужо –
у любві.
Спасціг гэту ісціну я,
і не першы,
Жыццёвых імгненняў
палёт-чахарду –

Паэта фантазію
ўкінуў я ў вершы,
У захад рабінавы
з ёй і сыду.

Мой крыж

Пакаянне – яно ад віны –
Я з пражытага веку выношу,
А мінулага эха трывожыць
Са скажонай яго глыбіні.

Многа хібаў было, і не так
Я зрабіў бы сягоння – ды й ўчора
Не сядзеў у нары я ад гора,
Як шчадрынскі пячкурык-дзівак.

Пра мінулае трэпле язык –
Мы становімся зараз у позу...
Мне ж падоран быў вераснем розум –
Выбіральна ён думаць прывык.

Не стамлюся заўжды паўтараць:
Не магу быць падобным на Хама –
Асмяяць і Радзіму, і маму,
Як і Ноя ў бядзе асмяяць.

Што было, то гісторыя спраў:
Рэвалюцый, гулагаў, упадку –
Мне яе завяшчалі як спадкі,
Каб яе зразумець спрабаваў...

Многа хібаў было, і не так
Я сягоння зрабіў бы, напэўна,
Але й сёння мне робіцца спеўна,
Як прыпомню з чмялямі свой дах.

Нешта дрэнна – сабе не маню:
Сам рабіў я, напэўна, замала.
Не прымаю, што болем не стала:
Прыгажосці чужой, авеню...

Не патрэбны мне Рым і Парыж –
Мо наіўнае гэта прызнанне...
Каб не меў бы я сынава звання,
Быў бы мне не па сілах мой крыж...

Аналогія

Сусвет умяшчае
дзве вечныя тайны:
Мігаючы купал
і бездань душы.
Іх нам спасцігаць
трэба вельмі старанна,
У спешцы сваёй
каб багоў не смяшыць...
Не церпіць Сусвет
мітусні і зазнайства,
І думкай сваёй
нам не зведаць прастор,

Дзе кружыцца стройны
ланцуг пастаянства,
Украплены ў неба
пясчынкамі зор.
Загадкавы космас
у вечных глыбінях
Жыве па законах
не нашых ідэй,
Імкнецца душа
да загадкавай плыні,
Хаця прабывае
ў палоне людзей.
У космас не мкнуся,
упрадзены тут я –
Душой знітаваны
з прыродай зямной,
Дзе верасень кожны
мне ў радасць і смутак –
Ён звязаны днём
нараджэння са мной.
Мне цяжка спасцігнуць
бязмежнасць прасторы
І цяжка ў душу,
нат сваю, зазірнуць:
Хоць сходны два гэтыя
дзіўныя створы,
Ды сутнасць іх розную
як не адчуць...

Букет

Мне часта сніцца па вясне
Квяцісты луг, нібыта коўдра, –
Такой нас укрывала добра
Матуля, каб не зяблі ў сне.
Збірала кветкі на лужку
За частаколам часта маці,
І я ў сваёй квяцістай майцы
Бег стрымгалоў ёй пад руку.
Быў карапуз я, жвавы шкет,
Яна ж кружылася, хапала
Мяне рукой, на ёй трымала,
А на другой – з лужка букет.
Руку схаваўшы пад касу
Яна смяялася: «Мне лёгка
Сынка трымаць і гэты зёлкі,
Калі ў букеце ўсё нясу...»

Мелодыя радзімы

На вярбе, вясной расквечанай,
Раптам я пачуў рапсодыю...
Вось і чмель, пылком памечаны...
– Слухай, Ваша благароддзе!

Заспявай, як рада сонейку
Ў полі рунь пад весняй просінню,
Як прамені дораць зернейку
Цеплыню да самай восені.

Раскажы, як пад вярбою ты
З раўчуком аб нечым шэпчашся,
І прашу – не патрабую я:
Пагаворым – сэрца лечыцца...»

Чмель бліснуў сваёй манішкаю
І павіс, нібы ў сумненні ён,
Зноў завёўшы над пупышкаю
Мілагучнага гудзення звон.

Зноўку ў песенным дуэце я
Слухаў музыку-рапсодыю
І ў расчыненым сусвеце я
Чуў радзімую мелодыю.

Восень пакаяння

Бывае цяжка, нібы лёс на злом:
Няма канца душэўнаму садому
Ў самоце па пакінутаму дому,
Па журавінных месцах за сялом.

Парою блікам прывідна мільгне
Падобны контур вобраза былога:
Устрапянешся – адыходзіць змога,
А сэрца мкнецца к любай старане,

Туды, дзе строкат сыплецца сарок
Па лазняках ля возера за хатай,
Што стала болем, і вялікай стратай,
І той любоўю, што забыць не змог;

Дзе сеткі ля рабіны на сцяне
Ужо не мной сабраныя для лову,
А лодкі згніўшай ля вады аснова
З дакорам пры сустрэчы пазірне;

Дзе некалі пакінуў след і я –
Цяпер яго не ўбачыць нават зблізу –
Забытыя лядашчыя эскізы
Таго, што не зрабіў у спешцы я.

Ах, гэты край, забыты й дарагі,
Мяне заўсёдна мучыць віртуальна –
І гэта пакянна і кранальна
Ў асеннім лёсе з позіркам другім.

Цырык-ціў-ціў...

Сцякае снег ужо па даху
Пад буркатанне галубоў,
Бліжэе сок, блакіт з размаху
На небе сонца сцеле зноў.

І верабейка вось прыгрэўся,
Надзьмуў ён пёркі і: «Ціў-ціў»,
Маўчком пад дахам адсядзеўся
І вось цырыкае матыў.

Забаўны птах, істота-кроха, –
У чым трымаецца душа...
Яму і добра, й дрэнна троху,
А песню ўсё ж пяе спярша

Таму кутку, які радзінны,
«Цырык-ціў-ціў» пяе яму,
І ў час апошні, так магчымы,
Падстрэшшу верны ён свайму.

Малышка на галінку ўскочыў,
Прывет цырыкае вясне,
«Ціў-ціў» – капеж смялей закрочыў
І будзіць лірыку ва мне.

У сэрцы – не зіма...

Снег прыхаваў пажухлую траву
І разаслаўся зорным каленкорам,
Я не схлушу: люблю гэту пару
З сініцамі ў кусце над частаколам.

Ужо зіма – нядаўна ж па вясне
Цвілі па-райску яблыні і слівы,
А ў пене іх жадалася нат мне
Паслухаць птушак спевы-пералівы.

Я кожны раз, крадучыся, сачыў,
Пачуўшы іх, дзе тыя птахі-цуды,
І сам сябе ў наіўнасці смяшыў,
Калі ўзляталі птушкі з перапуду...

Хаця і снег, а ў сэрцы не зіма,
А тыя вёсны з песнямі на лузе...
Здаецца, што надвор'я лепш няма
Ва ўсёй сусветнай ўспененай акрузе.

Калейдаскопам, кадрамі кіно
Знікае ўсё, што мне прыемна міла:
То яблыкі падражняцца ў акно,
А то жанчына, жаль, праходзіць міма...

Ужо зіма... І час вясны прапаў:
Маўчу пад сівізной сваёй і снежнай,
Але не згас ва мне яшчэ запал
Са страсцю даліктнаю і свежай...

У свеце вечнага

Задыміла воблака па вясне
Ля ручча, дзе густа лазняк расце,–
Мо чаромха гэта ў сваёй красе
Мые пасмы-локаны ў малацэ?

Пазнаю міжлецця я прыгажосць,
Салаўёў залівістых унісон.
І палоніць дзіўнае ў гэтым штось –
Ці не водар вязкі, як быццам сон?

Хоць законы пэўныя у быцця,
Толькі мара ў кожнага ёсць свая:

Ў свеце вечным вымушан быць і я
Пад раскаты вечнага салаўя.

Хлапчуком я раніцай ўсё бягу
Да крынічкі з дудачкай у руцэ,
Дзе краса-чаромха на скразняку
Мые зноўку локаны ў малацэ.

Дачыненне

Маёй вёсцы – радзіме

Я божы і твой,
ну а іншым – нічый,
Прапісаны
ў дадзенай нішы:
Ад прорвы расійскай
крывіч я, лічы,
Пасланы што
Розумам звышай.
Нашто, для чаго? –
заблудзіўся адказ
У межах
таемнай прасторы:
У кветках,
збіраемых мною не раз,
І ў рыбах
у сініх азёрах,
На ўсіх такавішчах,
і ў гоне ласёў,
І ў грыбе
пад дрогкай асінай –
У кожнай таемнай
чароўнай красе

І ў келейцы
нават асінай...
У квеце чаромхаў
я вёсны гасіў,
У скрыпені
восень прывеціў,
Твае далягляды
я ў сэрцы насіў,
Душу
расчуленнем памеціў.

Сябе знайсці

Падаюць яблыкі...
Падаюць горы...
Падаюць годы
ў разлівах зары.
Падаюць башні,
і падаюць зоры.
Падае камень,
сізіфаў, з гары...
Падае вечна
якоесь са звенняў.
Падаюць росы
ў суквецці вясной...
Падаю я
прад табой на калені
Разам з апошняй
надзеяй сваёй.

Падаюць слёзы
з вачэй пакаянных,
Падае слова маленя:
«Прабач...»
...Ёсць у падзеннях
свой сэнс пастаянны,
Ты ж у маім –
маю *сутнасць убач...*

Ад незямнога першацуду

Садовы столік, як падсвечнік,
Стаіць у весняй гамане,
З ім побач выпырхнуў падснежнік –
Глядзіць трывожна на мяне.
Не, не сарву я дзіва-крошку,
Хаця захоплены красой,
Я палюбуюся лепш трошку
З ваконца ім ля лаўкі той.
Ён жоўтым бісерам тычынак
З пялёсткаў сам загаварыў
І мне праз тайнапіс іскрынак
Натхненне ранкам падарыў.
А па танюсенькай сцяблінцы,
Што пабарола гразь і снег, –
З зямлёю сувязь, што таіцца
І гоніць сокі ў весні бег.
І я такі – прыйшоў і буду,

Ад той калыскі трох дарог,
Ад незямнога першацуду,
Што называем словам «бог».
Я не сарву жывую зорку,
Пацешыць каб сваю руку, –
Сябе я бачу ў веснім золку
На тонкім зыбкім сцебяльку.

Ля возера

Паразліўся блакіт па-над борам
І купаецца ў гладзі азёрнай,
А аблок чыйсьці тайным дазорам
Праплывае ў лілеях пакорна.

Міла ценькае птушачка ў ранні,
То прымоўкне, прасі-не прасі я, –
Прада мной у вясёлым убранні
Захаваная ў сэрцы Расія.

У наіўнасці дзіўнай хлапечай
Патанаю ў радзімай красе я,
Дзе ў савецкай эпосе нявечнай
Пачалася мая адысея.

І тады сінь лілася над борам,
Над азерцам у рызе-уборы,
Воблак гэтак жа тайным дазорам
Праплываў у ажурным узоры.

Я хачу ля азерца з ракітай
З прыхаванай самотай няновай
Захапляцца не толькі блакітам,
А й расійскаю вешчай асновай...

Аптымістычнае

Як да промняў руплівага маю
З ласкай цягнуцца кветкі і сок,
Я лячу да радзімага краю,
На святло як ляціць матылёк.

Знемаглося парыўнае сэрца
Біцца слаба, шукае раство...
Бачна, час зараз іншы імкнецца:
Зноў з'явілася ў ім харство.

І да д'ябла гнёт клопатаў, змога,
Атрасуся ад кучы гадоў,
Засталося сцяжынак шчэ многа,
Дзе пакінуць свой след я гатоў.

Ажыўлю іх пад птахаў распевы,
Па закрайках і стромах прайду,
Пад радзімым сузор'ем – пад Дзевай –
Неўтаймоўную музу знайду.

Вясна

Вось сакавік – і сонца грэе,
Запахла хораша вясной,
А заўтра – цепліцца надзея –
Адпраўлю футра на пакой.

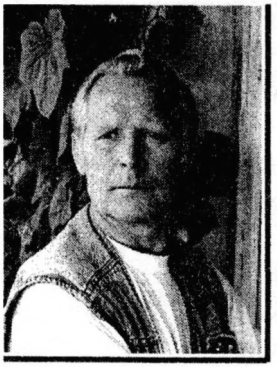
Хаця ў далі бялёса-сіняй
Яшчэ прырода бачыць сны,
Прыгожым клінапісам іней
Апавясціў прыход вясны.

І ў светлы, тоячыся, ранак
Пабег дарозе папярок
І завітаў пад самы ганак
Зпадкапяжовы ручаёк.

Вясна іскрыцца, промні мые,
Гуляе з сонцам так і сяк.
Хто там пяе – аж сэрца ные?
Не вераць вочы – гэта ж шпак!

Над раўчуком хлапчук нагнуўся,
Праверыў пальцам глыбіню,
Прыжмурыўшыся, усміхнуўся –
Страчае пятую вясну.

Пераклад з рускай мовы Г. Загурскай

Вячаслаў Атрахімовіч

«Ведайце і вы, добрыя людзі!..»

Салодкая помста

Бітую гадзіну ідзем з сябрам да чыгуначнай станцыі, крышку прытаміліся. Праўда, нашы адносіны сяброўскімі можна назваць толькі з нацягам. Але аб усім па парадку.

Колісь з ім працавалі на адным прадпрыемстве, а потым нашы жыццёвыя шляхі разышліся. Сустрэліся ж мы неяк выпадкова ў краме. Выйшаўшы з яе, вырашылі прысесці на лаўку. Гутарка зацягнулася не на адну хвіліну. Мой суразмоўца запытаў:

– Ну, як ты, «квітнееш»?

– Ды вось ўжо два гады на заслужаным адпачынку, – і, цяжка ўздыхнуўшны, я зазначыў: – Жыву адзін, толькі на невялікую пенсію, але ж неяк зводжу канцы з канцамі. Праўда, бываюць непрадбачаныя траты. Вось, бач, і сёння, купіў змыўны бачок у прыбіральню. Надоечы паставілі лічыльнікі на ваду, але ж адзін з іх стаў працаваць не на маю карысць: у бачку ўсе вантробы праела іржа. Памяркоўна ўсё ўзважваю і раблю, як дазваляюць мне сродкі і падказвае рацыя. Вось толькі баюся, каб прагным не стаць пад старасць.

– А вот моя «рацыя» подсказала... – добразычліва перадражніў мяне мой суразмоўца і ўжо сур'ёзна дадаў: – Тебе нужно подыскать побочный заработак, да такой, чтобы налоговики не запеленговали. Усёк?

Ён выцягнуў з нетраў лапсардака дарагія цыгарэты, шчоўкнуў запальнічкай і глыбока, нетаропка пацягнуў дым. Крыху памаўчаў, а потым стукнуў мяне па плячы і сказаў:

– А, впрочем, я могу тебя взять в помощники, у нас будут случайные заработки: кому крышу накроем, кому забор починим... Как видишь, я на твой счёт не имею никаких сомнений.

«А мо і праўда?»– падумаў я. Мой сябра быў добра апрануты, на дзязе вісеў мабільны тэлефон – рэч маіх мараў. Я часам бываю рашучым, таму даў згоду. Але ж атрымліваецца нібы па законах фізікі: у нечым выйграеш, у нечым прайграеш.

Радзей цяпер я стаў бываць у сваёй кватэры, а яшчэ ад свайго, назавём яго шэфам, толькі і чую: «Поди! Подай! Пошёл на хрен! Не мешай!» А то крычыць:

– Деловар! – гэта ён мне даў такую мянушку. – Подай струмент!

– Што? – пытаюся.

– Ведро с алебастрой!

– Ну які ж гэта «струмент»?

Але ж чый вазок, таго і галасок. Калі мой шэф бывае незадаволены мной – сіпіць, нібы мех у кузні, і млява ўздыхае. Добры ён толькі тады, калі кульне чарку, але і гэта рэдка бывае: звычайна пасля заканчэння працы і добрага заробку. Прыйшоў я да высновы, што ў кожнага чалавека ёсць што-небудзь і добрае. Падабаюцца мне яго словы: «Дай горлу волю, пропьёшь и долю».

Усё цярплю мо і таму, што ён не зніжае мне КПУ. Усё ў нас пароўну, хоць і карыстаюся яго «струментам». Атрымаў жа я сваю мянушку «Деловар» таму, што шэф лічыць мяне камунікабельным. Як ён кажа: хутка «запудриваю мозги» патэнцыяльным кліентам. А мне гэта і гонару прыдае...

Вось аднойчы едзем мы ў электрычцы. Шэф мой у добрым настроі: атрымалі някепскі заробак і кульнулі па чарцы. У такім

настроі я люблю пагаварыць, а мой спадарожнік на той час меў жаданне слухаць.

– Многія родзічы і сябры кажуць, што я хвалько. Каб гаварыў пра жанчын і палітыку, быў бы такім жа, як і яны. А мяне не хвалююць ні палітыка, ні жанчыны, – сказаў я, а шэф з гумарам дадаў:

– Придумали три зла: бабу, чёрта и козла.

– Не ведаю, чорт і казёл за маё шчаслівае жыццё мне нічога кепскага не зрабілі, а вось бабы-ы-ы!.. У-у-у!.. Гэты «слабы пол» мяне два разы «кінуў» на грошы, што ледзь жабраком не стаў і «по миру не пошёл». Радуе толькі тое, што я, як бачыш, характар загартаваў, але хопіць... Самакрытыка – самы складаны метад удасканальвання, пагадзіся, – закончыў я.

Шэф сядзеў, крыху адкінуўшы галаву на лаўку, слухаў мяне, а хутчэй за ўсё, драмаў, таму што мае «грёзы» ўсур'ёз не ўспрымаў. На чарговым прыпынку ўвайшла жанчына бальзакаўскага ўзросту. Яна была апранута ў зялёны жакет. На мяне паглядзела такімі ж зялёнымі вачамі. Акінуўшы позіркам майго спадарожніка, нягучна прывіталася. Мой шэф на яе прывітанне прыадкрыў адно вока і хуценька закрыў. Спадарожніца прысела насупраць мяне. Паклала нагу на нагу і сашчапіла на іх прыгожыя маленькія рукі. У мае вочы кінуліся пафарбаваныя дагледжаныя кіпцікі і пярсцёнак, які зіхацеў усімі колерамі вясёлкі ў промнях ранішняга сонца, якое ярка свяціла ў вагоннае вакно.

У жанчыны былі чаравікі маленькага памеру. З такіх, мабыць, чаравічкаў рыцары сярэднявечча пілі віно на балях. Жанчына млява ўздыхнула, усім тулавам пацягнулася і падлажыла рукі сабе пад галаву. Я назіраў, як на яе шыйцы пульсуе тоненькая жылка. Хоць і даў зарок больш з жанчынамі не сябраваць, але, нібы скульптар або мастак, не магу імі не захапляцца.

Некаторы час я «забаўляў» шэфа, малюючы перспектывы чарговага «калыма». Ён ківаў носам і выдаваў: «Угу...угу...» Калі мой суразмоўца стаў шмыгаць і храпці, да мяне звярнулася спадарожніца:

– Простите, что нарушила ваш высокоинтеллектуальный разговор. Я стала невольной слушательницей. Вы те специалисты, которые мне нужны на данный момент. Коротко введу в курс дела: на моей даче протекает крыша. Если располагаете временем, хочу попросить вас сойти на следующей станции. Чтобы доехать до моей дачи, вызову такси. Вы согласны?

– Безумоўна, мы згодны, – паспешна адказаў я за сябе і шэфа. Ён пры гэтым дадаў:

– Нам некуда больше спешить.

Выходзячы ў тамбур, я пачуў каля свайго вуха сцішана-задаволены голас шэфа:

– Ну, Деловар!.. Ну, Деловар!..

Прыехаўшы на летнік да маладой жанчыны, я марна час не траціў. Пайшоў з гаспадыняй пад павець, каб паглядзець на будматэрыялы. Там звярнуў я ўвагу на стары вайсковы шынель з блакітнымі пагонамі. Нібы жартуючы, нібы ўсур'ёз, я хітнуў галавой у бок шыняля і сказаў:

– Мусіць, ваш муж «лётчик-испытатель»?

– Нет, он крупный специалист в области анатомии, делает эксперименты на приматах. Сейчас находится в бессрочной командировке. У него впереди блестящая карьера.

– Для такога брыльянта вы яму дастойная аправа.

На мой камплімент яна не адрэагавала, і я хуценька перайшоў на другую тэму. Гаспадыня мяне з шэфам запрасіла ў сад, дзе нашу ўвагу прыцягнула груша, пад якой ўжо ляжала шмат пераспеўшых пладоў. Не чакаючы запрашэння, шэф накінуўся на грушы, нібы кот на сала. Мабыць, ён і пратросся за дарогу. Працягнуў іх і мне. Калі быць шчырым, такія салодкія грушы я смакаваў упершыню.

– Как называется этот сорт? – звярнуўся да жанчыны шэф і, не чакаючы адказу, з захапленнем сказаў: – Да какие они сладкие, вкусные! Вон даже осы пикируют на них. Клянусь бородой, с них получится хороший самогон!

Хрумстаючы чарговую грушу, зноў пацікавіўся іх сортам «падпольны самагоншчык».

– Сладкая месть! – даволі гучна прамовілі вішанькі-вусны нашай спадарыні.

Мы аж папярхнуліся ад нечаканай назвы сорту. Я не на жарт спалохаўся – гэта заўважыла суразмоўца, усміхнулася, паказаўшы два радочкі белых, нібы першы снег, зубочкаў. Паглядзела на мяне зялёнымі вачамі і, як бы выпадкова, правяла сваёй белай ручкай па маёй мазолістай. «Во, псіхолаг!» – падумалася мне.

Нічога не каштуе нам так танна і не цэніцца намі так дорага, як ветлівасць і пяшчота. Я заўсёды самакрытычна адношуся да сябе, сваіх паводзін і знешнасці. Тады я быў няголены, прапечаны і абветраны на сонцы, з парэпанымі рукамі, нібы адбыў тэрмін на галерах. А якая павага!..

Хутка бег час, працавалі мы старанна. За ўмовы працы нам спадарыня павысіла, як яна казала, нейкі каэфіцыент, бо страву гатавалі самі. Яна падымалася рана і ехала на ўласным аўтамабілі на працу. Хоць і трымала сябе на адлегласці ад нас, але часам мы сталі гаварыць, як кажа шэф, «за жизнь».

Калі закончылі працу, па славянскаму звычаю селі за стол. Спадарыня прыгатавала нейкае барбекю, запечанае мо ў смятане, а мо ў маянэзе, – такое я адведаў упершыню. Пасля чаркі мы сталі задаваць пытанні больш смела. Аказваецца, праўда, як кажа мой паплечнік, «что у трезвого на уме, то у пьяного на языке».

– Где вы взяли такой редкий сорт груши, с таким пугающим названием? – запытаў шэф у жанчыны.

І вось што мы пачулі:

– Так уж получилось. Оставил меня муж с двумя деточками на руках, а сам побегал, побегал по «приматам» и в конце концов пришёл проситься назад. Дети к этому времени подросли, и мы, так званого, «гостя» не приняли. Он на память посадил нам, как часто говорят, эту «дулю». На прощание мне на ушко шепнул: «Я хочу, чтобы ты меня помнила…» Конечно, ничего не проходит бесследно: узнала, что такое стресс. Воспоминания о нём до сих пор не дают мне покоя, даже стихи начала писать. Правда, они немного грустные, но, если вам интересно, послушайте:

Что стоишь в смятенье у порога?
Я тебя давным-давно не жду.
Без тебя я так в тени продрогла
И костры воспоминаний жгу.

Отчего знакомые тропинки
Ищешь на забытом берегу?
До последней трепетной слезинки
Я простить обиды не смогу.

Не томись напрасно у порога,
Ты из боли мой незваный гость,
Как и ты, я в осени продрогла,
Но бегут дороги наши врозь.

Вот такая получилась «сладкая месть».

Некаторы час сядзелі моўчкі, у задуменні. Змяркалася, але я ўпершыню ўбачыў павільгатнеўшыя вочы майго шэфа...

Гэта гісторыя кранула і мяне.

Іаланта

Калі ў маладосці я чуў ад равеснікаў: «Как убить время?», то глядзеў здзіўлена на такіх асоб. У мяне ж час заўжды быў у дэфіцыце. Прыходзілася нават папрацаваць у дзве змены, каб зарабіць адгул або два. Круцячы на значнай вышыні гайкі, пры святле ліхтара, думаў: «Сам я тут, а душа мая з бацькамі. Прыехаўшы да іх, буду касіць, сушыць, вазіць, нават жывёлу пасвіць. Адным словам, адпачну актыўна. І, дзякуй Богу, падараваў Ён мне добрае здароў'е, а праца сілу дала».

Гледзячы на маю працу, суседзі са сдзіўленнем пыталі:

– Якім ты там, у горадзе, займаешся спортам? Так у цябе ўсё добра атрымліваецца.

На што я, ухіляючыся, словамі майго любімага барда Уладзіміра Высоцкага адказваў:

– Вышел ростом и лицом – спасибо матери с отцом.

Суразмоўцы добразычліва ўсміхаліся. Калі быць шчырым, мой любы спорт – падводнае паляванне.

Аднойчы з вечара паклаў я ў пляцак рыштунак, каб раніцай па расе пайсці да возера. Але ж затрымала мяне гара напілаваных дроў, якая ўзвышалася на падворку. Узяў у павеці сякеру, молат і сталёвыя кліны і пачаў шчапаць дровы. Праз нейкі час да мяне падышоў бацька і спытаў:

– Сынок, ты чаму не пайшоў на падводнае паляванне?

Я, жартуючы, адказаў:

– Нейкі сон бачыў, што паляванне будзе няўдалым.

Шчапаючы дровы, успомніў старэйшага сябра па працы, дзядзьку Патрыкея, які зведаў ГУЛАГ, і яго словы, што там было напісана вялізнымі літарамі: «Честный труд – дорога к дому, запомни и скажи другому».

Ехаў я ў горад з добрым настроем: праводзілі мяне бацькі ды суседзі і на развітанне сказалі шмат добрых слоў. Гледзячы на маляўнічыя мясціны Браслаўшчыны, успамінаў паданні, якія я чуў у дзяцінстве ад вясковых людзей, любых майму сэрцу...

Хутка прайшлі гады, а калі трапней, праляцелі, нібы вырай жураўліны. Яны падаравалі мне сівую бараду, а каля воч – маршчыны. Нягледзячы на тое, «...з удзячнасцю жыццю ў вочы я гляджу, мінуўшы першую мяжу... »

Вось і на заслужаны адпачынак я выйшаў, стала больш вольнага часу. «Нарэшце і даўнішняя мара здзяйсняецца, – думаю, задаволена ўсміхаючыся. – Слава Богу, і здароўе някепскае...» Прыходжу да высновы, што ў кожным узросце ёсць штосьці цікавае і прыемнае. Вось, скажам, унучачка Яна, калі сустракае мяне, кажа:

– Ты мой любы дзядулька. Мы ж з табой ніколі не сварымся.

У цябе мяканькія ручкі.

– Гэта так, – кажу і падымаю Яначку ўгору на руках, амаль да столі, пяшчотна цалуючы яе маленькую галоўку.

На гэты раз на летнік я не спяшаўся і гатаваў на кухні снеданне. Прынёс з пакояў, як звычайна, два тэлефоны, бо калі што-небудзь смажу, зачыняю дзверы, каб не было чутна пахаў па ўсёй кватэры. Хутка паснедаўшы, усеўся ў мяккі фатэль: хацелася паглядзець па тэлевізары пазнавальную перадачу, але зазваніў тэлефон: запрашаў савет ветэранаў нашага прадпрыемства паехаць у сталіцу на камфартабельным аўтобусе. Быў прыемна абрадаваны, што павязуць на оперу «Іаланта» па драме Г. Герца «Дачка караля Рэне». Прыняўшы запрашэнне, вырашыў схадзіць у бібліятэку, каб узяць патрэбную літаратуру на гэты конт і больш поўна ўсё асэнсаваць.

Раніцой, калі ішоў да аўтобуснага прыпынку, мне хацелася спяваць: «Молодым везде у нас дорога, старикам везде у нас почёт...» У аўтобусе побач са мной сеў акуратна апрануты чалавек, па выгляду мой пагодак. Па яго твары я зразумеў, што ён не паліць. Парукаліся, пазнаёміліся, так бы мовіць, афіцыйна. «Восіп», – назваўся ён. Суразмоўца аказаўся маім земляком, ды і працавалі мы калісьці на адным прадпрыемстве. За гутаркай хутка прабег час...

Вось мы і ў сталіцы ля Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета рэспублікі Беларусь. Прыйшлі на прадстаўленне крыху раней пачатку і былі прыемна ўражаны: усюды чысціня, сучасны дызайн, добра апранутыя ветлівыя людзі.

Пад дружныя апладысменты гледачоў паднялася прыгожая заслона. Я адчуў сябе нібы ў другім вымярэнні – а дакладней, у Сярэднявеччы, – калі ўбачыў дэкарацыі і дзеючых асоб у касцюмах таго часу. Суправаджала дзейства чароўная музыка. Яна дапамагала няспешна акунуцца ў тую абстаноўку, якая была бачна на сцэне. Гледзячы на акторку, спачуваючы яе гераіні, а пасля радуючыся за яе, я ўспомніў паданне маёй Браслаўшчыны пра дзяўчыну, лёс якой быў падобны лёсу Іаланты.

Распавёў мне гэтую цікавую гісторыю ў басаногім дзяцінстве

дзед, які жыў па суседству, а нарадзіўся яшчэ ў замінулым стагоддзі. І вось што я ад яго пачуў: «У нашай мясціне ў адной сялянскай сям'і з'явілася на свет дзяўчынка, якая ад нараджэння не мела зроку. Яна год ад году прыгажэла... Аднойчы раніцай, калі маці цепліла печ, дзяўчынка прысела ля акна і сказала свайму бацьку:

– Татачка, схадзі да ручая, які працякае ля нашай хаты. Набяры ў збан вады, прынясі мне. Трэба памыць твар той вадой.

– А адкуль ты ведаеш, дачушка, што там працякае ручай? – запытаў бацька.

– Я бачыла сёння дзіўны сон... – адказала тая.

Не трацячы часу, бацька прынёс з ручая вадзіцы. Дзяўчына памыла твар. Першае, пачутае слова ад дачкі было: «Відзэ!» На польскай мове гэта слова значыць «бачу».

З даўніх часоў жывуць тут у згодзе людзі розных веравызнанняў. З цягам часу ў гэтай маляўнічай мясціне ўзнік невялікі горад, які, помнячы паданне, людзі назвалі Відзы, а на ўзгорку, каля таго самага ручая, вернікі пабудавалі касцёл. Гэтаму паданню людзі верылі заўсёды, і царскія прыбліжоныя прыязджалі сюды пазбавіцца ад сваёй немачы. Граззю з невялікага возера вяскоўцы паспяхова лячылі рукі і ногі. Тут лечацца і цяпер. Гэтае паданне я раней распавёў сваім дзецям і ўнукам. Ведайце і вы яго, добрыя людзі...»

«На бобах»

Іду па дарозе, на якой заліты вадой каляіны. Боты мае ў дзірках: свой час адслужылі. Бачу, на абочыне дарогі ляжыць аўтамабільная шына. Суседзі-дзяды гаварылі, што з іх у ГУЛАГу някепскія галошы рабілі. Сумна замроіліся думкі пад маёй праплешынай: чакаюцца непрадбачаныя траты. З чарговай пенсіі

нічога не выкраю, бо нясу з лесу ягады, а да іх патрэбен цукар. Чарніцы растуць на адносна высокіх мясцінах, збіраць іх буду, ходзячы нават у чунях, а вось журавіны... Там толькі ў балотніках пройдзеш. Чакае вымушаная дыета. Прыйдзецца «сесть на бобы», як казалі некалі вышэй упамянутыя дзяды. Вы мне можаце параіць прадаць вядзерца-другое ягад і паправіць матэрыяльнае становішча. Але ж гэта мне не падыходзіць: калі доўга працую, нахіліўшы галаву, паяўляюцца цёмныя кругі пад вачамі, чамусьці баліць галава.

На маім летніку добра ўрадзіў боб, і я яго налушчыў багата. Недзе чытаў, што ён каларыйны, бо на галерах рымляне кармілі ім рабоў, яшчэ часнаком і віном, апошняе – нібы на дэсерт. Вырошчваю і часнок, якога раней адразу з'ядаў амаль галоўку, так бы мовіць, для прафілактыкі прастудных захворванняў. Цяпер толькі адзін зубочак адольваю: калі з'ядаю крыху больш, баліць пад дыхавіцай. Таннага віна ў крамах хапае, мае знаёмыя называюць яго скарочана ХДВ – «хорошее дешёвое вино», а калі кепскае, – «хреновое дешёвое вино», нібы вытворцы робяць яго з хрэну. Паразважаўшы так, усміхнуўся я ўжо весялей: з усяго ёсць выйсце.

Кажуць, калі чалавек старэе, ён жыве ўспамінамі. Ну хай сабе і так, пагаджуся. У маім дзяцінстве бацькі на агародзе садзілі боб, нават там, дзе расла бульба. Расло добра і тое, і другое. Ніхто не ведаў ніякай «фитофторы». Восенню яшчэ зялёны бульбоўнік жалі сярпамі. Сушылі яго ў снапах на плоце або на яблынях, якія раслі побач. Узімку гэтым бульбоўнікам кармілі кароў, заўважу: не ад добрага жыцця. Раней, яшчэ да калгасаў, бульбоўнік спальвалі, бо ён накоплівае шкодныя рэчывы. У родным жа калгасе (так называлі яго сродкі масавай інфармацыі) цяжка было накасіць сена, вось і сушылі бульбоўнік. Помняцца радкі невядомага вясковага паэта:

Не раві, кароўка,
Будзе са страхі
Трухлявая саломка.
Няма малака сястрычцы,
Немаўля яшчэ ў калысцы.

Калі я крышку падрос, спытаў у бацькі:

– Татачка, чаму я ніколі не бачыў, каб вы з матуляй ужывалі боб?

У адказ пачуў:

– У вайну мы засталіся жывымі. Калі ж прыйшлі на месца нашай вёскі, убачылі бур'ян і разбураныя печы ад хат. Данімаў голад, але ж людзі дзяліліся апошнім. Адзін далёкі родзіч даў нам вялікі мех бобу – толькі ім і харчаваліся. Вой, якая гэта была цяжкая яда, можа, каб яшчэ елі з малаком, то нічога, ды не было кароўкі. Зараз на гэтыя злашчасныя бабы і глядзець няма жадання...

Рэчаіснаць вяртае ў сённяшні дзень. Вось я і даклыпаў да сваёй кватэры. Крышку адпачыўшы, папіў гарбаты, настоенай на бруснічніку, бо нешта зноў стала непакоіць правая нырка. Узяўся перабіраць боб, некалькі бабін паклаў на далонь. Вачам сваім не паверыў: яны былі паточаныя нейкімі невядомымі шкоднікамі. «Эх, дзе каротка, там і рвецца», – падумаў я сам сабе і сумна адзначыў: «Хто толькі не накідваецца на агародніка». Разрэзаў сцізорыкам бабіну, а там ўтульна атабарыўся нейкі, нібы мядзведзь у бярлозе, жучок. А я ж станоўча адношуся да ўсіх істотаў, памятаючы недзе пачутыя словы: «Несчастный жук, которого мы давим, физически страдает так же, как и гигант».

Ліхаманкава стаў я шукаць якую-небудзь кнігу пра расліны. Мне некалькі кніжак пакінулі два былыя кватаранты. Іх цікавілі расліны, але больш за ўсё – мак і каноплі. Яны сябе называлі навуковымі супрацоўнікамі, а мо яно і так, бо вазіліся кватаранты з рознымі рэтортамі, змеевікамі і колбачкамі. Было шкада іх губляць: яны так добра плацілі за кватэру, нават наперад, ды тое-сёе перападала мне з іх стала. Аднойчы ноччу іх забрала міліцыя ў чорных берэтах. Вывелі гора-навукоўцаў «пад белыя ручанькі», і больш, як кажуць, ні слуху, ні духу. Узяў я першую папаўшую ў рукі кнігу і вачам не паверыў: у ёй поўна дараў, у другіх – не менш. Падскочыў я ад радасці, забыўшыся на застарэлы радыкуліт і

стомленыя ногі. Дзе ўжо там да бабоў! Заспяваў упершыню за доўгі час, прыпамінаючы радкі любага барда:

– Им никогда не увидеть нас, прикованными к вёслам на галер-р-р-рах!..

Мандалёнак

Збіраўся я ў дарогу хутка і ў добрым настроі. Атрымаў тэлеграму ад бацькоў – запрашалі на вяселле. Брала шлюб мая стрыечная сястра. Сама яна праваслаўная, а выходзіла замуж за каталіка. Яшчэ раней сястрыца пахвалілася гэтай навіной і выдала нават свае дзявочыя сакрэты, але ж прыемныя.

На вяселлях часта бываю мо і таму, што фатаграфую. Мой бацька жартуе часам:

– Цябе сталі запрашаць, нібы святара, нават, бывае, на радзіны.

Усміхаючыся, я звычайна адказваю яму:

– Час выбраў мяне.

Бацька маім адказам бывае заўжды задаволены. Вяселлі я не толькі бачыў праз аб'ектыў фотаапарата. Прыемна было пазнаёміцца і пагаварыць з людзьмі, убачыць старадаўнія рэчы побыту ў іх сядзібах, самаробныя музычныя інструменты, пачуць невядомыя мне раней словы і песні.

Сярэдзіна лета. Раніца. Не стаў я чакаць аўтобус і пайшоў пешшу: дарога нядоўгая. Злева ад мяне – невялікае Ясева балота. Калісьці ў дзяцінстве вакол яго плавалі на дубіцы. Пасярэдзіне балота раслі водарасці і мох. «Мэ-э-э…» – спяваў бакас. «Бум – бум...» – падхопліваў яго спеў вадзяны бугай, апусціўшы дзюбу ў ваду.

Іду і думаю: які хуткаплынны час. Не верыцца нават, што за два якія-небудзь дзесяцігоддзі ўсё балота зарасло невысокім хмызняком...

Запахла дымам, на ўскраі лесу месціцца ланцужок хат. Па іх дахах можна адзначыць дабрабыт сялян: раней дахі іх хат ўсе былі пакрыты саломай, а цяпер ужо бачу дранку, гонт, шыфер, правялі элекрычнасць, радыё...

Падыходзячы бліжэй да сваёй роднай вёсачкі, я пачуў характэрны скрып ля калодзежаў. Вакол пахла дымам і нечым смажаным. Ля бацькоўскай хаты мяне першымі сустрэлі кот і сабака. Удзяліў увагі ім абаім, пачаставаўшы прысмакамі. Бацька і матуля майму прыезду былі рады, на стале ўжо чакалі клёцкі з душамі. Пасля снядання разам з бацькам пайшлі ў даволі вялікі сад, які быў пасаджаны маім дзедам Лявонам. Бацька з гонарам мне паказваў, як растуць і ўжо пладаносяць новыя сарты яблынь і груш, ужо пасаджаныя ім самім. У сад прыйшла і маці. Яна прынесла букет кветак, каб пакласці на брацкую магілу, якая была за садам. У брацкай магіле былі пахаваны нашы родзічы, як і другія жыхары вёскі, якія загінулі ў Айчынную вайну.

Але нас нехта гучна паклікаў ад хаты. Гэта быў сусед – бацька нявесты, да якой я ехаў на вяселле. Ён нас запрашаў да стала. Калі прыйшлі да яго ў хату, за сталом ужо сядзелі сяброўкі маладой і родзічы. Мужчыны выпілі па кілішку кменаўкі, а маладзіцы пераважна пілі гарбату.

Ля хаты ўжо чакаў аўтобус, кіроўца якога некалькі разоў нецярпліва нам бібікнуў. Вяселле павінна было адбыцца на хутары ля мяжы з Літвой, дзе жыве малады. Пад вясёлы шчэбет дзяўчат і смех маладзіц ехалі да маладога па бальшаку і не заўважылі, як адмахалі добрыя два дзесяткі кіламетраў. Калі пад'язджалі да хутара, убачылі такі ж аўтобус і грузавік, а каля іх – людзей у святочным убранні. Побач з расчыненай акуратнай брамкай нас сустрэлі хатнія начале з маладым. На скрыжаваных трохкутнікам дзвюх бярозах была прымацавана ікона, знізу якой на белай паперы змяшчаўся надпіс на польскай мове: «Нех жые пара млодых сто лят».

Тут я крыху схамянуўся, таму што непадалёку мясцовы паляўнічы адсалютаваў дуплетам з ружжа, – гэта было для мяне ў навіну. А ў хаце маю ўвагу прыцягнуў да сябе чалавек, значна

старэйшы за майго бацьку. Яго ружовыя шчокі былі гладка паголены, і на твары вылучаліся акуратныя, характэрныя для палякаў, вусы. На яго каржакаватай постаці ладна сядзеў лапсардак, а на нагах блішчэлі хромавыя боты. Гэты мужчына някепска іграў на скрыпцы. Мне раней рэдка даводзілася чуць такую музыку, таму я не зводзіў вачэй з яго смыка. Нехта за сталом сцішана сказаў: «Грае, нібы Мандалёнак». Такое прозвішча я не раз чуў ад бацькоў і суседзяў у дзяцінстве.

Пасля ўсіх віншаванняў, якія адносіліся да маладых, пачуўся прыемны голас маладзіцы з маёй вёскі:

– Мы тут выпіваем і закусваем, а наш музыка-скрыпач і фатограф усё працуюць. Пара ім ужо падняць кілішак за маладых, ды і слова сказаць трэба.

Павярнуўшыся да мяне з музыкам, жанчына прамовіла:

– Пакладзіце вы свае струменты дзе-небудзь, хай і яны адпачнуць.

«Струменты» мы паклалі на каптур даволі вялікай печы, свежапабеленай вапнай. Музыку-скрыпача змяніў маладзенькі баяніст, а мы прыселі з краю стала. Сталі знаёміцца бліжэй. Мой суразмоўца прадставіўся дзядзькам Лехам. Доўга размаўляць не давялося, таму што праз хуткі час зноў пачуўся лагодны голас той самай маладзіцы:

– Пайграў бы ты, сваток, яшчэ на скрыпцы, а то, бач, нейкі сум на гасцей навальваецца – баянам цяпер нікога не здзівіш.

З другога боку даволі прасторнага пакоя хтосьці вымавіў:

– Што праўда, то праўда!

Дзядзьку Леха ўпрошваць не прыйшлося. Ён хуценька зрабіў некалькі практыкаванняў пальцамі рук. Нехта незнаёмы непадалёку сказаў: «Отработка кистей, понятно – маэстро…»

– Струмент! Струмент мне! – гучна і нецярпліва выгукнуў музыка.

«Струмент» падала тая ж жвавая маладзіца, якую звалі Ганнай, ледзь стрымліваючы ўсмешку. Дзядзька Лех выйшаў з-за стала. Узяўшы ў рукі скрыпку, хутка правёў смыкам па струнах, але

– ні гуку, правёў яшчэ, але ў меншым тэмпе, – ні гу-гу. Госці глядзелі на такія захады ў непаразуменні, як і пан Лех (так яго тут клічуць). Няспешна ён правёў указальным пальцам па смыку, панюхаў.

– Гэта ж рыбны тлушч! – гучна, у нейкім непаразуменні, выгукнуў маэстра, размахваючы смыкам і тупаючы нагамі. Прысутныя, нічога не разумеючы, засмяяліся, усміхнулася і Ганна. Калі пакрысе сціх смех, музыка прамовіў:

– Паважаная маладзіца магла падмазаць смык нават берасцяным дзёгцем, бо грошыкі мне заплаціў напшуд малады.

Тэатральна пастукаўшы па кішэні рукой, пан Лех звярнуўся да ўжо вядомай нам маладзіцы:

– А цябе, даражэнькая Ганначка, дай пацалую…

Пад дружныя апладысменты і смех жанчына падставіла ружовую шчаку, але скрыпач імкліва прыхінуў яе да сябе і пацалаваў у вусны. Пасля працяглага пацалунку шчокі маладзіцы яшчэ больш зардзелі, і яна, крыху саромячыся, сказала гасцям:

– Пацалунак без вусоў, нібы яйка без солі!

Пасля такіх слоў пан Лех падкруціў свае вусы яшчэ больш угору.

Поруч са мною сядзеў дзед Яська. Ён наліў кілішак жытнёўкі, працягнуў музыку і прамовіў:

– Кульні, сусед, як і ўсе, а то ты мне пішчаў над вухам, нібы камар, або авадзень, а мо я ўжо глухім стаў?

– Так, так, пане Ясю. Старасць – не радасць, а маладосць не вечна.

Суседзі чокнуліся кілішкамі, закусілі свежымі крамянымі агуркамі.

Прапусціўшы некалькі келіхаў і добра падсілкаваўшы сябе, мы выйшлі на свежае паветра...

Сярэдзіна лета. Спякота. Прыселі на гладкай дубовай калодзе, якая ляжала пад вялікай пуняй. Маю ўвагу прыцягнула жалезнае пута чорна-рыжага ад часу колеру, якое вісела на сцяне. Падышоўшы бліжэй, я ўбачыў на ім нават замок. Яго таксама не пашкадавалі іржа і час.

– Што, бацька, такім сродкам нашы продкі бараніліся ад цыганоў- канакрадаў? – запытаў я дзядзьку Леха.

Суразмоўца, крыху падумаўшы, ціхім голасам адказаў:

– Людзі прывыклі свае грахі і промахі скідваць на другіх, ды хай сабе рабілі б гэта народы або дзяржавы. Тут у нас кажуць, што ў кожным родзе ёсць курва і злодзей. За сваё жыццё мне прыйшлося шмат чаго пабачыць, а ў старасці прыйсці да гэтай высновы. Яшчэ пры цары мае бацькі атрымалі ў гэтых мясцінах, як казалі, «калонію», ну, гэта кавалак зямлі пад хутар. Працавалі ад цямна да цямна, праца давала плён. Сям'я была вялікая, дружная. Мяне, як самага маладога, адправілі вучыцца ў Вільню, і стаў я «каморнікам», а калі трапней – землямерам.

А ў скорасці пачалася вайна, Мікалаеўская. Накіравалі мяне з першых дзён яе ва Усходнюю Прусію, з пагонамі «вольноопределяющегося», на якіх былі шнуры. Хоць я і не быў кананірам, залічылі мяне ў палявую лёгкую артылерыю. Мае веды спатрэбіліся. Шанцавыя «струменты» былі: мерная стужка і бусоль, а яшчэ і тэлефон быў. Першыя дні вайны прайшлі на тэрыторыі Усходняй Прусіі. Жылі там заможна, у вёсках не было саламяных стрэх, нават дахі хлявоў былі пад чырвонай чарапіцай. Сяляне пілі крамную каву, а ў нас дома – з жалудоў і ячменю. Прыйшлося мне пакапаць зямелькі пад бліндажы і акопы. Вой, вучыў нас германец ваяваць!.. Калі ехалі на фронт, спявалі песні. Крычалі: «Шапкамі закідаем супастата!»

У праціўніка-германца аэрапланы, дырыжаблі. Больш за ўсё непадабаліся кананірам дырыжаблі. Завісне, часам, над нашай батарэяй на значнай вышыні і скідвае ўніз бліскучыя стужкі, тым самым прывязвае свае батарэі. Толькі аднойчы збілі іх дырыжабль і то выпадкова: ён нешта стаў губляць вышыню і хуткасць. Уся батарэя, хто мог, стралялі ў дырыжабль з трохлінеек.

А была ў нас толькі лёгкая артылерыя. Салдаты называлі такія гарматы «свістулькамі». Германец біў з дальнабойных гармат. Іх снарады мы называлі «чамаданамі». Усё зведаў я: холад, голад, хваробы. Нярэдка чуў: «У салдатах добра жыць, пабаешкай вошы

біць». Блох называлі «лёгкай кавалерыяй», а клапоў, калі крышку забягу наперад, – «красная гвардия». На фронце былі людзі розных нацыянальнасцяў і веравызванняў: татары, габрэі, украінцы, расейцы, літоўцы, латышы. Многія сябры па зброі загінулі.

Аднойчы сталі рвацца германскія «чамаданы». Адзін снарад разарваўся побач з бліндажом: прысыпала мяне зямлёй, і ляжаў я ў непрытомнасці. Рэшткі батарэі адступалі, а мяне, мо, і не заўважылі. Апынуўся я ў германскім палоне, паклалі ў варожы шпіталь. Хутка крыху ачомаўся. Прыставілі прыслугоўваць іхнім афіцэрам, якія лячыліся там жа. Адзін вітаўся са мной на добрай расейскай мове. Раней ён жыў у Вільні, а працаваў у фірме, дзе рабілі нейкі сельскагаспадарчы рыштунак. Ён навучыў мяне іграць на скрыпцы. Аднойчы даў мне грошай і параіў, як збегчы з палону. Я падгаварыў да ўцёку майго земляка – старавера Саўку. Усё складвалася добра, але непадалёку ад Беластока мы папрасіліся пераначаваць у аднаго паляка. Добры быў селянін. Нацепліў для нас лазню, пераапрануў у сялянскую вопратку, даў хлеба ў дарогу. А яго сусед, таксама паляк, здаў нас германцам. Дарэчы, за кожнага ўцекача ўлады плацілі па дваццаць пяць марак...

Мой суразмоўца ўздыхнуў, крыху памаўчаў і прадоўжыў:

– Я вось табе ўсё гавару, гавару, так, глядзі, і закалышу. Ты, бачу, уважліва слухаеш мяне, старога, і амаль не задаеш пытанняў. Цяпер ты скажы: адкуль родам, хто бацькі? Кім даводзіцца табе нявеста?

Я расказаў пану Леху пра сваіх бацькоў, і, як аказалася, ён іх даволі добра ведаў, нават майго дзеда Лявона, дарэчы, таксама кананіра. Ды і мяне ён бачыў зусім немаўлём, калі прыязджаў да бацькі за рымарскім рыштункам. Доўга размаўляючы з паважаным чалавекам, я таксама пачуў шмат успамінаў, раней невядомых, пра маіх родзічаў, якія загінулі ў Айчынную вайну.

Карцела спытаць у суразмоўцы, з кім гэта яго параўноўвалі ў хаце на вяселлі. Хто гэта такі Мандалёнак? Хоць і не хацелася быць надакучлівым, а пытанне задаў.

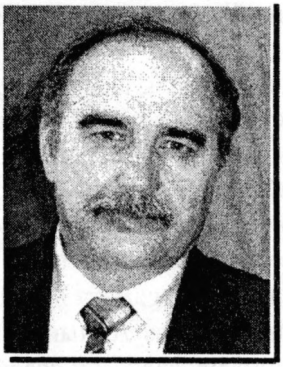
Дзядзька Лех задумаўся, потым пастукаў па кішэнях рукамі,

выцягнуў запалкі і цыгарэты, нетаропка запаліў. Ціхім старэчым голасам прамовіў:

– З даўніх часоў у мястэчку Казьяні жылі габрэі, шмат было гандляроў, ды не толькі. Добры быў каваль Ісар, да яго прыязджала ўся акруга, а ў яго брата быў млын. У святы іралі яны на скрыпках. Самы лепшы музыка быў сын Мендаля – шаўца, не ведаю, як звалі гэтага хлопца, але ўсе называлі яго Мандалёнак, так сказаць, пабацьку. Пазнаёміўся я з ім на вяселлі, гэта было за польскім часам. Ён быў адукаваным, скончыў хедэр у Вільні, нотную грамату ведаў. Можа, усё было б добра, але зноў вайна, на гэты раз Айчынная. Прыйшлося зведаць і яе. Яна адрознівалася ад Мікалаеўскай сваёй жорсткасцю і цынічнасцю.

Калі прыехаў па справах у гэтыя неціхоты, у мястэчка Казьяні, а ехалі толькі ў вымушаных выпадках, жахнула ўбачанае: усе габрэі, хто не ўцёк у лес, былі за калючым дротам. Сцераглі іх немцы і ўкраінскія паліцаі. Тваю маці схапілі немцы і іх прыслужнікі, калі яна хавала ў брацкую магілу рэшткі сваіх родзічаў і суседзяў, якія жывымі загінулі ў палаючых таках ад гэтых нелюдзяў. Іх пагналі, як і іншых, у штаб на дапрос. Мандалёнка прывялі таксама пасля – да калодзежа, які месціўся ў двары. Прыйшлі паліцаі і немцы, сагналі арыштаваных людзей. Працягнуўшы хлопцу скрыпку, прыказалі іграць. І вось ён заіграў… А ззаду стаяў рабы, васпаваты палач-паліцай, які накінуў пятлю на шыю скрыпача і падняў угору калодзежны журавель над студняй…

Усхваляваны ўспамінамі, дядзька Лех цяжка ўздыхнуў, некаторы час сядзеў моўчкі, потым пастукаў рукамі па кішэнях, шукаючы запалкі.

Пётр Буганов

«От слова можно исцелиться...»

* * *

В потоке бурном рвётся к нам
С пределов западных бездонных
Искусства чуждого бедлам,
Кичась в манерах беспардонных.

Чтоб, ослепляя темнотой
В бреду до одури безликом,
Сверкать эффектной пустотой,
Считая мерзкое – великим.

Оно ворвалось с тьмой кликуш,
Как смертоносная граната,
У нас есть те, кто эту чушь
Глотает с резвостью примата.

Нет права у меня молчать,
Давно пора включить насосы,
Чтоб вновь на запад откачать
От них текущие отбросы.

В сей момент…

Прочь с дороги, баксы-евро, –
Думы прут, аж звон в ушах,
От маразма до шедевра
В сей момент один лишь шаг.

Благородство и пороки
В мыслях плавятся моих,
Огнедышащие строки
Запрессовываю в стих.

Всем, в поэзию влюблённым,
День и ночь стихи строчу,
Словом, ярко раскалённым,
Их сердца зажечь хочу.

Не каждый достоин…

Упоённым богатством и властью
«Вы удачливы», – можно сказать…
Но простое потёртое счастье
Не дано им, как надо, понять.

Неподвластны у счастья законы
Ни вождям и ни подданным их,
Не купить его за миллионы
И не спрятать в хоромах больших.

Труден путь наш сквозь боль и ненастье –
В нашей жизни хватает всего,
И хоть каждому хочется счастья,
Но не каждый достоин его.

Веха

Я старею, как это ни грустно,
Отхожу постепенно от дел.
Видно, время желает искусно
Намекнуть, что всему есть предел.

И такая есть веха в природе:
Жизнь идёт на печальный итог…
Я теперь в пенсионной свободе,
Как сорвавшийся с ветки листок.

Атакует рой мыслей всё чаще
О годах, пролетевших как дым…
С лёгкой грустью гляжу вслед спешащим
И торопящим жизнь молодым…

Я – не я…

Вчера я водку пил, дурея,
Сегодня трезв я и сердит,
Что там – похожий на еврея –
В упор из зеркала глядит.

И в отраженье отдалённом,
Как я, он так же гладит ус.
Я говорю определённо:
«Ты что пристал, я ж белорус».

Он удивлён, я, право, тоже:
Что за дурацкий спиритизм?!.
А может, дать ему по роже?
Но это антисемитизм…

Гляжу внимательно в ту даль я –
Он тоже замер за стеклом
И как бы мне из зазеркалья
Сказать пытается: «Шалом!»

Слово

От слова можно исцелиться,
От слова можно заболеть,
В осла смешного превратиться
И даже просто умереть.

Бывает слово слаще сказки,
И льнут к нему и стар, и мал,
А может, как кинжал кавказский,
Сразить под корень, наповал.

Одни слова – мы петь готовы,
Другие – принято кричать,

Но не всегда всесильно слово –
Порой полезней помолчать.

За слово мы всегда в ответе,
Но всё же есть ещё «герой» –
Тот, кто слова свои на ветер
Бросает с лёгкостью порой.

Но, если мудрость не забудем
Ту, что стучится в сердце к нам,
Что нужно бережней быть к людям,
То будем бережней к словам.

Стезя поэта

По жизни от истока к устью
Нелёгкий у поэта путь
Не потому ль, что часто с грустью
Он в мире розней видит суть.

В его строках любовь воспета,
Краса небес, простор полей…
Сверкнёт, как искра, стих поэта –
И мир становится светлей.

Всё ближе…

За кумиром приходит кумир,
Им внимая, ты тонешь в беспечности,
Хоть мудрее становишься, мир, –
Ты напрасно мечтаешь о вечности.

О пути твоём в книгах святых
Мудрецами не раз было сказано,
Но пророков не слушаешь ты
И за это лишаешься разума.

Жизнь создать ты стремишься, как пир,
Игнорируя благоразумие…
Ты мудрее становишься, мир,
Но и ближе к пучине безумия…

* * *

Я люблю смотреть на воду,
На бегущий шлейф реки,
Позабыв свои невзгоды
Всем заботам вопреки.

Сколько таинства и мощи
В скрытых омутах её!..
И скользит по водной толще
Всё внимание моё.

У реки простое бремя –
Плавно течь из века в век,
И, мне кажется, что время
По реке сверяет бег.

Невзирая на погоду,
Утопив в реке печаль,
Я люблю смотреть на воду,
Убегающую в даль.

Глядишь, и здоров…

В объятьях больничной палаты
Лежу, так сказать, на игле:
Под старость приходит расплата
За грешный мой путь на земле.

Теперь я о чём-то жалею:
Досадно, кричи-не кричи,
Хоть знаю: все люди болеют,
И даже вожди и врачи…

Но плакать не буду в жилетку,
Ругая за всё докторов,
А попросту выпью таблетку,
А завтра, глядишь, и здоров…

Осенняя грусть

Под тихий шёпот листопада
И монотонный плач дождя
Осенней грусти серенада
Приходит, душу бередя.

Струёй холодною сочится
Раздумий грустных череда.
И только осенью грустится,
Как не грустится никогда.

А осень честно, без притворства,
Роняя мелкий дождь немой,
Готовит грусть мою с упорством
Для встречи с матушкой зимой.

* * *

В народе принято считать,
Что дар стихов даётся Свыше, –
Всё это так, но в той же нише
Есть дар любить их и читать.

Кристальной истины в стихах,
Возможно, нет, да и не надо:
В них откровенных слов услада
О мирозданье и грехах.

Зажги маяк в своей судьбе,
Войди в духовный мир поэта,
И ты поймёшь, что в мире этом
Всегда есть место и тебе.

Славянам

С душою чистой, как из бани,
Светить способной и во мгле,
Живёт народ такой – славяне
На данной Господом земле.

Народ славянский не задира –
Без войн способен жить вполне,
Но чем приветливей он с миром,
Тем больше зла к нему извне.

Не дремлет враг от злой природы –
Раздоры сеет и обман:
Смешал он помыслы народов
И внёс гордыню в дух славян.

Одни – Крещатик гневом плавят.
Клянут, ругают москаля,
А те – хохла и в грош не ставят:
Грозят надменно из Кремля.

А ведь свернуть мы можем горы –
Семья огромная славян,

Объединив свои просторы
От Магадана до Балкан.

Чтоб мир, окутанный обманом,
Открыл на истину глаза,
Нам нужно вместе быть, славянам, –
Я буду первым только «за».

Вчера узнал я…

Вчера в старинной книге ветхой
Прочёл я истину одну:
Слова просты, но очень метко
Проникли в сердца глубину.

И тут я понял: через трудность
Напрасно гнался за мечтой,
Увидел: истинная мудрость
Живёт бок о бок с простотой.

Про то и древние поэты
Писали – истина стара, –
Твердил мир исстари об этом,
И только я узнал вчера.

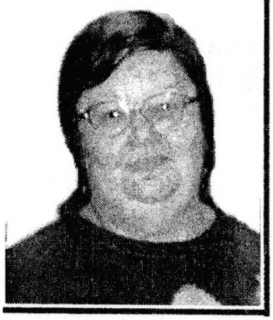

Снег

Белый снег украсил зиму,
Будто бы небесной манной, –
Белизной неповторимой,
Чистой-чистой – без обмана.

Снег кружится предо мною,
Чтоб зимы прохлада крепла, –
Антипод слепого зноя
Субтропического пекла.

Снега свежая прохлада
Днём морозным душу греет,
И для счастья только надо
Мне одеться потеплее.

Елена Еронько

«Калейдоскоп сменяющихся дней...»

Выпускной

Ласковое кружево рассвета
Раскрывает дымку над Двиной.
Лишь однажды будет в жизни этот
Долгожданный школьный выпускной.

Школьный бал, полночная прогулка...
Что потом ты встретишь и найдёшь?
Словно из глухого переулка
На дорогу главную взойдёшь.

Много дат ещё счастливых будет,
Но всегда останется с тобой
Среди ярких праздников и будней
Светлый школьный праздник – выпускной.

День рождения

У дней рожденья – собственный отсчёт
Событий ярких и годов (тем паче),
В них время по-особому течёт,
Перемежая горе и удачи.

Ты станешь старше – что ж, таков удел
Всего живого. Каждый возраст ценен!
Тебе придётся сделать уйму дел,
Решить задач, добиться важных целей!

И многое захочется успеть,
Когда уйдёшь от отчего порога...
Чтобы искать, бороться, думать, сметь,
Тебя поманит дальняя дорога.

В поиске пути

Становится гнетущей тишина,
Когда ты уезжаешь, звуки тают,
А я о встрече будущей мечтаю.
Я жду, когда опять придёт весна
И разлетится с треском тишина.

Тебя колючий ветер унесёт
В далёкий край, где пахнет океаном,
Где будущее скрыто за туманом, –
Не зря же ты торопишься вперёд,
Надеясь, что судьба тебя поймёт...

По-разному сплетаются пути.
Но в жизни есть у каждого дорога,
Где ждут родные люди у порога,
Готовые сказать, куда идти,
Чтоб меньше было рытвин на пути.

Калейдоскоп

1

Калейдоскоп сменяющихся дней:
За летним днём с дождём приходит осень,
Зима сверкает инеем ветвей,
А завтра... ручейки пути попросят.

Листва цветной меняет свой наряд –
Салатовый, зелёный и багряный,
Зимой стволы морозом серебрят,
Качаясь зачарованно и пьяно.

И так из года в год, из века в век
Сменяются сезоны, как картинки, –
Как праздный наблюдатель человек
Калейдоскопа складывает льдинки.

2

Лето

Свежий воздух утренней зари
Раскалённый полдень обещает.

Подари мне, лето, подари
Дождь, который землю оживляет.

Время ожидания чудеес:
После знойной солнечной атаки
Дождь, благословение небес,
Поит землю, жаждущую влаги.

Радостная летняя пора:
То жара, то жданное ненастье,
Словно сказка, детская игра,
Где за поворотом – дверца в счастье.

3
Осень

Холодный серый сумеречный день,
Под стать и настроение погоде,
Когда любая деятельность – лень,
Когда любой поступок неугоден...

В такие дни преследует тоска
И кажется, что силы на исходе.
К чему же строить замки из песка,
Когда надежда медленно уходит?..

Но тут, лаская землю, из-за туч,
Как будто взгляд внимательный бросая,
Сверкнёт неугасимый солнца луч –
И радугой надежда засияет.

4

Зима

Морозный иней ветви обнимает,
Сверкая новогодьем января,
И солнце по-особому сверкает,
Суровые сугробы серебря.

Зима в морозный день шутить не любит.
Сугробы – не объятия софы.
Попрятали носы и руки люди,
Благодаря перчатки и шарфы.

И пусть буран беснуется всё утро,
Но вечер наш: тепло – в *твоих* глазах...
В холодный вечер хочется уюта:
Горит камин, и праздник – при свечах.

5

Весна

Прозрачно небо, ручейки звенят,
И птичий гомон слышится вдали.
Ничто так не притягивает взгляд,
Как отступленье матушки-зимы.

Волнующие запахи весны –
Пречувствие, забытое за год.
И больше нету снежной тишины –
Лавина звуков катится вперёд!

Весна! Набухли почки на ветвях,
И распустились первые цветы.

Весной уходят и смятение и страх,
Сбываются заветные мечты.

6

Дом, работа, быта круговерть –
Некогда бывает оглянуться.
В сутолоке дней теряешь твердь.
Связи и привязанности рвутся.

Горечь одиночества в толпе.
Горечь – но порой благословенье.
Только предоставленный себе
Вдруг услышишь птиц ночное пенье.

Ощущая запахи весны,
Разглядишь прожилки на листочках.
Вновь вернутся в жизнь цветные сны.
И поймёшь, что рано ставить точку.

7

Я радуюсь жизни, я радуюсь солнцу,
Рождению каждого нового дня.
Я верю в удачу, что бьётся в оконце, –
Едва ли она ускользнёт от меня.

Приветствую утро и солнечный полдень,
Таинственный вечер и тёмную ночь.
Приветствую мир, что звучаньем наполнен, –
Он в поисках счастья мне может помочь.

Удача и счастье, здоровье в награду –
Вот те горизонты, к которым стремлюсь.
Пройдя через долгие злые преграды,
Я знаю, что цели заветной добьюсь!

Золотая осень

Который год смотрю на листья клёна
И сокрушаюсь, что уменья нет,
Чтоб описать, как лист, что был зелёный,
Буквально на глазах меняет цвет.

Становится пурпурным, жёлто-красным.
Пунцовым, как вечерняя заря...
И мир вокруг покажется прекрасным,
Поверится, что ты живёшь не зря.

Мне так хотелось переливы эти
Изобразить навечно на холсте,
Чтоб показать игру листвы и света
В их несказанной мудрой красоте...

Холодною зимой окинешь взглядом
Рисунок этой солнечной поры;
Всё вспомнится, и снова будут рядом
Те клёны в бликах солнечной зари...

Так хорошо в холодный зимний вечер
Перенестись в осенний яркий лес.
Пусть за окном пурга, бушует ветер, –
Но клён багряный пред тобою, здесь...

Который год стоят перед глазами
Те клёны, словно яркий дивный сон.
...Но описать могу я лишь словами,
Как был прекрасен тот осенний клён...

Галіна Загурская

«Настаў, пэўна, час для прызнання...»

З Небам сам-насам

Варты жалю зямныя памкненні –
Так здараецца думаць нам часам.
Наплываюць павевы-сумненні,
Пакідаючы з Небам сам-насам.

А яно сапраўды пацвярджае,
Што для шчасця малога б хапіла,
І наш дух над зямным узвышае,
Даючы і надзею, і сілу.

Песня не змоўкла…

Максіму Багдановічу

Ялта: ласкавае мора,
Мройны загадкавы свет,
Побач прыгожыя горы –
Тут аджурыўся паэт.

Тут ён глядзеў на Венеру –
Словы зляталі ў раманс...
Жыў ён са светлаю верай,
Гэтак жа светла пагас.

Тут сумаваў і прарочыў
Долю краіне сваёй...
Песня не змоўкла і крочыць
Кожнай сцягой лугавой.

Кліча яна да вышыняў –
У неаглядны сусвет,
Дзе сярод велічных плыняў
Зоркай блукае паэт.

* * *

Не буду жаліцца ніколі,
Калі пакрыўдзяць, абыдуць...
Няхаў сабе іржышча коле
І хмары чорныя плывуць.

Жыве душа мая на строме
І абуджае ўзмах крыла,
Удзячна ловіць кожны промень –
І дастаткова ёй святла.

Ну як жа можна ёй не помніць,
Шчыруючы ў начы і днём:
За кожнай навалаччу цёмнай
Заўжды святлее за вакном.

Жыццё

Паводле Саламона

Пакладзена пячатка
На кожнае жыццё,
Ды з самага пачатку
Пад ёй надзей лісцё...
Забудуцца імёны,
Калі мы адляцім
У часе заімглёным,
Бо мы – імгненні ў ім,
Ці след ад аблачыны,
Што па зямлі ідзе.
Прыйшлі мы без прычыны
І знікнем у «нідзе»,
Рассеемся ў Сусвеце,
Як ранішні туман...
А мо й жыццё на свеце –
Найбольшы ў ім падман?..

Жанчына-таямніца

Маці Любові Андрэеўне

О як загадкава жанчына!..
Наканавана ёй у лёс
Быць вечнай тайнай для мужчыны –
Той тайнай, што ідзе з нябёс.
Аберагальніцаю роду
Яна заўжды была і ёсць:
У ёй таемнасць ад прыроды,
Ад чараўніцтва нават штось.
А па прыкметах, што сузор'ем
Вядуць няспынны карагод
Яна прадкажа нам надвор'е,
Бяды чакаць а мо прыгод...
А то й замову пачытае
Ад рожы ці сурокаў тых,
Што вока злое насылае...
А колькі слоўцаў залатых,
Для кожнага яна знаходзіць
Прагнаць каб навалач бяды!..
Яна заўжды пра шчасце мроіць –
Яго ахоўніца заўжды.

* * *

Варажбіткі і не трэба –
Долю ведаю сама:
Ткалі мне яе пад небам
Лета, восень ці зіма...
Ткалі з вечнае любові
Да зямлі і вышыні,

З неад'емнай прагі волі
І з удумнай цішыні.

На калдобы паказалі
Той дарогі, дзе ісці,
Толькі як ні шчыравалі–
Не змагла я абысці...

Што было – не адмаўляю,
У благім – свая віна.
Прыйдзе што, благаслаўляю –
Да апошняга звяна.

У спякотны дзень

Хмель хістаецца сонны
Пад спякотаю дня.
Прымарыўся сасоннік,
Нават мох каля пня.

Нахіліўся і колас
З васільком на мяжу –
І бязмоўна, не ў голас,
Просяць з высяў дажджу.

...Як падслухаў, – з размаху
Ён у бубен забіў
Па дарозе, па даху,
Зашумеў сярод ніў.

Заспявала ваколле
Пад гарэзай-дажджом,
І вясёлкі паўкола
Легла прама на дом.

Слязінак сляды

У лесе асеннім ледзь чутна
Злятае ў дрымоце лісцё.
Празрыста вакол і магутна,
А думкі бягуць пра жыццё.

Настаў, пэўна, час для прызнання,
Што многае ў небыць сплыло...
Час роспачы і пакаяння:
Нямала памылак было...

Іду па ледзь бачнай сцяжыне,
Іду я цяпер, як *тады*...
Ужо і не коле ажына,
На твары ж – слязінак сляды.

Пад белаю поўняй

Ноч серабрыцца пад поўняю белай,
Што сярод воблакаў сумна плыве.
Восень празрыстая стала ўжо спелай
І на свае раздарожжы заве.

Як надалей ад таго, што трывожыць,
Як надалей ад усіх і ўсяго...
Думкі ж пакутныя вяжуць-трыножаць:
Многа сабрана прад Небам даўгоў.

Ты не хвалюй мяне, белая поўня!
Лепш мы напішам з табой палатно,
Дзе цёплых фарбаў у восені поўна, –
Будзь жа са мною хоць ты заадно.

Руку працягваю адчайна...

Была калісьці тут сяліба,
Цяпер зарослы мохам сад.
Няўжо насамрэч, а не хібна,
Страчае хіжы заняпад?

І паплавы, як быццам стэпы,
Магутнай зараслі травой:
Тут чалавек даўно не тэпаў
І не кранаў яе касой.

Усюды дзікасць, занядбанне,
І той сцяжынкі не знайсці,
Якою бегла на спатканне
Ля чоўна ў сцішаным трысці.

Усё да болю незвычайна.
А можа, іншая сама?..
Руку працягваю адчайна
К таму, чаго даўно няма.

Дзічка

Пасялілася дзічка на ўзмежку –
Пэўна, з семкі ранету расла:
Смакату рассыпала на сцежку,
Бо вясною шыкоўна цвіла.

Пышнацелае вырасла дрэва:
Нат суседзям хапала дароў,
Хоць ёй неяк маланкавым стрэлам
Апаліла адзін са ствалоў...

Мы раслі, ну а дзічка старэла,
Разляцеліся мы, а яна
Паціхеньку ад суму марнела –
І застаўся пянёк ля гумна...

Хоць і яблыкаў мелася ўволю –
Вырас бацькам пасаджаны сад, –
Шкадавалі мы дзічку да болю,
Ды... нічога не вернеш назад.

Асяніны

Пасля паўдня на могілках бязлюдна,
Ціхенька знічы сумныя гараць,
І птушкі побач узлятаюць спудна –
Мо душы тых, што ў могілках ляжаць?..

Дзень памяці заўсёды адзінотны,
Каб кожны мог узрушана сказаць
Замовы-слоўцы, што маглі б турботна
З раднёй, ужо сышоўшаю, звязаць.

Тут роздум пра няўлоўнае былое:
Пра сэнс жыцця і бег часін-гадоў,
Пра тое таямніча-незямное,
Што стрэне нас, як рушым да дзядоў.

Глядзяцца сіратліва дрэў галіны
І свечачка, запаленая мной...
Задумна крочуць нашы Асяніны –
Абрад сакральны, дзедаўскі і мой.

Прагнаныя з раю

А можа, род наш сапраўды ад Неба,
З планеты той,
дзе ёсць усюды рай?
Адтуль прагнаныя за грэх Адам і Ева,
А вырак гэты
кожны з нас прымай.
І з той пары недасканаласць наша
Не меншае,
хоць маем запавет
Жыць у любові пад нябеснай чашай
І помніць, што
на нас глядзіць Сусвет.
Каб нам вярнуцца ў першародства лона,
У згодзе з Небам
жыць патрэбна тут.
Мы ж не шануем Вышняга закону,
І нас аблытаў моцна
грэху спрут.
Дзяцей сваіх чакае дзесь планета
Ля зоркі ў небе,
што міргае нам...
Паверыць сёння хочацца мне ў гэта –
Пра рай далёкі,
што застаўся там.

Сябрук

Пасябраваў са мной павук:
Вісіць пад столлю многа тыдняў.
На спіне з крыжам мой сябрук –
Мо абаронца ён ад злыдняў?

Стварэнне боскае і ён,
Таму яго не праганяю.
Ён, кажуць, вестак паштальён –
Вось я за ім і назіраю.

Ужо паверылася нат,
Што гэта дзіўная істота
Прынесла вестку акурат –
І знакі пасылае ўпотай.

Ну як жа мне іх распазнаць?
Вось смешна лапкі ён складае,
Як быццам хоча штось сказаць
Істота гэтая святая...

За ім сачу цяпер штодня,
І мне павук – амаль радня.

Ала Іванова

«І праз гады ляцелі зноў пялёсткі...»

Бацькоўскія яблыкі

Кабета яблыкамі гандлявала,
За іх прасіла не занадта шмат,
А я ў чарзе задумліва стаяла,
Прыпамінаючы бацькоўскі сад.

І праз гады ляцелі зноў пялёсткі
З той кожнай незабыўнае вясны,
Калі квітнеў наш сад на ўскрайку вёскі,
Ператварыўшы двор у рай зямны.

Нібыта ў дзень вясельны на выданні
дзяўчаты роднае маёй зямлі,
У белым лёгкім веснавым убранні
Перад вачыма яблыні цвілі,

А потым у далонях цёплых лета
Люлялі кожны яблычак штодня,
І слодыччу налітыя ранеты
Ішла пакаштаваць уся радня.

Любіў гатункі восеньскія тата:
Антонаўкі і штрыфелі вадзіў,
Насіў ён яблыкі ў кашах у хату
Ды ў горад часам прадаваць вазіў.

Даўно мінулі ўжо часіны тыя,
А мне здалося, там яшчэ жыву
і бачу: ананасы залатыя
Спадаюць у зялёную траву.

Я ў сумку яблыкі чужыя клала,
І неяк горасна было руцэ:
Мне яблыкаў бацькоўскіх не хапала –
І пацякла слязінка па шчацэ...

Настальгія

Шуміць, гудзе вялізны горад,
Усюды – стомленыя твары.
Снуюць штодня па тратуары
Натоўпы, нібы хвалі ў моры.
Мне хочацца адсюль на волю:
Прыпасці да жывой крыніцы,
І водар удыхаць жывіцы,
Ды зноў збіраць рамонкі ў полі;
Туды, дзе цэрквы і касцёлы
Бялеюць чысцінёй святою,
Дзе з палыновага настою
Улетку вецярок вясёлы

Насвіствае ўсім травам скерца;
Туды, дзе родныя прасторы
Без лекаў сцішаць боль і гора,
Ад стомы уратуюць сэрца.

Ля цяпельца зары

Алесю Жыгунову
пад уражаннем ад яго вершаў
са зборніка паэзіі «Ля цяпельца зары»

Ідучы па жыцці свае мроі люляла
Аб пачуццях узвышаных з даўняй пары,
Неспадзеўна я вашай паклонніцай стала,
Калі стрэла я вас «Ля цяпельца зары».

Вашы вершы чытаючы, ў думках блукала
Па лугах прыазёрных і ў ціхім бары,
І, ніколі не бачыўшы, вас цалавала
З удзячнасцю шчырай ля цяпельца зары.

Дзе ад спёкі слязінкай сцякае жывіца,
Мёд ліпнёвы дзе гоняць ужо пчаляры,
Дзе высокае слова заве прыпыніцца –
Каб гаворку павесці ля цяпельца зары.

Час прыспешвае – восень да сэрцаў крадзецца,
Халадамі дыхнуўшы на нашы двары...
Як жа добра, што можна душою сагрэцца
Ад паэзіі вашай – і цяпельца зары.

Мне часта сніцца...

Мне часта сніцца сцежка ў жыце,
І мы з табой ідзём па ёй.
Калі зямлю пакінуць душы,
Мы самі прарасцём травой,
Валошкамі, зялёным лісцем,
Калоссем жытнім у палях...
Як мы ў сваю пару калісьці,
Нашчадкі пракладуць свой шлях
У непазнаны свет чароўны,
Каб лёс шчасліва будаваць,
А нашы душы усё роўна
Жыццё іх будуць вартаваць.

Святло бацькоўскага вакна

Мінула ўжо даўно мая вясна,
Дзе я цвіла калісь, нібы каліна,
Але святло бацькоўскага вакна
Пакінула мне назаўжды ўспаміны,
І грэла мне самотную душу,
І па жыцці ўвесь час ішло са мною.
Я і цяпер яго ў душы нашу,
Змагаючыся з крыўдай і маною.
Яно – праменьчык на маім шляху,
Крыніца дабрыні маёй, спагады,
Даверлівасць з наіўнасцю крыху –
Усё адтуль, з бацькоўскай роднай хаты.

Сямейны альбом

Калі закралася ў душу самота,
А прыпаміны не даюць спакою,
Альбом сямейны са старымі фота
Няхай заўсёды будзе пад рукою.

Гартаючы мінулага старонкі,
Вяртайцеся ў гаючыя мясціны,
Дзе, абдымаючы рабіны гронкі,
На вас зірне ранейшая дзяўчына.

У майскай квецені старая хата,
Над веснічкамі бэзу куст схіліўся,
Пад ім стаяць старыя маці, тата,
І здасца: на імгненне час спыніўся.

Ужо і нас змяняюць дзеці, ўнукі –
Усё ў жыцці мяняецца няўмольна,
Але, узяўшы фотакарткі ў рукі,
Разгледзьце іх уважліва, павольна.

Сустрэньцеся з бацькамі і дзядамі:
На сэрцы пацяплее, знікне стома.
Жывая сувязь з даўнімі гадамі –
Старэнькія сямейныя альбомы.

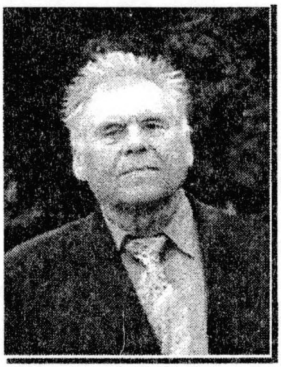
Дзьмухаўцы

Жоўтым морам, аблашчаным сонцам,
Дзьмухаўцамі квітнелі лугі.
Там здавалася шчасце бясконцым,
Дзе са мною быў мой дарагі.

Хутка ўсё адцвіло, пабялела,
Лёгкі пух з часам вецер разнёс.
Шмат чаго адышло, адбалела,
Бо не зменіш прызначаны лёс.

Толькі быццам пяшчотная замець
З той далёкай наіўнай вясны,
Дзьмухаўцы ў маю сталую памяць
Зноў ляцяць праз трывожныя сны.

Віктар Карасёў

«Памяці мужнай зямлячкі...»

Партызанскія сцяжынкі яе маладосці

На гэты раз упаўнаважаная Віцебскага падпольнага абкама камсамола Насця Жаўнерка дабіралася да партызанскай брыгады імя К.Варашылава, у мясціны яе маладосці – на Полаччыну. Радасныя пачуцці перапаўнялі дзяўчыну: наперадзе сустрэчы з даваенным яе начальнікам – камбрыгам Д.В.Цябутам і знаёмымі землякамі. Промні ўзыходзячага сонца прабіваліся скрозь галіны высокіх сосен на мокрую ад восеньскай расы лясную сцяжынку, калі яна падыходзіла да месца дыслакацыі партызанскага штаба, які знаходзіўся недалёка ад вёскі Пуканаўка Ветрынскага раёна.

«Стой! Хто такая?» – перапыніў яе радасныя думкі невядома адкуль узнікшы перад ёй чалавек з аўтаматам. «Наведвала родных у суседняй вёсцы, а цяпер вяртаюся ў Туроўлю, але збілася з дарогі», – усхвалявана адказала дзяўчына. Праз некалькі хвілін падазроная ўжо стаяла перад камандзірам. «Ну, вітаю цябе, Насця. Даўно не бачыліся, – пазнаў Дзмітрый Васільевіч даваеннага 1-га сакратара

райкама камсамола. – Рады цябе бачыць. Мяне папярэдзілі аб прыбыцці прадстаўніка абкама камсамола. Не ведаў, што сустрэну зямлячку».

Размова з камбрыгам Д.В.Цябутам, камісарам У.А.Лемза і нядаўна абраным камсамольскім важаком Л.І. Дзерваедавым зацягнулася. Абмеркавалі пытанні стварэння падпольных камсамольскіх груп у населеных пунктах і работы з моладдзю. Гэта было першае наведванне родных мясцін і атрада «Мсцівец», што прыбыў з-за лініі фронту летам 1942 года.

Яшчэ адна вельмі радасная сустрэча чакала Насцю ў гэты дзень: на шляху да партызанскай сталоўкі нечакана перад ёй паўстала «краса і гонар Ветрына» – яе даваенная сяброўка Марыя Вераб'ёва, з якой працавалі разам у райкаме камсамола. І радасць сустрэчы, і слёзы радасці: рассталіся яны яшчэ ў пачатку ліпеня 41-га года...

Рыхтуючы гэты нарыс, я наведаў Марыю Рыгораўну, былую партызанскую разведчыцу, кавалера ордэна Чырвонай Зоркі.

«Насця – мой самы добры і надзейны сябра, – пачала расказ ветэран. – Да вайны яна пасля заканчэння ў 1936 годзе Полацкага педвучылішча настаўнічала ў вёсцы Астроўшчына і ўзначальвала школьную камсамольскую арганізацыю. У лютым 1940 года яе абралі першым сакратаром Ветрынскага РК камсамола, а я працавала загадчыкам уліку ў гэтым райкаме. Часта бывалі ў роднай яе вёсцы Дубраўка. Пасябравалі на ўсё жыццё. Вайна разлучыла нас. Першая наша сустрэча адбылася ў верасні 1942-га года, калі яна наведала вёску Рыбакі, дзе мы спачатку дыслацыраваліся. Тады яна начавала разам са мной у старой пуні. Паўночы гаварылі... На развітанне яна аддала мне свае панчохі, а сама голымі нагамі пайшла».

На хвілінку перарваўся яе расказ: слёзы перашкаджалі гаварыць...

«Яшчэ некалькі разоў наведвала яна нашу брыгаду, – працягвала расказ Марыя Рыгораўна. – А пасля вайны мы часта сустракаліся з Анастасіяй Парфёнаўнай, калі яна прыязджала да сваёй роднай сястры ў Дубраўку, або калі я наведвала Віцебск, дзе жыла і працавала адважная партызанка.»

Нарадзілася Насця 16 чэрвеня 1916 года ў сялянскай сям'і. З дзяцінства разам з братамі і сястрой дапамагала бацькам у хатняй гаспадарцы, прывучылася да сялянскай працы. Тры класы закончыла ў роднай вёсцы, а потым – ветрынскую сямігодку.

Вайна змяніла і ўклад жыцця, і планы камсамольскага важака раёна. Браты Сцяпан і Канстанцін папоўнілі рады Чырвонай Арміі. Праводзіла іх толькі маці: бацькі ўжо не было ў жывых. Насця была выклікана ў абласны цэнтр, а адтуль накіравана ў распараджэнне ЦК ВЛКСМ. У лютым 42-га года па распараджэнні ЦК камсамолка Жаўнерка праз, так званыя, «Суражскія вароты» аказалася ў тыле ворага. Абставіны склаліся так, што два тыдні давялося працаваць у перасовачным шпіталі 4-й ударнай арміі, а потым яна была накіравана ў партызанскі атрад Міная Шмырова. У гэты атрад перабазіраваўся з 8 сакавіка 42-га года Віцебскі падпольны абкам камсамола. З гэтай даты і лічыцца Анастасія Жаўнерка партызанкай. І з гэтай даты яна – адказны арганізатар Віцебскага падпольнага абкама па Полацкай зоне. А галоўны абавязак яе – стварыць на акупаванай тэрыторыі камсамольскія арганізацыі і аказаць дапамогу ў падборы членаў бюро райкамаў у Полацкім, Расонскім, Асвейскім, Верхнядзвінскім, Ветрынскім раёнах і ў г. Полацку. Сваім запаветным куточкам любіла яна называць родную Полаччыну. І прайшла па ёй партызанка Жаўнерка, у асноўным ноччу і пешшу, сотні небяспечных кіламетраў, пабывала ва ўсіх партызанскіх брыгадах і атрадах. Тут, на Полаччыне, стала ў 1942 годзе камуністам, тут ледзь не загінула. Тут сустрэла ў канцы 1943 года сваё каханне. Яе абраннікам стаў прысланы з-за лініі фронту І.Ф.Янін.

На пасадзе арганізатара, а з 30 ліпеня 1943 года на пасадзе сакратара Віцебскага падпольнага абкама камсамола, наведвала народных мсціўцаў і мясцовых жыхароў, знаёміла іх са становішчам на франтах, распаўсюджвала зводкі Савінфармбюро, збірала ў давераных людзей разведданыя аб варожых гарнізонах, удзельнічала ў праводзімых камсамольскіх сходах і канферэнцыях. Так, напрыклад, падрыхтавала і правяла яна 5 красавіка 1943 года міжраённую камсамольскую канферэнцыю ў Клясціцах, на якой прысутнічалі прадстаўнікі шасці раёнаў вобласці. У 1983 годзе на

ўрачыстай сустрэчы, прысвечанай 40-годдзю гэтай канферэнцыі, Анастасія Парфёнаўна ў сваім выступленні расказала пра тыя далёкія гераічныя гады барацьбы з акупантамі.

У тыле ворага ей удалося стварыць 40 падпольных камсамольскіх арганізацый, у тым ліку і ў варожым гарнізоне Ветрына. У партызанскіх брыгадах ствараліся не толькі камсамольскія арганізацыі, а былі нават камсамольска-маладзёжныя атрады, як, напрыклад, атрад «КІМ» брыгады Д.В.Цябута. У атрадах працавалі гурткі па падрыхтоўцы снайпераў, кулямётчыкаў і іншых ваенных спецыялістаў. Пяць разоў адважная актывістка Жаўнерка пераходзіла лінію фронту. Галоўная яе зброя – гэта праўдзівае слова. Але былі выпадкі, калі прыходзілася браць у рукі аўтамат і разам з партызанамі адбіваць атакі фашыстаў. Усё пабачыла, усё вытрымала... А сваю першую баяваю ўзнагароду – медаль «Партызану Айчыннай вайны 1-й ступені» – атрымала ў сакавіку 1943 года.

Наступіў доўгачаканы ліпень 1944 года. Родная Беларусь была вызвалена ад нямецка-фашысцкіх акупантаў. А.П.Жаўнерка у гэты час працавала ў камсамольскіх органах абласнога цэнтра, а потым – адказным супрацоўнікам апарата Віцебскага аблвыканкама. У канцы 1944 года за баявыя заслугі ў баях з акупантамі партызанка Жаўнерка атрымала высокую ўзнагароду – ордэн Чырвонага Сцяга.

Родную вёску яна наведала толькі пасля Перамогі. Сустрэлі яе маці і сястра Клаўдзія, якая таксама змагалася з фашыстамі ў партызанскім атрадзе. Браты Сцяпан і Канстанцін з фронту не вярнуліся, прапалі без вестак у 1944 годзе. Насця наведала вясковыя могілкі, паклала кветкі бацьку і паведала яму, што дачка не пасароміла георгіеўскага кавалера Першай сусветнай вайны.

Пасля заканчэння Віцебскага педінстытута яна працавала ў школе № 18 г. Віцебска, выкладала матэматыку. Дарэчы, у краязнаўчым музеі гэтай школы ганаровае месца займае і фотаздымак адважнай партызанкі. Закончыла А.П.Жаўнерка і Вышэйшую партыйную школу пры ЦК КПСС.

У 1962 годзе камуніст Жаўнерка была абрана старшынёй Глыбокскага райвыканкама, а з 1965 па 1973 гады яна ўзначальвала Віцебскі абласны прафсаюз работнікаў дзяржустаноў, а наступныя пяць гадоў працавала адказным сакратаром камісіі па справах ня-

поўнагадовых у апараце Віцебскага аблвыканкама.

«На ўсіх участках працы Жаўнерка А.П. з душой адносілася да справы, чэсна і добрасумленна выконвала службовыя абавязкі... Часта бывала ў раёнах, на прадпрыемствах, у школах, прымала самы актыўны ўдзел у грамадскай рабоце, шмат рабіла па патрыятычнаму выхаванню падрастаючага пакалення...» – так у некралогу пасля яе смерці 7.7.1996 года паведамляла газета «Народнае слова».

Гаючая полацкая зямля нарадзіла і выхавала сапраўднага патрыёта, чалавека прыгожага і гераічнага лёсу. «Яе асноўная рыса – добрасумленнасць і працавітасць. І яшчэ – адданасць сваёй Беларусі», – гаворыць аб маці яе дачка, педагог Ася Іванаўна, а старэйшая, таксама педагог, Людміла Іванаўна дадае: «Маці была цудоўным, высокароднай душы чалавекам, вельмі адказным, адданым абавязку. Сябравала з моладдзю, яе вельмі паважалі. Будзем спадзявацца, што яе ўнукі і праўнук вырастуць добрымі людзьмі».

У 1974 годзе, калі адкрывалі мемарыял на плошчы Перамогі ў Віцебску, ветэрану А.П.Жаўнерка аказалі гонар запаліць агонь памяці. Яна – удзельнік Параду Перамогі ў Маскве. Актыўнасці ветэрана можна пазайздросціць: кожны год сустракалася з баявымі сябрамі на Кургане Дружбы ў Верхнядзвінскім раёне, даволі часта сустракалася з землякамі ў свята вызвалення Беларусі на мемарыяльным комплексе ў вёсцы Гомель і на комплексе «Прарыў» на Ушаччыне, ладзіла сустрэчы з моладдзю, выступленні...

Радзіма высока ацаніла заслугі слаўнай дачкі Віцебшчыны: акрамя вышэй названых ордэнаў, у яе і ордэн Айчыннай вайны 2-й ступені і шэраг медалёў, у тым ліку «За адвагу», «За працоўную доблесць», «За перамогу над Германіяй».

Імя яе ўвекавечана ў музеі Ветрынскай СШ ў экспазіцыі «Імі ганарыцца школа». Такой была і застанецца ў памяці землякоў Анастасія Парфёнаўна Жаўнерка, патрыёт, педагог, персанальны пенсіянер рэспубліканскага значэння, капітан у адстаўцы, простая беларуская жанчына.

Анатолий Кирюшин

«Нет, не красота спасёт мир...»

Городская красавица

Была ранняя весна. Весело бежали ручьи. Снег отлежал своё. Он, устав за зиму, легко и радостно становился пузырчатой водичкой и бежал, по-детски радуясь тёплым лучам, туда, где ждала его широкая заводь располневшей реки, его колыбели, откуда он когда-то туманной влагой поднялся ввысь и поплыл навстречу холодным ветрам, а затем упал на землю пушистыми звёздочками...

Я ожидал автобус на свою малую родину, в Ушачи. Немногочисленные пассажиры стояли, как и я, под навесом, напоминавшим большую птицу с поднятыми вверх крыльями. По её центру, от моросившего временами дождика, падал вниз своеобразный маленький водопадик, под которым принимала душ голубка. Стоя в воде, она поочерёдно подставляла под водяной поток то бока, то спинку, то грудку. Ей это так нравилось, что от удовольствия птица закрывала глаза. Вокруг лужи бегал голубь. Что это самец, я определил по переливчатой радужной шейке. Он пытался отогнать подружку, хлопая крыльями, урча, как будто в его горле что-то перекатывалось, но голубка продолжала свой моцион, не обращая на него никакого внимания. Наконец, насладившись, она отошла, отряхнулась и полетела, заблестев на выглянувшем из-за тучи солнце влажными крыльями. Её место занял голубь. Водопадик уменьшился, но был ещё достаточно активным.

– Ишь ты, – сказал пожилой мужчина, – плескаться в лужах не хотят, как летом.

– А зачем, если вода сама на них льётся, – поддержала разговор молодая женщина. – после зимы сейчас для птиц рай.

Подошёл автобус. Я наблюдал из окна за оживающими после зимней дремоты полями. За пару остановок до Сорочино в автобус зашёл мужчина, а за ним собиралась войти женщина, тянувшая на поводке собаку, которая упиралась изо всех сил всеми четырьмя лапами. Хозяйка прикрикнула на неё. Собака внимательно посмотрела на женщину, но как только та сделала попытку войти, всё повторилось сначала. Пассажиры заулыбались, водитель также смотрел с интересом, слегка вздрагивая от внутреннего смеха. Наконец женщина изменила тактику и пустила собаку впереди себя. И, о чудо, собака с радостью впрыгнула в автобус, будто ждала вежливого к себе обращения. Все облегчённо вздохнули.

А вот и моя деревня Ореховно. Домик, служащий дачей, принял меня с зимней прохладой. Я протопил печь, сбегал за водой, помог принести воды из колодца и моей соседке – пожилой женщине. В полдень к ней приехала из города внучка-студентка. Я стоял на крыльце и видел, как она шла, высокая, стройная. Пышные светлые волосы едва касались плеч. Прохожие оглядывались на городскую красавицу. Тонко очерченные дугообразные брови подчёркивали её огромные тёмно-синие глаза, опушённые длинными ресницами, нежный румянец лежал на щеках, будто утренняя заря забыла растаять в лучах полуденного солнца. Полуоткрытый ротик с пухлыми губками напоминал цветом спелый гранат. Я почувствовал мощное дыхание самой природы. Словно вздымалась земля под моими ногами. Казалось, что вокруг запели птицы, а голые ветви яблонь готовы вот-вот покрыться бело-розовыми бутонами…

С таким настроением я ушёл в дом. Ночью видел сон, в котором я танцевал один в большом зале, полном изысканно одетых людей, и они расступались, чтобы не мешать мне скользить по паркету на носочках, как это делают балерины. Иногда я подпрыгивал так, что поднимался в воздух и парил над головами

людей. И музыка была такая сладостно-томительная, что захотелось запеть, но петь я не стал, зная, что голос у меня хриплый. Хотелось всех любить, дарить всем добро…

И в этом лёгко-воздушном настроении я позавтракал. Вышел во двор и увидел соседку с небольшим ведёрком, направлявшуюся к колодцу. Я вернулся за двумя большими вёдрами, легко догнал соседку и спросил:

– А где внучка?

– Уехала родимая первым автобусом. Весенние экзамены у неё. Говорит: «Ой, бабушка, если бы ты знала, как тяжело учиться». А я ей: «Что же ты будешь без науки делать? Землю копать?» «Землю копать легче», – ответила. А я про себя подумала: «Ты попробуй, а тогда сравнивай», – сказала женщина и замолчала.

– Половину пенсии ей отдаю, пусть учится касатка,– продолжала она, глядя в пустоту улицы.

Голос её дрожал от обиды, на глаза навернулись слёзы, которые она осушила кончиком косынки.

– Недостроенная ваша внучка, – резюмировал я.

– Как это недостроенная? – спросила она.

– Внешняя постройка завершена, очень даже удачно оформлена, архитектор постарался. А вот внутренняя отделка требует своего завершения.

– Ах вот вы о чём, – догадалась она.

– Не осталась бы незавершёнкой нравственной или долгостроем…

Соседка согласно покивала головой и пошла, стараясь выпрямить спину, которая от работы в огороде привыкла к согнутости и не подчинялась команде разума.

Синие, слонообразные облака, наплывая одно на другое, слоились в вышине. Дул тёплый южный ветер. Небольшую церквушку, стоявшую невдалеке, облепило присмиревшее вдруг вороньё. Наступила необычайная тишина.

Всё, от чего пела и радовалась душа вчера вечером, приобрело мрачные оттенки теперь, ранним утром… «Как далёк от подлинной

гармонии этот мир, – подумалось мне. – Нет, не красота, увы, не она спасёт мир, а доброта».

Первый удар колокола подбросил вверх очумелых ворон, они зашумели: то ли споря со мной, то ли соглашаясь.

Начинался обычный земной день.

Фортуна

Нож вошёл под лопатку. Я это понял мгновенно и успел удивиться, почему не больно и почему под правую? Ведь тот, кто наносил удар сзади, хотел меня убить. Я даже догадался, кто это мог быть. Левая рука потянулась к кнопке лифта, но убийца, придерживая дверь выставленной вперёд ногой, произнёс: «Живуч, гад!» Я узнал голос, повернулся лицом к убийце и тихо спросил: «За что?» А сам подумал: «Ведь у меня с его женой ничего не было...» Иногда она просила подвезти её домой. Темнело рано. Это особенно стало заметно, когда перевели время на зимнее. А слухов о преступлениях в городе было больше, чем самих преступлений. Сегодня же она купила соковыжималку и попросила меня помочь. Я хотел это объяснить Гене, так звали нападавшего, но не успел, и он ударил меня во второй раз и теперь уже точно в сердце. Боль была несильной. Но воздух, проникнув в грудь, начал выворачивать верхнюю часть тела наизнанку, как будто, застёгнутая на молнию, она внезапно расстегнулась. Ноги подкосились, я начал сползать на пол. А Гена зло прошептал: «А теперь можешь ехать»,– и нажал на кнопку лифта, который стал опускаться вниз, а я, перестав чувствовать боль, стремительно полетел вверх к ярко вспыхнувшему солнцу. Но мысленно я со своим телом не расстался и, когда лифт остановился на первом этаже, вернулся в него и произнёс непослушными губами

имя своего убийцы остолбеневшему мужчине, ожидавшему лифт, а потом, уже без задержки, полетел в высоту, наслаждаясь мягкостью несущихся мимо меня облаков. «Значит, душа живёт», – мелькнула мысль...

Полетав, я присел на край крыши многоэтажного дома. «Вот те раз», – сказал вслух и услышал: «Кар-кар!» Повертел головой, огляделся. Рядом со мной никого не было. Неподалёку на крыше сидела парочка голубей. «Послушай, не кажется ли тебе, что какая-то странная ворона, словно с неба свалилась?» – проворковала голубка. «Это о ком они так?» – подумал я и вздрогнул: я стал понимать разговор голубей! Отойдя от края крыши, я заглянул в лужицу дождевой воды, успев возмутиться тем, что строители допустили брак. Сердце похолодело: на меня смотрела ободранная ворона. Стараясь прогнать видение, я поднёс руку к глазам и увидел... воронье крыло. «Спокойно, спокойно, – приказал я себе. – Кришнаиты правы. Душа перенеслась в другое тело. Но почему я в таком облике?» «Тот, кто грешил, – вспомнил я изречение одного из отцов-кришнаитов, выступление которого демонстрировалось по телевидению, – у того душа после смерти переходит в низшую форму жизни». Неужели моя душа достойна быть лишь в теле вороны?

«Да, – проворковал голубь, – ты смотри, чего это она ползает по крыше, так и норовит прижаться пузом к нагретому гудрону. Эй, милая, сматывайся, а то попадёшь в утробу Васьки», – услышал я в следующий миг. «Мяу!» – раздалось сзади, И я, рванув изо всех сил, кубарем скатился с крыши и, инстинктивно расправив крылья, резко спикировал на крону клёна, больно ударившись коленкой о сук. «Плохо владею конечностями, – подумал я, – надо потренироваться». Кот Васька, как я понял, давний знакомый голубей, пригрозил:

– Уж я доберусь до вас, дармоеды, только и ждёте хлебной корочки, милостыню выпрашиваете. Нет, чтобы своим горбом зарабатывать.

– Ну и ты не больно трудишься, – проворковала голубка. – Вместо мышей на птиц охотишься. На благородное мясо потянуло?

– А где тут мыши? – огрызнулся кот. – Люди всех в подвалах потравили. Такую схватишь и сам загнёшься.

Моё внимание привлекли пешеходы, спешившие кто куда. Вон мужчина вальяжно вылезает из машины, водитель услужливо подхватил его под локоть. А вот женщина, обливаясь потом, тащит аж две авоськи, а спутник её идёт налегке, и в руке у него поблёскивает чёрный дипломат. Он, раскрасневшись, возбуждённо о чём-то говорит, а она преданно заглядывает ему в глаза, не понимая толком смысла его речей, но заискивающе согласно кивает головой… «Ну, мордоворот, – забывшись, сказал я, а получилось хриплое «кар-кар». Воробьи шарахнулись от меня в сторону. Они сидели чуть выше в кроне дерева и переговаривались. А я-то думал: «Кто это где-то шепчется?»

Мои мысли прервал стук каблучков. Осень только начиналась, было тепло. Женщины до сих пор ходили по-летнему, в коротких юбках, кое-кто уже влез в телесного цвета колготки. А вот пятки, заметил я, ставят неправильно, как-то норовят вывернуть каблук, от того он и счёсывается с одной стороны. «Ну и ну! – внутренний голос прервал мысли. – Что-то ты раньше повыше пяток смотрел… М-да, положение и мысли диктует совсем другие: так и старушки, дремлющие на лавочке, осуждающе качают головами, завидев целующуюся на улице парочку. Небось, сбросить им годков – и не такое вытворять стали бы…»

«Берегись!» – закричали воробьи. Но было уже поздно. Кот, подкравшись по стволу дерева, так хватил лапой по крылу, что резанула острая боль. И, уже находясь в полёте, я увидел, как вырванное из предплечья перо, кружась, медленно опускается на землю. Перелетев в соседний двор, я забрался на самую тоненькую ветку берёзы почти у самой верхушки дерева: здесь никто не достанет. «Самому бы не сорваться», – подумал я. Ныло выставленное к солнцу плечо. «О, Боже, за что мне такие муки? Неужто я хуже других?» – сказал я сам себе вслух. «Счастливчик, – пропела ласточка, появившаяся неизвестно откуда. – Другие даже каркать не умеют, ползают гадами и всякими тварями, а ты летаешь – вольная птица. Грешить меньше надо было. На душе повеселело, но не надолго. Дома жена, дочка, а я тут прохлаждаюсь.

Небось схоронили меня. Постой, постой, как схоронили? Пожалуй, рано ещё… И, что было сил, я рванулся домой, забыв про ноющее крыло.

Успел как раз вовремя. Тело моё выносили. «Да, бледноват», – подумал я. А внутренний голос ехидно заметил: «Пожалуй, и при жизни не больно румян был… Да ещё потеря крови…» Процессия тронулась. Катафалк набрал скорость. Из-за боли в плече я здорово отстал. Когда подлетел, уже говорили речи. «...Это был замечательный человек, – донеслось до меня. – Хороший семьянин, украшение коллектива…» – «А выговор за что влепили?!» – не успел я докаркать, как ком земли сбил меня с ветки. «Так её! – услышал я. – Ишь, раскаркалась».

Откашлявшись, я промыл глаза, прополоскал горло в ручье, протекавшем через кладбище, и опустился на свеженасыпанный холмик. Продравшись сквозь венки, я залез в образовавшуюся нишу. Автобус с людьми уехал, и я, не боясь быть замеченным, решил подкрепиться. Клюнул каши, хлебушка чёрненького… «Снова изжога будет мучить, – подумал я и пить водку из наполненного до краёв стакана не стал. – Это не по земле ходить вразвалку. Если на крыльях не удержишься, то так покалечишься, что смертушки просить станешь, от мук избавления. Да помочь некому будет: петлю крыльями на шее не затянешь, если удавиться надумаешь». И тут ветер донёс до меня обрывок разговора:

– Послушай, могу поспорить, что час назад могилы здесь не было. Мы с тобой в этом углу уже всё выпили. Грех не помянуть усопшего.

– Нет, – ответил другой, – ты же говорил, что на сегодня хватит. Надо делом заняться.

– Хорошо, давай присядем на скамеечку, – по голосу было слышно, что говорил первый. – Значит, завтра в 15.00 ты должен быть возле городской тюрьмы. Твоя задача отвлечь часового, а я в этот момент брошу пакет. В нём будет грелка с самогоном.

– Ну зачем тебе это? Ты уже своё отбухал да меня ещё тянешь…

– Молчи! Парень больно хорош. Сидит за браконьерство. Рыбу ловил. Первый раз штрафанули. На пользу не пошло: он начал по совхозным прудам, где карпа растили, с сеткой лазить. Три года дали. Год ещё ему тянуть. А завтра у него день рождения. Жена передачу прислала. В общем, отметить хочет. От тюремной капусты у него язва открылась. Пусть на денёк хоть от боли избавится.

– А почему ты решил бросить после обеда? – спросил второй.

– Лучше утром, охрана с ночи спокойнее.

– Всё продумано. Артист на сцене будет изображать Хрущёва, Брежнева, а начнёт со Сталина, – это сейчас модно. А друг мой выйдет, как только концерт начнётся. Там охранники почти все соберутся, чего ж задаром не посмотреть? Усёк?

– Усёк, чего ж тут не усечь? – сказал второй и, попрощавшись, ушёл. Слышно было, как удаляются его шаги. «А мне грех так уйти», – сказал себе оставшийся и, подойдя к могиле, начал разбрасывать венки. От такой наглости я каркнул что было силы и бросился на него, вцепившись в лицо когтями. Он так резко отпрянул, что упал на спину. Отлетая, я оглянулся и увидел, как он, сняв шапку, истово крестится, пятясь от моей могилы.

Вечерело. Я нашёл старое воронье гнездо и забрался в него на ночлег. День был сумасшедший, усталость давала о себе знать, поэтому уснул быстро. Снилось, как я грубил жене, тянул пиво в баре, с кем-то из-за очереди подрался, пнул кошку ногой, бросил огрызок в собаку… Снова повысили цены… Стал безработным… Под утро приснился кризис. Он стоял на площади. Большой, толстый, надменный, в животе дверка. Многие бились о неё, отскакивали. Иногда дверка внезапно открывалась и кого-то захватывала появляющаяся оттуда рука. Потом дверка захлопывалась, и из-за неё доносились крики и стоны… От охватившего меня ужаса я проснулся и увидел, что солнце поднялось уже высоко, а поэтому поспешил к тюрьме. Наскоро подкрепившись хлебной коркой, валявшейся под скамейкой, расположенной в сквере неподалёку от тюрьмы, я подсел поближе к часовому. Всё на нём было начищено и отутюжено, на плече висел автомат. «Служака, – подумал я. – Такой выслужится».

Во дворе тюрьмы началось оживление. Все спешили, как я уже знал, на концерт. На улице появились мои знакомые. Чтобы не прозевать, как всё будет происходить, я перелетел на вышку часового. Из клуба вышел человек и пошёл к ограждениям. «Эх, не добросил!» – каркнул я. Пакет не долетел почти на метр. Молодой мужчина попытался дотянуться до него рукой, но не достал пакет, поэтому полез под проволоку. В это время раздался окрик часового и следом предупредительный выстрел. Однако мужчина всё же успел схватить пакет и бросился назад. Я от нетерпения затопал ногами и захлопал крыльями. Не знаю, какая сила бросила меня вниз. Я вцепился в ствол автомата когтями. От запаха пороха меня мутило, но я держался изо всех сил, не думая о последствиях...

Яркое солнце и тёмно-зелёная листва понеслись мне навстречу... Я вскрикнул. Но вместо привычного уже «кар-кар» услышал «гав-гав». По привычке хотел взлететь, взмахнул крыльями и ... плюхнулся мордой в лужу. Поднявшись, я потряс головой и увидел отражение в луже собачьей морды. Неосознанная радость пронеслась согревающей волной по телу: «Собака – друг человека. Глядишь, кто-нибудь и пригреет бродягу». Захотелось уединиться, чтобы привыкнуть к своему новому положению, и я трусцой побежал на окраину. Очутившись на берегу озера, перевёл дыхание. Казалось, здесь меня никто не побеспокоит. Но вдруг раздался крик, затем свист, и в мою сторону полетел слегка подмёрзший ком земли. Я рванулся на хрупкий лёд, надеясь, что вдоль берега легче будет уйти от преследователей, рассчитывая, что тонкая корка выдержит мой вес. Так бы оно и получилось, но следующий ком, брошенный недоброжелателем, разбил тонкий лёд вдребезги прямо передо мной, и я, провалившись, начал яростно бить лапами, пытаясь выскочить, питая хрупкую, как этот лёд, надежду на спасение. Но, как только я начал выбираться, новый ком вновь отбросил меня в воду. «Всё! – мелькнула печальная мысль. – Теперь уже смерть, без всяких превращений!» И вдруг я услышал: «Что же вы делаете, ироды?! Совести у вас нет» и увидел бегущего в мою сторону лысеющего мужчину в очках. «А мы что, мы ничего, – услышал я голоса

своих недоброжелателей. – Пусть выбирается». Воспользовавшись моментом, я рванулся изо всех сил, выскочил на берег и, словно пьяный, побрёл, покачиваясь, прочь. «Собачка милая, прости их, неразумных», – донёсся голос моего спасителя. Я побрёл к кладбищу, надеясь отдохнуть и найти что-нибудь съестное. Укромное местечко возле дерева показалось мне надёжным. Улёгшись поудобнее на кучу листвы, я задремал и увидел сон...

Мы летели, пронизывая пространство, держась за руки. Нестерпимо хотелось пить...Нам было хорошо вдвоём. Ещё год и – прощай, школа! Я был старше её на год, но оканчивали школу мы вместе, так как моя гимназия с астрономическим уклоном требовала дополнительного года обучения. Всё было так хорошо, и вот... Меня терзали досада и злость за свою беспечность. Как я, победитель олимпиад по составлению безопасных космических троп и дорог, мог позволить себе сбиться с трассы прогулок и оказаться в зоне действия звёздной магнитной пыли, которая, подобно пылесосу, всосала нас, как пылинки, и выбросила в бесконечные дали соседней галактики?! Страха не было. Огромная ответственность за Араматхаж, с которой я дружил с детства, заставляла быть хладнокровным и не теряться с принятием решения.

Нам удалось снизить скорость, и нестерпимый жар уменьшился. Однако температура всё же была выше нормы. Я прикоснулся губами к её лбу и определил: «Пожалуй, около 1000 – многовато». Комфортно я себя чувствую при 700. Она ощутила мои губы, улыбнулась и прошептала: «Пить...» Я готов был отдать жизнь за один единственный глоток плавиковой кислоты. Без неё она до дому не дотянет, даже если я сориентируюсь и найду правильное решение. Боязнь ошибиться заставила перебирать в памяти всевозможные звёздные структуры, ибо ошибка – это верная смерть, и мы превратимся в холодные кометы, блуждающие по просторам Вселенной. Этого допустить я не мог. Яркая вспышка – и я увидел перед собой участок карты с жёлтой звездой с её девятью планетами. Третья от неё, голубая, находилась от нас в непосредственной близости. Нужно было только обойти её единственный спутник,

лежавший прямо у нас по курсу. Нет, ошибки быть не могло. Я твёрдо знал, как вернуться домой. Но, во что бы то ни стало, нужно было напоить Араматхаж, иначе бы она не выдержала.

Поэтому сейчас был единственный выход – сесть на любую близлежащую, наиболее подходящую для отдыха планету. Мы стремительно приближались к голубой, но встреча с холодной, насыщенной кислородом и простой водой планетой нам, кремний-органическим существам, не сулила ничего хорошего. А когда-то мой дед летал с ребятишками туда на прогулку. Атмосфера, насыщенная кислотами и фтором, высокая температура обеспечивали прекрасный отдых. Со временем на её полюсах появились признаки зарождения белковой жизни, которую, наверное, занесли кометы с цианобактериями и грибковоподобными образованиями. Таким образом мы лишились традиционного места отдыха. Вначале пионеры космоса высаживались на уже поголубевшую планету, но никто назад не вернулся. Предполагают, что, столкнувшись с иной средой, они превратились в каменные столбы и находятся в состоянии анабиоза. Для их оживления необходимо полное исчезновение озонового слоя и резкое уменьшение количества кислорода. Голубизны в последнее время значительно поубавилось: там, наверное, происходят процессы, вселяющие оптимизм. Но на проверку этой теории необходимо время.

«Голубая – это риск, – решил я. – Необходимо дотянуть до Венеры – вот где наше спасение». Подумав об этом, я прижал к себе милую спутницу. «Будем жить, – сказал я ей, окунувшись в её перламутровые, дымчато-голубые полуоткрывшиеся глаза. «Ялот, – прошептала она в ответ. – Спасибо тебе…»

На Земле царила паника. Огромное космическое тело стремительно приближалось к планете. Правительство лихорадочно искало всевозможные варианты защиты. Компьютерная оборонная система выдавала множество решений: термоядерная атака, лазерная, гравитационный щит… Но ничто не спасало окончательно – слишком близко была комета, её обломки могли обрушиться на планету. Невероятно, но факт: это была комета-невидимка. Наверное,

поэтому её обнаружили слишком поздно. Только в катастрофической близости её заметили посты наблюдения и подняли тревогу. Комета была двуглавой, чего раньше никогда не наблюдалось. И вдруг она повела себя, как живая: все системы наблюдения обнаружили её сжатие. Словно предчувствуя атаку землян, она резко изменила траекторию, удаляясь в сторону Венеры. Вздох облегчения вырвался у землян, застывших в ожидании катастрофы. «Жизнь на Земле вне опасности, – объявил с экранов диктор. – Оценка случившегося будет дана позже, а сейчас послушайте музыку, после чего будет транслироваться выездное собрание парламента по изменению отдельных глав Конституции планеты».

Плавно опустившись на Венеру, в долину между двумя кратерами, я напоил Араматхаж, и она, успокоившись, уснула. Оглядевшись, я увидел на краю одного из кратеров три полупрозрачные фигуры. Они вели беседу.

– Да, я виноват, что наложил на себя руки. Был в командировке. Приезжаю домой, а жена в объятиях другого. И вот я здесь, – сказал первый.

– А я, – начал второй, – разорился. Имел миллионы, а тут кризис… За неделю потерял всё.

– Ну и жил бы как большинство, без миллионов, – заметил первый

– Как большинство не захотел. Если бы я только знал, какие буду терпеть здесь муки, никогда бы на самоубийство не решился.

– А я, – начал третий, – рук на себя не накладывал. Убили меня по ошибке, за другого приняли.

– Так ты же мученическую смерть принял, тебе в раю место! – сказал второй.

– Да и я так думал, а получается обратное. Я Бога обидел. Он создал человека разумного, а я, возглавляя телеканал, разрешил рекламу, да ещё через каждые тридцать минут, а то и чаще, бесконечно выражая сомнение в способностях человека, его памяти, интеллектуальном развитии. Получалось с моей подачи, что человек – существо недоразвитое. Вот где мой главный грех.

В это время из кратера вырвался столб огня с паром, и я услышал голос, выговаривающий медленно, по слогам: «Перекур окончен, за мной!» И столб огня увлёк за собой собеседников...

Араматхаж застонала, заметалась во сне так, что я проснулся, затряс головой и увидел кладбище, на котором я отдыхал. Однако стон я слышал уже наяву. И я понял, что чья-то душа страдает здесь, на Земле. Кто-то отчаянно звал на помощь. Вскочив, я пролетел несколько десятков метров и увидел, как один гнусный тип держал девушку за плечи, а другой делал своё грязное дело. Не раздумывая, я вцепился клыками в голый зад насильника, услышал его вой, а затем: «Бей его, бей доской по голове!» Я всё сильнее сжимал челюсти, а потом потерял сознание и полетел навстречу яркому солнцу и зелёной листве…

Очнулся я, когда солнце уже садилось и вдруг почувствовал, что ко мне возвращается человеческое восприятие окружающего мира. Неужели?.. Я медленно стал подтягивать к себе правую лапу, чтобы смахнуть накатившуюся слезу... И, о Боже, я увидел пальцы! Мои пальцы со знакомыми шрамами...

Вдруг я услышал голос жены: «Вставать пора, ишь, разоспался!» Окончательно проснувшись, я увидел её, удивительно похожую на космическую спутницу, и обалдело произнёс: «Араматхаж!» Стакан выпал из рук жены. «Совсем крыша поехала! Это всё твоё увлечение кришнаитами. Говорила же тебе: православная церковь их не признаёт. Смотри, в психушку не попади. К книгам этим не смей больше прикасаться, а то я их сожгу и пепел по ветру развею!..»

Она пулей выскочила из спальни. А я смотрел на осколки стакана, переливавшиеся в лучах утреннего солнца и напоминавшие мне звёздочки таинственного галактического пространства…

Таццяна Кужалева

«Краіна, якая мне сніцца...»

Краіна дзяцінства

Як хочацца мне зноў пабыць у маленстве,
Прабегчыся босай па мокрай траве,
З прыгожай вясёлкай пабыць у суседстве,
Якая за хмарай як быццам плыве,
Дзе тата і мама яшчэ маладыя,
Дзе ў лузе за вёскай жаўрук у траве,
Дзе бегаюць дзеці па лужах малыя
І голасна маці вячэраць заве.

Краіна дзяцінства мая дарагая,
Куточак мой любы Радзімы маёй,
Ты будзеш мне сніцца, пакуль я жывая,
Прыгожай і светлай сваёй чысцінёй.

Мой край

Мой край, мой любы, сінявокі,
Ты мне заўсёды дарагі,
Люблю твае бары, аблокі,
Палеткі, нівы і лугі.

Нішто так сэрца не хвалюе,
Як воблік любай стараны.
Ушачку-рэчачку люблю я,
Як там клубяцца туманы.

Тут лес раскінуў дзіўна шаты,
Стаіць, нібыта дзед сівы.
Ён помніць ворагаў заклятых
І жахі лютае вайны.

Тут над Дзвіною дух вітае
Гадоў мінулых, даўніны...
Люблю цябе, зямля святая,
Зямля нашчадкаў Скарыны.

Балада пра маці

Нарадзіла матуля на радасць чатыры сыночкі,
І сыночкі раслі, нібы ў полі цвілі васілёчкі.

Як акрэплі, ступілі на пожню чатыры сыночкі,
Пасадзілі ў прысадзе адразу чатыры дубочкі.

Сонца песціла, мякка кранала галінкі дубочкаў,
Маці лашчыла, к сэрцу сваіх прыціскала сыночкаў...

Засланілі тут сонца на небе варожыя крылы –
Родны край беларускі вайна, нібы цемрай, накрыла.

Загрымелі на небе магутнага грому раскаты:
Стала маці сыноў выпраўляць для змагання ў салдаты...

Над дубамі ў прысадзе, як здань, зграі ворагаў ўюцца,
А матулі сыночкі, як волаты, з ворагам б'юцца...

Адышла-адгрымела ў сусвеце ліхая навала,
І матуля старая сыночкаў дадому чакала.

Ды праходзілі месяцы, йшлі за гадамі гадочкі,
Маці верыла: прыйдуць і стануць на ганак сыночкі.

Вунь шумяць на узмежку за домам магутныя дрэвы,
А матуля сівенькая думае: «Дзетачкі, дзе вы?..»

Ой, не прыйдуць сыны да матулінай роднае хаты,
Бо загінулі недзе далёка чатыры салдаты.

Варонічская зямля

Такая ёсць зямля на роднай Беларусі:
Растуць здаўна тут карабельныя бары.
Старонкай гэтаю дзіўлюся й ганаруся,
Калі гляджу я ўдалеч з Замкавай гары.

Дзіўлюся я блакіту вод ракі Ушачы,
Дзіўлюся дзьмухаўцам, калі прыходзіць май.
Дзіўлюся, бо люблю я іх за ўсё, няйначай,
Мясціны родныя, мой беларускі край.

Людзьмі я ганаруся, што жылі-тварылі,
Узводзілі тут замкі, крэпасці, масты,
Я ганаруся тым, што край яны любілі
І між сабой жылі, як родныя браты.

І думаю, што сёння іх нашчадкі-дзеці
Жыць будуць годнымі славутых землякоў,
А край наш будзе лепшы ў белым свеце,
Квітнець і славіцца ў красе сваіх вякоў.

Думкі вясковай жанчыны

На дварэ жара ды спёка,
Аж палаў на тварах жар...
У цяньку тут недалёка
Біў касу мой гаспадар.

Нешта сам сабе працяжна
Мармытаў пад самы нос,
Паглядаў затым ён важна
На духмяны сенакос.

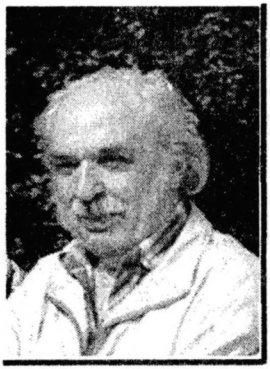
Ды сказаў: «Трава паспела,
А не маю сіл касіць,
Мо гарэлка сілы з'ела –
Трэба трактар запрасіць».

Вечар выдаўся духмяны,
Пахнуць кветкамі лугі.
Муж раней быў рэдка п'яны,
Зараз муж зусім другі.

У гарэлачку ўцягнуўся:
П'е яе і ўноч, і ўдзень.
Хоць бы трохі ўсхамянуўся,
Ходзіць нібы тая цень.

Дык нашто, скажы, мой мілы,
Ты згубіў свой божы дар?
Падарваў сабе ўсе сілы
Мой нікчэмны гаспадар.

Змітрок Куніцкі

«Не забываць, што мы тут госці...»

Па Дарвіну

– Мая бяда! Мая трывога! –
У роспачы раве Гарыла. –
Што ж я такое натварыла:
Народу – шмат, людзей – нямнога.

Юбілейны

Няўмольны час…
Сівая восень
На арфах голых дрэваў грае.
Яе сяброў-вятроў гундоссе
Мяне на споведзь выклікае.

Мінуў… Мінуў васьмідзесяты…
Што ў плецаку? Што ў майстар-класе?
Ну, быў, як многія, «рагаты».
Яшчэ? – Пагульваў на Парнасе.

Зрабіў жытло. Саджаў рабіны.
І двух сыноў у свет наладзіў.
Унукі. Праўнукі. Нявінны:
Нідзе, як помню, не нагадзіў.

Адсвяткаваў аж два вяселлі
(«Рагоў» ад першай адцураўся).
Асцюдзянелі дзве пасцелі:
Адзін, як быў, так і застаўся.

Паэтам, кажуць, хныкаць нельга.
Шукацьмем толькі прыгажосці!
І сябраваць з прыстаўкай «мега»,
Не забываць, што мы тут госці.

Калі ж мы госці: жыцце – свята!
Гуляй, браткі, напрапалую.
Ды нешта стол наш небагаты,
Вінцо кісляцінай частуе.

Ды дзякуй Богу
За шматгоддзе,
За вопыт з гузакоў набітых,
За тое, што не ў карагодзе
Тых, хто сілкуецца з карытаў!

цесна думкам

цесна думкам у хаце
прабачце ў кватэры
паветра
навобмацак шэрае
каўтком у горле
сперла
сонейка промнік мкнецца
цераз ваконнае шкельца
і разбіваецца аб пруг люстэрка
на сонечныя зайчыкі
цешыць дзіцяці
якое шчэ й крок не зрабіла
у гэту пякельную шэрасць
ручонкамі
хоча злавіць зайчонка
ды немагчыма
толькі вачыма
хлопчык ці то дзяўчынка
не маюць пакуль прычыны
унікнуць ліпучае шэрасці
уладкаванай кватэры
няма чым мераці
а шэрасць
як толькі выйдуць з пялюшак
накіне нерат
і з часам
выкіне як рыбіну ці птушку
на свой улюбёны бераг
так званага жыцця
якое

па слядах нязлоўленага зайчыка
вядзе да небыцця
і толькі
кропка

Светлай памяці сябра

Жорны сек прапрадзед адмыслова,
Гэтым і набыў сваю мянушку.
Час прыйшоў цывільна-пашпартовы
І мянушку ўнёс у табель служка.

І ні кроплі ў тым не памыліўся,
Хоць у сэнс мянушкі не ўдаваўся.
Жарнасек! Яму ўвесь люд маліўся,
Хлебапёк пачціва пакланяўся.

Гэта ён і пасяліў у генах
Спадкаемцаў: душах іх і плоці,
Гэта й пераходзіла нязменна
Ад бацькоў да Жарнасека Косці.

Дабрыня, спагада, таварыскасць,
Нашая святая памяркоўнасць
У гаворцы ціхай адгуліся,
Сціпла прэтэндуючы на роўнасць.

Цэлага паўвеку фотакорам
У раёнцы – полацкай газеце!

Памяці радкі працяты горам.
Чорны абмалёвак на партрэце.

Лёс няўмольны. Не ўкіруеш лёсам,
Роўныя дарогі ці крутыя,
З часу ў час ягоныя калёсы
Трушчаць камяні і жарнавыя.

Спі, дружбак! Даруй! Быцця мізэрнасць
Замінала, як шлагбаум мытны.
Што цяпер з прызнанняў тых на вернасць,
Нашыя спазнёныя малітвы.

Што цяпер? Пагасла майстра ўспышка,
«Камера» засталася без рук.
Як «затвор» зашчоўкнулася крышка –
Шлях зямны закончыў наш сяброк.

Бэзавая «ліпа»

Які рахунак з бэзавага шчасця?
Гаркотку да гаркот жыцця з'ясі…
А тога не пазычыць і не ўкрасці –
Навошта акалесіцу вярзці.

Зашмат яго ў эстрадных шоу-кліпах,
У песенных шансонах і хітах.
І гэта тая ж бэзавая «ліпа»,
Як казачны шматкаляровы птах.

Ды чалавек мірыцца з тым не хоча.
А абяцаначкі-цацанкі цешаць слых.
А каб хоць «ліпу»-шчасце не сурочыць –
Ён краску ў пяць пялёсткаў – пад язык.

Не думайце, яму я шчасця зычу!
Хай зловіць свой вясёлкавы пухір.
Мяне й самога ўсё яшчэ казыча
Надзея, бытам сцёртая да дзір.

Мроя дзеўчыны

Ой, цямным-цямна мая цёмнуха,
Што ты мне пяеш пад чаромхаю?
Што ты мне пяеш, што ты зычыш мне?
А ці тое, што бачу толькі ў сне?

У сне бачу я не тугу машну –
Добра моладца і сваю вясну.
Добра моладца на ліхім кані.
Яваю мяне сон не абміні!

Я каня яго адпушчу гуляць,
А жаданага буду мілаваць.
Так мне мроіцца, так мне блюзніцца –
Мая долюшка з мяне цешыцца.

Доля цешыцца і вядзе мяне
Па сцяжыначцы шчасця ў песні-сне.

Песня поўніцца асалодаю:
Я сама сабой не валодаю.

Доля-долюшка, адхіні свой сцень,
Акуні мяне у любві прамень.
Скіну сноў туман, як нядолюшку,
І любві падман вып'ю ўволюшку.

Яніне
на хутар вёскі Гваздова ў 1944-ы год

Гула вясна. Буялі кветкі,
Разносіў пошчак салаўя
Гарэза ветрык. Мы – падлеткі
Любоў спаткалі: ты і я.

Яна паважна, нетаропка
Ішла сцяжынкаю цнатлівай,
А мы абапал.Незнаёмка
Была спагадліва маўклівай.

Упершыню і мы маўчалі,
І толькі сэрцы тахкам новым
Марзянкаю перадавалі
Невымаўляемыя словы.

А вочы ў вочы – бляскам кварца,
І апантаны пах язміна.

Я на пяску вывожу пальцам
Імя чароўнае: Яніна.

Пяшчота, радасць, мілаванне
Душу лагодна казыталі.
А тое – мілае маўчанне!..
Любоў з табой мы не пазналі.

Гады мінулі… Божа святы!
Хоць на дзянёк на сцежку б тую!
Ужо сівы, а тую дату
Дасюль узрушана святкую.

Безнадзёга

Касе і той прыесца мурог.

Мужчыну з тысячы магчыма знайсці,
Ды не знайсці жанчыну.
Рыгор Барадулін

Канешне, прыядаецца й яешня.
Ды справа тут, Рыгор, зусім не ў гэтым.
Двубой з даўным-даўна вядуць два грэшных
З дагэтуль неспасцігнутаю мэтай.

Два яблыкі сваю ўляпілі долю
У той двубой абразы і капрызаў:
Ад райскага – правобраза «Плейбоя»,
Да яблычка разладнага Парыса.

Вініць нам Госпада?! А мы яму што – роўня?
Ну, памыліўся – здзейсніў дзве пачвары:
Адной ён пасяліў жыццё ва ўлонне,
У першай жа – другі заўжды ахвяра.

І ў гэтым сэнс двубоя і прычына,
Жыццём растыражыраныя факты:
Мужчыну з тысячы яшчэ знайсці магчыма,
Жанчыну – не! Будзь ты шматкроць упарты.

Грыбная раніца

Сонца агніста-барвовае
Аб дрэвы на промнікі множыцца.
Якое ж яно бядовае! –
Песня душэўная просіцца.

Елкі разлапіста зграбныя
Красою ніяк не нахваляцца.
Бярозкі цнатліва вабныя
У сонейка апранаюцца.

Логам плыве за аселіцай
Тумана бялёсае месіва.
Нібыта майно пасцельнае
Хмарка сушыць паразвесіла.

Ценьканнем, піньканнем, пошчакам
Грыбная прачнулася раніца.

Вяртаюся з поўным кошыкам –
Дзякуй, прыродная здраўніца!

* * *

Чуў ад людзей: «Любоў сляпая –
Не бачыць хібаў і падману
У слоўнай патацы туману».
А я з «няпомнячых Іванаў»,
Бо я цябе яшчэ кахаю.

Камусьці верш свой прысвячаю,
А прад вачыма вобраз твой,
І зачараваны табой
Малюся быццам бы святой:
«Цябе адну дасюль кахаю!»

Падасца часам – забываю:
Перасягнуў нібыта мукі.
Ды без прымусу, без прынукі,
Не ведаючы змест разлукі,
Усё адно цябе кахаю.

Крану струну душы з адчаю –
Яна натужліва гудзе:
«Вясна прайшла, зіма ідзе!»
Насуперак глухой нудзе
Цябе бяздумна я кахаю.

Гады ідуць. Ляціць дзён зграя,
Кладуся позна, рана ўстану.
Без перапынку-перастану
Я паўтараю як асанну,
Што я цябе люблю-кахаю.

Забудзьма...

Падыдзі – абдыму, прытулю да пляча,
Прачытаю інтымныя вершы.
Прад табою адтаньчу сваё «ча-ча-ча»,
І забудзем, хто больш-менш з нас грэшны.

Не паверу, што счэзлі кахання сляды,
Што пачуццяў рака абмялела,
Што туман бытавухі – жыцця нелады –
Над былым, нібы дах спарахнелы.

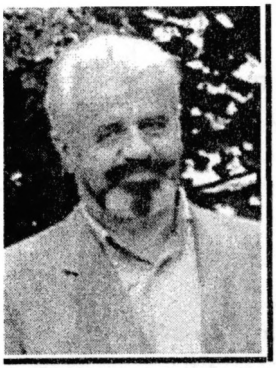
У душу паглядзіся разважна, а там
Не люстэркавы вабны адбітак...
Я курыў ля падножжа твайго фіміам
І багіняю зваў уадкрыта.

Вецер звады даверу прынёс маяту,
Разадраў шчасцядаць напалову.
На разбітым вірлівым парогам плыту
Будзе кожнаму з нас не да ўлову.

Хтось да тваністых зможа дапяць берагоў,
Хтось патоне ў замройлівых хвалях.
З грэху грэх нам у тым вінаваціць багоў –
Долю гушкалі самі на шалях.

Прыпыніцца, пакуль не панесла ўразнос,
Тармазнуць на крывульцы чарговай,
Каб радзімы куточак не трапіў пад знос,
Трэба ўзяцца удвох за адновы.

Падыду. Абдымі, прытулі да пляча,
Каб табе прысвяціў зноўку вершы,
Прад табой каб урэзаў сваё «ча-ча-ча»,
І забудзьма пра слова «няўцешна».

Владимир Куц

«Кто-то выплеснул россыпи звёзд...»

Звёздочка

Только смыкаешь веки,
Школьные снятся года…
Будут потом дискотеки –
Их мы не знали тогда.

В танце кружилась по парам
Школьная наша семья,
Вальса мелодией старой
Был очарован и я.

Первые наши прогулки…
Вот и сплетение рук.
В тихом ночном переулке
Был поцелуй, как испуг…

Добрая, милая крошка,
Образ твой снова воскрес:
Ты мне ночами в окошко
Звёздочкой смотришь с небес.

Только ты…

Девочка, ну что же ты по лужам
В темноту кромешную бежишь?
Ты простынешь, может быть и хуже,
Почему собой не дорожишь?

Почему так губы плотно сжаты
И слезинки жгут твоё лицо?
Может быть, вчерашний провожатый
Заглянул к подружке на крыльцо?

Если так, он пожалеет слишком,
Не найдя в ней нужной красоты,
Потому что так любить мальчишку
Можешь в этом мире только ты.

Впервые

На мальчишку девчонка глядела –
Затаила дыхание грудь.
Шёл он к ней осторожно, несмело,
Словно птичку боялся спугнуть.

Нёс охапку душистой сирени –
Не один, видно, куст обломал.
Положил ей цветы на колени,
Ну а дальше что делать, – не знал.

А девчонка в ответ рассмеялась
И сказала задорно ему:
«Ты не бойся придвинуться малость,
Я за это тебя обниму».

Обняла…

С затаённой грустинкой во взгляде
Ты шагала со мной не спеша,
И незримо в вечерней прохладе
Вновь твоя трепетала душа.

Снова вспомнились юные годы,
Улетели, как птицы, они,
Прошумели, как вешние воды,
Те далёкие юные дни.

Вот и наших свиданий скамейка,
И речушка, и старенький мост.
Вновь над нами, как будто из лейки,
Кто-то высыпал россыпи звёзд.

А в округе такая истома!
Ветерок заплутал в темноте.
Всё, как прежде, до боли знакомо,
Только мы почему-то не те.

Не утратили всё ж вдохновений:
Для мнея ты, как прежде, мила.

И, чтоб не было в этом сомнений,
Ты меня в тишине обняла...

Поцеловались

Ты была похожа на зайчонка
В шапочке с помпончиком на ней,
Милая, хорошая девчонка
Из моих далёких школьных дней.

Мы с тобой зимою повстречались,
Протоптали много снежных троп,
Помнишь, как тогда поцеловались –
И упали сразу на сугроб.

Поцелуи таяли на лицах,
И была в растерянности ты,
А луна, небесная блудница,
Улыбалась хитро с высоты.

Ты взглянула, помнится, украдкой:
«Комплиментов больше не проси,
А бери скорей меня в охапку
И домой к родителям неси.

Объясним, что зря мы не гуляли,
Потому не надо нас корить,
Мол, в саду Есенина читали,
Чтоб, как он, стихами говорить».

Вот тогда…

Разукрасилась неба каёмка...
В предрассветной пугливой тиши
Петухи загорланили громко –
Пели песни свои от души.

Значит, скоро проснётся округа,
Отряхнётся от сна и от тьмы.
Ты сказала тихонько с испугом:
«Затянули свидание мы».

Я ответил: «Тревожишься даром:
Хватит времени нам и для сна.
Ты слыхала: возлюбленным парам
Спать вообще запретила весна?

Постареем когда, между прочим,
Разлучаться не будем с клюкой,
Вот тогда эти чудные ночи
Поменяем на сон и покой».

Горечь

В наползающей темени ночи
Догорала заката свеча.
Ты, наполнив слезинками очи,
Руку парня смахнула с плеча.

И сказала: «Давай без обмана».
Он не спорил и всё понимал,
Ведь вчера до утра у фонтана
Он другую вот так обнимал.

Ты же видела всё, между прочим,
И испила всю горечь до дна.
На предательство друга средь ночи
С укоризной глядела луна.

Вот и снова она появилась,
Может быть, чтобы вас помирить?
Ты же молча в ночи рствorилась –
Ну о чём с ним сейчас говорить?

…С неба сыпались звёзды-серёжки,
А вокруг ни души – тишина…
За тобою по лунной дорожке,
Сострадая, бежала луна.

Гонорар

Я мечтал однажды в тишине аллеи
И ловил причуды гаснувшего дня.
Ты ко мне явилась сказочною феей,
Улыбнулась нежно, глянув на меня.

Услыхав твой голос мелодично звонкий,
Приумолкли даже в роще соловьи.

Ты, смеясь, сказала: «Шепчутся девчонки,
Что стихи ты чудно пишешь о любви.

Мне стихи не дарят – экая досада!
Ты хотя б одну мне строчку напиши,
И тогда я буду бесконечно рада,
А стихи запрячу в глубине души».

«Не спеши, подруга, – я тебе ответил, –
Подарить чтоб строчку, предстоят дела:
Надо, дорогая, чтоб при лунном свете
Ты меня сначала нежно обняла».

Медлить ты не стала. Мне куда деваться?
Начал я стихами что-то городить.
Ты в ответ со мною стала целоваться,
Чтоб меня за эти строки наградить.

…Шёл домой в восторге я по переулку,
Уступил дорогу даже встречный пёс,
Ведь я нёс впервые с творческой прогулки
В виде гонорара на щеке засос.

Улетели прекрасные годы…

Колосились хлеба золотые,
Мы с тобой по тропинке брели,
А вокруг, как глаза голубые,
Васильки у обочин цвели.

Мы искали приют-уголочек
Отдохнуть от мирской суеты.
Ты не против была хоть до ночи
Собирать полевые цветы.

Нам хотелось с природою слиться
И её любоваться красой,
Чтоб она наши юные лица
Оросила прохладной росой.

…Улетели прекрасные годы,
И нельзя ничего возвратить:
На свидание с сельской природой
Одному суждено мне ходить.

Не балуй!

Небо было чистым, без помарок,
Но внезапно тучки набрели
И, укрыв за шторкой лунный шарик,
Вдруг его куда-то увели.

Ты, смеясь, на небо поглядела:
«Видишь, даже спряталась луна?
Знать, и нам нельзя сидеть без дела,
Шлёт намёк, наверное, она».

Мне не сразу стало всё понятно,
Но намёк я всё же разгадал
И тебя с восторгом многократно
В тишине ночной поцеловал.

Чтобы я сильней не вдохновился,
Ты, смеясь, сказала: «Не балуй!
Видишь, лунный шарик появился,
Разрешает только поцелуй».

Опередила

Он шагал от милой, пел и улыбался:
Так уж получилось: чуточку «поддал».
И, казалось, в небе месяц кувыркался,
Весело, игриво облака бодал.

Он решил, что в небе тоже вечеринка,
Всем светилам тут же передал привет.
Лихо убегала из-под ног тропинка
И его пыталась заманить в кювет.

Прочь с пути берёзы, тополя и клёны!
Видите, счастливый человек идёт?!
Посмотрите только – он такой влюблённый,
Не любовь ли парня под руку ведёт?

«Как в любви признаться?» – душу бередило,
Потому и выпил чуточку вина.
Но его девчонка всё ж опередила
И в любви призналась первая она.

Нашёл

Девочка в открытую курила –
Так бы и мальчишка не посмел.
Он подружке улыбался мило,
На неё восторженно смотрел.

Заимел и он себе «мадонну» –
Пусть ему завидуют друзья.
Перестал быть белою вороной:
Упрекнуть ни в чём теперь нельзя.

А подруга пляшет очень лихо,
Любит пиво, комплименты, лесть.
Словом, очень классная чувиха,
На плече наколка даже есть.

Не встречал другой такой красотки:
Безделушек много на руке,
И серьга блестит на подбородке,
И пониже – даже на пупке.

У неё оранжевая стрижка
И горят цепочки в два ряда.
Так она понравилась мальчишке:
Без неё теперь он – никуда.

Обнимает паренька публично,
Даже в бар ведёт его сама.
С виду вроде всё в ней симпатично,
Вот ещё б ей чуточку ума.

Неужто?..

С дискотеки ватага промчалась,
Создавая весёлый галдёж.
Громко бабка одна возмущалась:
«Вот такая пошла молодёжь!»

Увидав, как мальчишка девчонке
Гладил талию нежно рукой,
Целовался с ней сладко в сторонке,
Возмутилась: «Бесстыжий какой!»

Тот с улыбкой взглянул на старушку,
Что грозила им даже клюкой,
И подумал: «Неужто подружка
Станет в старости тоже такой?..»

Хоть сейчас…

Этот миг позабыть мы не сможем:
Есть отметка в душе навсегда.
Мне тогда быть хотелось моложе,
Ты ж себе – прибавляла года.

Обманула, мол, скоро семнадцать –
Это помню, как будто сейчас, –
И сказала: «Давай целоваться!
Мне мамашин запрет – не указ».

…Далеко уж тебе не семнадцать:
Сетка мелких морщинок у глаз.
Но скажу лишь: «Давай целоваться!»
Отвечаешь: «Давай, хоть сейчас!..»

Серебряные грёзы

Красавец месяц – смел и лих –
Заглядывал в окошко
И расстилал у ног твоих
Из серебра дорожку.

Какие тут могли быть сны.
Когда на небосводе
Прекрасный, чудный серп луны,
Как принц из сказки, бродит?

Сама не зная почему,
Лишь на него взглянула,
Ты вдруг доверилась ему
И в грёзах утонула.

Ты не сводила с неба глаз:
«Приди скорее, вечер!» –
Ты так звала желанный час,
Мечтая вновь о встрече.

Серпастый друг к тебе спешил,
Как принц к земной невесте,

И опозданьем не грешил,
Чтоб быть с тобою вместе.

Казалось, будет так всегда,
Но козни есть в природе:
Однажды принц твой без следа
Исчез на небосводе.

…Теперь сидишь в тиши одна.
Свет лунный тот же льётся,
Но это полная луна
Над чувствами смеётся.

Віктар Леаненя

«Малінаўка спявала і тады...»

Першая сталіца

Сафійка свеціцца на ўзгор'і –
У неба вымкнулі крыжы…
Было, што хочаш ты кажы:
Сталіца – Полацк у сузор'і
Славянскіх першасных сталіцаў,
Пачатак Белае Русі,
Сабе ён славы не прасіў –
Яна сама ў вяках іскрыцца.

Спрадвечнае

Пачатак летняе у квецені хады,
Пяе малінаўка у скверы з асалодай.
Малінаўка спявала і тады,
Калі Усяслаў выходзіў у паходы.
Малінаўка спявала і тады,
Як Еўфрасіння з дойлідам Іванам
Ля Палаты стаялі счаравана,
А храм святы глядзеў на іх з вады.

Малінаўка спявала і тады...
Ішлі на Грунвальд з Полацка дружыны –
Ішлі на крыжакоў, цвілі ажыны,
Квітнела ўсё пад сонцам, як заўжды.
Малінаўка спявала і тады...

Святая Еўфрасіння*

Адкуль у дзяўчынкі той вера Хрыстова
Акрэпла так рана і важка?
Чаму лёс князёўна рашуча, сурова
Змяніла на долю манашкі?
Сафійка – прытулак ёй, ведаў крыніца …
Сяльцо, што па-над Палатою...
Тут сон ёй аднойчы дзівосны прысніцца,
Што гэтае месца – святое.

Малітваю клікала дойліда Яна,
Храм Спасу узвесці прасіла,
Ды крыж святаносны, багата убраны –
Ад Богшы – да сэрца туліла.
Патронкаю стала усёй Беларусі...
Стагоддзі – у далечы сіняй...
Ты з намі заўсёды: у шчасці, у скрусе, –
О, маці мая, Еўфрасіння!

*Еўфрасіння Полацкая – першая жанчына на Русі, кананізаваная праваслаўнай царквой.

Купальскае дзіва

У Дзвіны ля Полацка берагі сярэбраныя,
а дно залатое.

З падання

Як у Полацку – гара дзіўная,
Адусюль здалёк яна відная.
Над Дзвіной гара узвышаецца,
На Купалле ў ноч адчыняецца.
Запалае ўверх ззянне светлае,
Ды асветліцца запаветнае.
А праз краты-моц ды каваныя
Бачны скрыні там прыхаваныя.
Варта-волаты, ой, суровыя,
На іх панцыры ды сталёвыя.
А мячы у іх харалужныя,
А шчыты у іх ды паўкружныя.
Выйдуць старчыкі ды старэзныя,
Адамкнуць замкі ды жалезныя,

Прыадчыняцца вечкі пруткія,
Ну а скрыні ўсе там паўнюткія.
А і скарбы ў іх – незлічоныя:
Бляшыць золата да й чырвонае.
А пярсцёнкі там з ізумрудамі,
Ну а пацеркі ляжаць грудамі.
Ды для рыцараў – мячы гострыя,
Мячы гострыя ды заморскія.
А сундук адзін з дуба морана
З каралеўскаю ды каронаю:
З чыста золата адліваная,
Ды алмазамі пакаваная.
Старцы скарбы ўсе пацярушваюць,
І на ветрыку перасушваюць...
Ды замкнуць яны вечкі зловамі,
Сакрэт-зловамі ды пудовымі.
А ля злоў-замка рыцар выстане,
Меч аголіць свой, лук на выставе.
Вось як праца ўся парабляецца,
То гара ізноў зачыняецца.
Тухне ззянне, ноч зноўку цемніцца...
Вось такія тут дзеі дзеяцца...

Лонка*

Замак стары ускрай лесу
Чутка сцярог рубяжы.
Княжа, паклоннік Вялесаў,
З доняй у замку тым жыў.

Бегла пад кручай рачулка,
І гаманіла вада
Соснам магутным ледзь чутна,
Што недалёка бяда.
...Лонка – так звалі дзяўчыну –
Белай лілеяй цвіла,
Толькі сватам – не па чыну –
Згоды на шлюб не дала.
Ды не аднойчы ўцякала
З замка адна без слугі,
Некага доўга чакала,
Слёзы ліла ад тугі.
Горна малілася Богу,
Шчыра пляла каснікі,
Так і не стрэўшы нікога,
Ціха брыла нацянькі.
Далеч – смугой вечаровай,
Падалі росы ў бары...
Месяц – ганец ганаровы –
Вёў яе ў замак стары...
Ля вартаўнічае брамы
Бацька заўсёды страчаў:
Рэзка ваярскія шрамы
Цень на шчацэ вылучаў.
“Лонка! – казаў ён з нагоды,
Ціха за плечы кранаў. –
Вернецца Богуш з паходу,
Ворагу крыўду спагнаў...
Лонка удзячна ківала,
Моўчкі вячэраць ішла,
Боль сваю зноўку хавала,
Сподзеўка каб не сышла...

Неяк малілася Лона
Зноўку – Перуну, Вярбе,
Бачыць: высока над кронай
Коршак у небе плыве.
Ён над палянай кружыўся,
Штосьці сабе прыкмячаў,
Быццам ён нешта забыўся,
Зрэдку тужліва крычаў.
Раптам – злажыў свае крылы,
Кінуўся каменем ўніз,
Лонка аж вочы закрыла,
Падае немачна ніц...
Лонка пра дзіва-праяву
Бацьку не кажа, аднак,
Ноччу дала волю ўяве,
Воч не самкнула ніяк.
Раніцай бацька усмешку
Доччыну згледзеў... Прайшло?
Лонку да капішча спешкі
Быццам на крылах нясло.
Княжа Астроў патаемна
Ўслед за дачкой – напрасткі.
Чула душа: не дарэмна
Доччыны сёння смяшкі..
Бачыць: на капішчы – Лона
Жаласна моліць багоў...
Раптам цудоўныя звоны
Запанавалі вакол.
Ім адазваўся аддана
З высі нябеснай каршак
Ды паімкнуў на паляну,
Сеў каля Лонкі спярша.

Грымнуў Перун! Пацямнела,
Аж затраслася Вярба,
Княжа, ад страху знямелы,
Пот выцірае з ілба.
Бачыць, як Богуш са змроку
Выплыў скрозь сіні туман:
Золатам – шабля пры боку,
Бела-бялюткі жупан.
Крыкнула Лонка: "Каханы!
Вось і вярнуўся ка мне!
Любы мой і прачаканы,
Колькі ты сніўся у сне!"
"Любая, – кажа ён ціха, –
Доля мяне падвяла,
Мне напаткалася ліха –
Сэрца прабіла страла...
Я не ваяр... Не устаць мне,
Птушкай Вялес утварыў...
Хочаш, мы разам лятацьмем
У панаддзвінскім бары?
Будзем лятаць аж да хмараў,
Ловячы ветрані плынь...
Ты памятаеш? Я марыў...
Горка, гарчэй за палын..."
Лонка цалуе: "Мой любы,
Буду заўсёды з табой!"
Толькі халодныя губы
Не адазваліся ёй...
Грымнуў Перун! Зноўку – цемень...
Раптам – узблісnуў агонь!
І на паляне дзве цені
Скокнулі прама ў яго!

Крыкнулі жаласна-звонка
Коршакі з высі ўдваіх.
"Што нарабіла ты, Лонка?" –
Князь прашаптаў і заціх...
Там і сканаў... Пахавалі
У адзіноце-тузе...
З тое пары і празвалі
Лонкай рачулку усе.
А над высокім курганам,
Дзе пахаваны быў князь,
У вечаровых туманах
Коршак кружыўся не раз...

*Лонка- рачулка на захадзе Полаччыны, Правы прыток р. Дзісна

Векавечны горад

Над стромамі, над быстраю Дзвіною,
Як птах, лунаеш, Полацк родны мой.
Люблю цябе я шчыраю любоўю,
Заўсёды ты і ў ростанях са мной.

Ты паважаць сябе здаўна прымусіў,
Як бацька беларускіх гарадоў,
І першаю сталіцай Беларусі
Ты красаваў, не лічачы гадоў.

Навокал ззяе бляск азёраў сініх,
Вянок лясоў аточвае заўжды.
Мой Полацк – гордасць Беларусі слыннай,
Ты – векавечны горад малады.

Ты новаю расквецішся вясною,
Чаромхі белай высцеліш абрус,
І песні над імкліваю Дзвіною
Зноў павітаюць нашу Беларусь.

Красуй жа, Полацк, горад запаветны,
У музыцы кахання, мірных сноў!
Ты для сяброў і для гасцей прыветны
І хлебам-соллю іх сустрэнеш зноў.

Зінаіда Лёціна

«Раскажы ты мне, сарока...»

Заклікалачкі

***

Баравік. Баравік,
Я прынесла чаравік.
Выйдзі на дарожку,
Прымярай на ножку.

***

Лесавік, лесавічок,
Пакажы баравічок –
З ножкай тоўсценькаю, гладкай,
З капялюшыкам-аладкай.

***

Сінія чарнічкі –
Сонейка сястрычкі,
Ў скрынку насыпайцеся,
Поўна набірайцеся.

***

Да сунічак нахілюся,
Смачным пахам наталюся.
Буду браць, не буду есці,
Каб дамоў паўней прынесці.

***

Вельмі мокра ля балота,
Я з сабой прынесла боты.
Сыраежкі, дзе вы, дзе?
Не хадзіце па вадзе.

***

Што схаваліся, лісічкі,
Абувайце чаравічкі,
Выбягайце на паляну,
Я гуляці з вамі стану.

***

Вас, чырвоныя брусніцы –
Весялухі-маладзіцы –
Ў берасцяным туясу
Я да дому прынясу.

***

Што, чырвоны мухамор,
Ты пруточкам бок падпёр?
Лепш падай мне знак які,
Дзе жывуць баравікі.

***

Распаведай мне, асінка,
Дзе, пад елкай ці ў траве,
Так падобны на асілка
Падасінавік жыве.

***

Залацісты зверабой,
Я цябе вазьму з сабой.
З чабарком, малінай, мятай
Будзе добрая гарбата.

***

Мацердушка і чабор,
Верас, ліст маліны...
Нам зімою гэты збор –
Смак і вітаміны.

***

Завядзі мяне, сцяжынка,
Дзе сасёнка, дзе ялінка,
Дзе пад дрэўцамі масляткі
Між сабою б'юць у ладкі.

***

Пада мхом ці пад лісточкам,
Дзе вы, мілыя грыбочкі?
Забірайцеся у кошык,
Пакатаю вас, харошых.

***

Дожджык, дожджык, не сцякай,
Хмарка ў небе, пачакай,
Ты мне косы не мачы,
Дай да дому уцячы.

***

Лес стары, мой даўні дружа,
Затрымай віхур, што кружа,
Ад дажджу хачу і грому
Уцячы хутчэй да дому.

***

Чую ў лесе гул чмяліны,
Значыць, блізка дзесь маліны.
Чмель калматы, не гудзі,
Да дзялянкі адвядзі.

Зорная павуцінка

За бярозавы сучок
Зачапіўся павучок
І пачаў плясці узоры.
Плёў ад ранку аж да зорак,
Дзень стараўся, а к начы,
Замарыўшыся, спачыў.
І пакуль ён спаў стамлёны,
Падышоў туман здзіўлёны:

«Ах, якая прыгажосць!
А ў мяне брыльянты ёсць».
І пакінуў на пляценні
Самацветаў розных жменю.
Як растала ночы цень,
Засвяціўся сонцам дзень,
Выйшла дзіўная карціна –
Зорна ззяе павуціна.
Павучок, хоць сам мастак,
Ды дзівіўся: «Як жа так?
І адкуль ўзяліся гэты
Брыліянты-самацветы?
Кажуць, ноччу з вышыні
Свецяць зоркі, як агні,
Часам падаюць з нябёсаў
На зямлю, траве на косы.
Вось, напэўна, колькі зор
Зачапілася за ўзор,
І праменяць, і мігаюць».
Што, чытач, ты скажаш мне?
Брыліянты там ці не?
Здагадаліся мо ўсе:
Павуціна – у расе.

Коцік Носік

Ёсць у нас вясёлы коцік:
Лапкі белыя й жывоцік,
Чорны фрак і капялюшык,
Серабрынкі каля вушак.

Носіць белую манішку,
Ловіць мух, пужае мышку.
Ён і курачак пасе,
З яблынь яблычкі трасе.
Ён палюе што ні вечар,
Грэе лапачкі на печы,
Галубоў зганяе з градкі
І са мной гуляе ў ладкі,
І мурлыча так прыгожа,
І хадзіць па плоце можа.
А на кладцы ля ракі
Мы з ім двое – рыбакі:
Сочыць ён, як на кручок
Надзяецца чарвячок,
Гучна голас падае,
Як убачыць, што клюе.
Ён па рыбках чэмпіён –
Ловіць рыбку ў тазе ён:
Лапкай, лапкай хап – і ў рот.
Вось які пацешны кот.
Пражывае ў нас на дачы –
Гаспадар там і няйначай:
Мае справу да ўсяго,
Клічуць Носікам яго.

Парсючок Фунцік

Туп-туп, рох-рох –
Выбег Фунцік за парог,
І ружовым лычам
Нюхае ўсё, тыча,

І піхае бокам плот –
Дзверы дзе там у гарод?
Ён учора, каб хто бачыў,
Гаспадарыў-насвінячыў:
Плот стары разгарадзіў,
Моркву вырваў, мак радзіў.
Прапалоў капусту,
Што сядзела густа.
Буракі збіраў-шукаў,
Бульбу ўсю перакапаў.
І яму дапамагалі
Тры курыцы цёткі Галі,
І суседчыны казляты,
І малыя кураняты.
Столькі спраў перарабілі,
Што бабулечку здзівілі.
Фунцік вельмі працавіты,
Вось таму ён дзелавіты,
У хлявочку па-за плотам
Спачывае ад клапотаў.

Коцік і жабка

Абапал сажалкі на дачы
Аер падняўся і чарот,
А з-пад аеру жабка скача –
Бяжыць хавацца ў агарод.
«Куды бяжыш? – спытаўся коцік, –
Давай гуляць і гаманіць».

«Не-не, вунь бусел у чароце
Стаіўся, каб мяне злавіць!
А зловіць – з'есць, я так баюся!
Хавайся хуценька и ты».
«Ды я прагнаць яго бяруся», –
Сказаў каток – і ў чараты.
Спужаўся бусел, к небу ўзвіўся
І паляцеў у белы дзень.
А коцік з жабкай падружыўся
Каля аера, там, дзе цень.
У спёку часта можна ўбачыць:
Кот у цянёчку студзіць бок,
А побач міла жабка таньчыць –
Шлёп босай лапкай, шлёп ды скок!

Пачастунак

Кошачка Буська нам мышку нясе,
Хоча, каб з ёй паабедалі ўсе:
Бачыла Буся, як мы ўсёй сям'ёю
Снедалі дружна, дзяліліся з ёю.
«Кошачка, еш прынашэнне сама, –
Кажам, – у нас апетыту няма.
Нам бы аўсянкі, ці сырнікаў, можа,
Ці з дранай бульбы аладак прыгожых».
Здзіўлена Буся зірнула на нас:
«Бачу такіх перабір першы раз:

Дранік, аўсянка – ласунак ніякі,
Мышка ці птушка – вось гэта прысмакі!»

Маленькі гаспадар

Дзед спытаў у Санькі:
«Ты нашто з гары
Сёння скінуў санкі?
Лета ж на двары».

Хлопчык дзелавіта
Падцягнуў штаны:
«Дык не маюць віду,
Выцвелі яны!

Сані ладзяць летам,
Знае і прастак».
І, як дзед, пры гэтым
Крэкнуў у кулак.

«То мая навука, –
Кажа дзед Захар, –
Пяць гадоў унуку,
А ўжо гаспадар!»

Загадкавы туман

Ад ракі на луг зялёны
Густа сцелецца туман.
Качка шэрая здзіўлёна
Кажа: «Ах, які дыван!
Белы, мяккі і глыбокі.
Лёгкі, нібы пух з крыла».
«Гэта ж белыя аблокі! –
Жабка спрэчку завяла, –
Днём, я бачыла, прыплылі
З далі дальняе яны
І на беразе спачылі –
Вось табе і дываны».
А кароўка, што начуе
Тут у лузе над ракой,
Кажа: «Братцы, што я чую?
То ж парное малако:
Несла Настачка даёнку,
Бегла сцежкаю крутой,
Пахіснулася ў старонку,
Разліла вось сырадой».
Доўга спрэчка не змаўкала
Каля рэчкі на лужку,
Нават рэха начавала
Ля вады на беражку.
Раніцою промнік сонца
Напужаў туман густы
І паклаў канец гамонцы:
Збег туман у чараты.

Божая кароўка

На былінку-чарацінку
Села божая кароўка:
«Пагайдай мяне хвілінку,
Я пад дожджыкам прамокла.
Крылцы волкія і спінка,
Адпачну, прасохну. Можна?»
Ёй былінка-чарацінка
Заківала асцярожна:
«Можна, божая кароўка,
Распрастай на сонцы крылы,
Раскажы, мая сяброўка,
Дзе была ты, што рабіла?
Як жыццё на белым свеце,
Дзе ты дожджык напаткала?
Што табе паведаў вецер,
Пра каго вярба спявала?»
А сяброўка ўжо не чула:
Адагрэлася ля промня
І, шчаслівая, заснула –
Аж прычмоківала, соня.

Верабей

Як насталі халады,
Не далёка да бяды.
Я малому вераб'ю
Рукавічку дам сваю.

Верабейка, верабей,
Лапкі босыя сагрэй,
На дварэ такі мароз!
Бедны, ты зусім замёрз.
Сеў пад нашае жытло,
Нос хаваеш пад крыло.
У цябе штаноў няма,
А на вуліцы – зіма.
Верабейка, верабей,
Лапкі босыя сагрэй:
Рукавічка цёплая
І зусім не мокрая.

Бабуля

Я бабулечку маю
Даражэнькую люблю.
Вось яна ў мяне якая:
З ёю сумна не бывае,
З ёй на рэчку мы і ў градкі,
Разам з ёй пячом аладкі,
І праглядваем газеты,
І гаворым па сакрэту;
Шыем, вяжам і малюем,
А, бывае, й паваюем.
Толькі хутка мір стае –
Мне яе не дастае,
Бо усмешка – сонцам свеціць,

Вочы – ласкаю прывецяць,
Рукі – моцна абдымаюць,
Ад трывог абараняюць.
Столькі ў ёй цярпення, згоды,
Дабрыні, цяпла, лагоды!
І яшчэ яна казною
Шчодра дзеліцца са мною.

Вусень

На капусце круціць вусам
Не жучок які, а вусень.
Ды капусце вораг ён,
Так казаў нам дзед Сямён.
Мы прыгледзеліся з братам,
Іх тут столькі, дай ты рады!
Нам дваім не абабраць,
Трэба курачак пазваць.
Працавалі, як маглі –
Куры нам дапамаглі.
Праз гадзіну, або дзве
А ні вусеня нідзе.
Толькі дзед за працу нашу
Даў бярозавае кашы.
Кажа: «Што ж вы нарабілі?
Качаны на бок звалілі».
Мы тады рашылі з братам,
Гэта куры вінаваты:

Навялі парадкі –
Патапталі градкі.
Мы ж так шчыра працавалі,
Мы капусту ратавалі.
Зараз знаем, што не вусень,
Куры – вораг для капусцін.

Страказа

Дзе на сонейку раса
Бліскае слязінкай,
Прыляцела страказа,
Села на галінку.
Мы паціхеньку ў чарот –
Нам разгледзець трэба.
А яна, бы верталёт,
Паднялася ў неба.
То на месцы, ўбок ці ўвысь,
То стралою нізка.
Мы за ёю – гэй ды свісь –
Каб убачыць блізка.
І схавалася ў траву,
Мы за ёй са смехам,
Ды нагамі ў крапіву –
Вось была пацеха!

Крыўда

«Ах, які нягодны коцік,
Ты нашто смятанку браў?» –
Выцірае Насця роцік
Аб замаслены рукаў.
Апускае вочы кіска:
«Хай бы ж з'еў смятаны міску!
Ці нягоднік я, ці не –
Ўсё адно адказваць мне».

Ірачка і Жучка

Пакусала, згрызла Жучка
Ляльцы нашай ножкі-ручкі.
Плача Ірачка: «Бяда,
Ляльку новую шкада!»
Жучка хвосцікам віляе
Ды Ірынку дакарае:
«А чаму, як пагуляла,
Ты ўсе цацкі не прыбрала?»

Рыбалка

Ловіць рыбку Ўладка,
Ловіць рыбку з бабкай.
Бабка – рыбку, Ўладка – дзве,
Толькі плёскат па вадзе.
Коцік, сеўшы ля таполі,
Сочыць, хто наловіць болей.
Непрыкметна лік вядзе:
Рыбку ціхенька крадзе.

Коцік

Сеў каток на лавачку,
Шчочкай лёг на лапачку,
Звесіў хвосцік, змежыў вочкі
І заснуў амаль да ночкі.
Як усе палягуць спаць,
Выйдзе коцік паляваць.
Каб далі майму дзіцяці
Ноччу мышкі смачна спаці,
Не турбуйце коціка,
Коціка-вуркоціка.

Лариса Михнович

«Наших чувств золотое шитьё...»

«Да святится имя твоё...»

«Да святится имя твоё...» –
Шепчут губы не первый раз.

Наших чувств золотое шитьё –
Это звёздный и миг, и час.

Может, в них – неслучайность путей,
Остановки – над пропастью крик?

Если жизнь без надежд и затей,
То в мечтах – твой желаннейший лик.

И в глазах, и в словах – теплота,
А в улыбке таится печаль…

Почему же вновь лет череда
Не зовёт нас в безбрежную даль?

Купалье

Вокруг костра, который бился страстью,
Ладонь в ладонь – весёлый хоровод.
Я ощущала пульс твой на запястье
И созерцала искорок полёт,

Что красовался россыпью и лентой
Горошками, спиралью – жил огонь…
Ловила я счастливые моменты,
И жгла ладошку мне твоя ладонь.

Вокруг – тепло купальского июнья,
Прохлада, что подарена водой,
А в озере русалочка-колдунья
Купалась под мерцающей звездой.

И всех кружило буйное весел –
Здесь люди ликовали у огня…
Пусть не приходит позднее похмелье
С рассветом наступающего дня…

На распутье

На распутье бытия
Обозначена дорога:
Вместе руки, я – твоя
И встречаю у порога…
Сердце – настежь навсегда…

Отпущу печаль-тревогу,
Помолюсь смиренно Богу,
Сохраняя на века,
Поцелуй, как сон весны,
Час свиданья и разлуки,
Счастье пряча в явь и сны.

За данью

Чего желать? Решаю смело: быть!
Мечта всесильна, если в неизбежность
Стремительно и радостно уплыть,
Не думая про завтра и про вечность,
Дней череду с прохладой и жарой
Принять, где взгляд, улыбка долгожданны…
За данью пчёлкой хочется порой
Мне улететь на встречу, где желанна…

Восхищенье

...И я живу совсем уже иначе:
Вам улыбаюсь, думаю о вас
И, выбирая ставку на улачу,
Себя надеждой тешу всякий час.

Хотя и нет иллюзии на счастье,
Но вера есть, что вас я окрылю...
Пульсирует волнение в запястье,
А сердце в унисон: »Люблю, люблю...»

Как птица

«Живой осколок раненого сердца…» –
Своим дыханьем как его спасти?
Все окна – нараспашку, настежь – дверцы,
Ты только в сны свои меня впусти,
Вмиг успокою я, согрев руками,
Дыханьем, взглядом и своей мольбой,
Как птица, что летает над полями,
Лишь позови, помчусь я за тобой.

Предчувствие

Считаю дни, минуты и часы…
Назначена судьбою встреча наша,
И брошено бесстрашно на весы
Такое имя… Александр, Саша…
Смогу ли я подняться до небес
В стремленье быть и понятой, и нужной?
А ветер, набирая скорость, вес,

Сегодня, как сказали, будет южный…
На юг уплыли стаи журавлей,
Земля живёт в предчувствии метели…
Художник-осень с меркнущих полей,
Страдая, бросит слёзы на пастели.

Счастье

Говорят, родилась я в сорочке –
И мне нравятся эти слова.
Собираю я счастье в клубочки –
Я имею на это права.
Скажет жизнь, как ненужное скинуть,
Предлагая судьбу испытать,
Чтоб водою живительной хлынуть –
Свое счастье, как сына, обнять.
Эпопея непрожитой жизни…
Предначертан её эпилог?..
Где-то предки сидели на тризне
И рождался былинности слог.
Мне легенды не чужды и ныне,
В своей жизни им место ищу,
Подставляю ладони – и хлынет
Новой сказки сюжет. Я пишу…

Слышишь?

– Приди ко мне! Я без тебя умру…
– Иду! Шаги ты слышишь, Саша?
Признанье тебе искренне дарю.
На море жизни бригантина наша
Спешит навстречу ветру и волнам,
Рассветам жизни … Разве парус алый
Приснился в одночасье только нам?..
Расскажет правду только ветер шалый…

Надежда

То в сердце боль, тоски метели,
То радость, восхищенье, смех,
Набросков новые пастели,
Где есть надежда на успех…

Вперёд в дорогу по судьбине
С надеждой – бравые слова…
Я подбираю нить… Отныне
Соткётся новая канва?..

Закат

Какой закат! Как будто краски юга
Из Турции творец мне подарил,
Похитил он косыночку у луга
И под ноги внезапно постелил.

Вновь я с тобою – у высоких гор,
Вновь я купаюсь в Средиземном море…
Восторги миру прокричу в укор,
И мне ответят в отдаленье зори…

Счастливая, дождусь и я утра –
За солнцем побегу вослед стезёю,
Вновь понимая: каждая пора
Зовёт нас неизбежно за грозою.

Там встречи, расставания и грусть,
Там новые рассветы и закаты…
Дождь падает доверчиво на грудь,
Когда уход – за нелюбовь расплата.

Рассветы будоражат память вновь
И приглашают обниматься с солнцем,
А жизнь моя – безлюбье и любовь…
Гроза и солнце за моим оконцем.

Успех

Среди игрушек, что придумал мир,
И я игрушка, раз судьба с усмешкой,
Перебирая струны древних лир,
Меня не одарила счастьем в спешке.

Судьба – загадка… Правый поворот
Я выбираю и иду неспешно.
Но вижу след твой у своих ворот
И улыбаюсь: я дошла успешно…

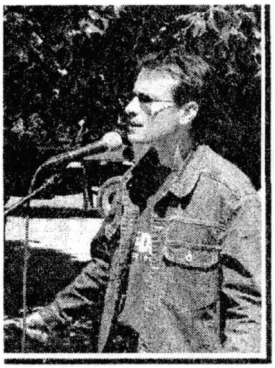

Свобода

Метельным снегом буйно упаду,
Чтобы весною вызвать наводненье,
И отпущу свободно я узду,
Не сдерживая чувственного рвенья,

Где свет и тьма, где прошлое и новь,
Где восхищенье днём, где ожиданье утра…
Как жаль: чтоб удержать свою любовь,
Мы поступаем второпях… немудро.

Виталий Москалёв

«Любовь – огромный океан...»

Брошенное сердце

1.

Я подобрал его на мостовой.

Оно лежало – чистое, невинное, нежное сердце и медленно покрывалось инеем разлуки.

Я поднёс этот едва бьющийся, начинающий синеть комочек к своим губам и попытался отогреть его маленькое пульсирующее тельце тёплым дыханием.

Кто же бросил его здесь так безжалостно?

Кто же вышвырнул его, как мусорный пакет, за откровенной ненадобностью? Кто отверг его признания в любви? Кто же не смог понять силу выраженного им чувства и великолепие, которое оно заключало в себе? Кто оставил рубец на живой ткани, так бесцеремонно обойдясь с маленьким сокровищем?..

Мимо меня проносились машины. Люди торопились на работу, погружённые в свои заботы. Полоцк всё больше и больше наполнялся будничным шумом, который не вписывался в его старинный облик, где каждый камень живёт памятью далёкого прошлого…

Я стоял в глубокой растерянности, бережно держа крохотное сердце в руках, и думал: не для того рождается любовь, чтобы с ней так обходились. С таким же безразличием и злостью выбрасывают домашних животных за порог, обрекая их на скорую гибель. С такой же безответственностью и отсутствием родительского чувства оставляют детей на произвол судьбы. С таким же непониманием и нежеланием понять оставляют человека одного в беде. Неужели люди настолько измельчали нравственно в однообразном течении жизни, что разучились любить друг друга, перестали стремиться к этому? Ведь любовь – подвижное чувство. это – огромный океан, в котором живут человеческие души. Океан, который постоянно видоизменяется: то нахлынет на берег жизни бурлящей пучиной волн, то отступит в сумбурном отливе, готовясь к новому порыву, то замрёт в безмятежном штиле, давая ощущение покоя и задумчивую радость тишины, то, вновь проснувшись и закипев, омывает своими водами несущее жизнь сердце.

Любовь – вечно меняющаяся стихия, вечно притягательное чувство, насыщающее жизнь весенними соками…

Сердце медленно начало оживать в моих руках.

Небо по-осеннему хмурилось тучами, сереющими беспредельной тоской и унынием. Морозный ветер метал мне в лицо редкие колючие снежинки и пытался вырвать из рук оживающее сердце...

Двина, ещё не окончательно закованная в ледовый панцырь, задумчиво извивалась вдалеке тёмно-синей лентой. Сколько подобных трагедий видела она в своей многовековой жизни?! Сколько людей от несчастной любви укрылось в её великих водах?! Мне почему-то подумалось, что люди, как реки: то текут навстречу друг другу, то всё более удаляются один от другого. И у каждого человека своё русло, своя история...

Сердце резко вздрогнуло в моих руках и учащённо забилось.

– Расскажи, что с тобою случилось, – попросил я.
И сердце рассказало мне свою историю.

2.

– Это была моя первая любовь, моё первое упоительное чувство. Оно вспыхнуло во мне, как первая звезда, озарив ночное небо моей жизни – неприметной, монотонной, скучной, осветив насыщенным и ярким светом её темень. Оно дало мне возможность посмотреть на мир совершенно по-другому, проникнуть в его глубины, взлететь до самых далёких созвездий и обрадоваться тому, что видишь, вслушиваться в птичьи голоса, вдыхать аромат распустившейся сирени, заполнять каждую клеточку, каждый миг прожитой жизни осознанием своей необходимости, зная, что рядом с тобой бьётся другое сердце, к которому испытываешь это всепоглощающее чувство – неожиданное, изумительное чувство любви.

Казалось, вот они – откровение и близость, когда два сердца сливаются в одно, а слова любви объединяют незримым обручальным кольцом две любящие души.

Биение моё было напоено сладостной мелодией любви. В ней были ласковый трепет ветра на луговом раздолье, пение целебного родника в заповедном лесу, тонкий звук колокольчиков, золотящихся при полной луне. Меня охватывало чувство полёта. Ведь рядом, стирая пространство и время, страстно громыхало любящее и любимое сердце, без которого жизнь моя казалась уже невозможной, без которого она – никому не нужная книга. Любовь покорила меня полностью, она обнажила все чувства, каждое дыхание счастливого мига, которое страшно было потерять. И какая радость, какое облегчение охватывали меня, когда это дыхание вновь и вновь повторялось, всё глубже и глубже пронизанное любовью.

Ах, эти незабываемые ночи, юные звёздные ночи!.. Под

вашим покрывалом два любящих сердца сливались в одно, объятые одной движущей силой под завораживающие трели соловья, под мягкое убаюкивающее колыхание волн Двины, под пронзительно сладкий аромат цветущих черёмух. Это было прекрасно. Каждая минута счастья неповторима в отличие от тягучих невнятно-тоскливых обыденных минут...

Но через несколько месяцев всё изменилось. Сердце, которому я доверилось, отвернулось от меня. Оно стало стучать сердито, холодно и грозно, признавая мою любовь заблуждением из-за неопытности, а свою любовь называя роковой ошибкой. Расчётливое, холодное и подлое, оно воспользовалось моей любовью как инструментом для своего собственного удовольствия. Увы, но теперь дорогое мне сердце уже не было тем радостным, доверительным, искрящимся лаской и теплотой сердцем. Оно стало серым и холодным, будто покрылось остывшим пеплом. Только теперь мне стало ясно: ранее это сердце притворялось. Стуча рядом со мной, оно вело жестокую игру, которая заранее уже была продумана. Любовь моя была обречена. Ей был вынесен смертный приговор.

И это, уже безликое и необычайно суровое, сердце бросило меня здесь на мостовой умирать от одиночества. Растоптав мою любовь, оно исчезло из моей жизни навсегда.

Поведав мне это, сердце устало всхлипнуло и, внезапно затихнув, едва-едва стучало. Когда я снова попытался согреть его своим дыханим, оно вдруг встрепенулось:

– Оставь ты меня! Не трогай! Дай замёрзнуть в тоске дней, дай умолкнуть, чтоб никогда больше не любить!

3.

Я прижал его к своему сердцу и сказал:

– Живи! Ведь ты то, без чего невозможна любовь, как и сама жизнь на этой земле. Вернись и начни всё сначала. Сохрани это

великое чувство любви, не дай ему умереть, коль оно поселилось в тебе. Иди с ним по жизни, развеивая житейский холод, наполняя глаза людей блеском стремления и силой надежды. Ищи такое же любящее сердце. Я верю, ты различишь его полный солнечной теплоты стук. Ведь ты, сердце, обладаешь огромным талантом – умением любить!

И, словно соглашаясь со сказанным, оживающее сердце горячо затрепетало в моих руках, затем воспрянувшее, излучающее розовый свет, окрылённое сердце ласточкой взвилось в показавшийся синий просвет неба и растворилось в ослепительной вспышке солнечного луча.

Последний день из жизни новогодней ёлки

1.

Было тусклое январское утро.

Метель нудно плакала мелкой сыпью крупчатого снега и озлобленно кидалась на молчаливые холодные окна, терзая громады зданий пронизывающим дыханием и серым светом начинающего взрослеть дня.

Потухли новогодние огоньки, и помрачневшая ёлка стояла в молчаливом уединении, свесив усталые лапки. С тихим шорохом осыпались иголочки, усеивая светло-жёлтый линолеум засохшей зеленью. Даже макушка, украшенная ярко-красной звездой, которая, казалось, сама сорвётся и устремится вниз, страдальчески смотрела и замечала, как гибнет то, что было когда-то свежим и юным.

Да и сама ёлочка помнила те несравненные моменты жизни, когда её, как принцессу, на руках внесли в этот зал, освещённый янтарём морозного зимнего дня, и маленькие дети, восторженно подбегая к ней, гладили её с радостными возгласами и счастливым блеском в глазах.

А вечером, когда снег с восхищением налипал на стёкла, наслаждаясь её удивительной красотой, когда ветер тихо постукивал в окно тонкими пальчиками хрупких снежинок, хвойная фея предстала перед всеми в чудесном новогоднем наряде воплощением наступающей новой жизни, в которой всегда видится что-то счастливое, ещё несказанно далёкое и, в то же время, такое радостно-близкое, скрывающееся за полузакрытой дверью и ждущее своего часа, чтобы возникнуть неожиданно и так долгожданно под бой курантов Нового года.

Веселье владело всеми: с волшебными улыбками, с задорным переливистым смехом, взявшись за руки, кружились вокруг неё люди. Ёлочка, осыпанная хлопьями разноцветного конфетти и брызгами пенящегося шампанского, радовалась вместе с ними. Радовалась тому, что все счастливы, что всеми владеют добрые чувства и пылкие искренние эмоции, которые льются на её украшенные золотистыми шариками руки, отражаются в её пылающих гирляндой глазах. Новогодней красавице-ёлке чудилось: так будет всегда!

2.

Январский день слеп в порывистом плачущем ветре.

За окном в смутном тумане белело поле.

В комнату вошли люди. Как-то по-злодейски, торопливо и озабоченно хмурясь, они стали срывать с её постаревшего тела нряды: снимать ёлочные украшения, стаскивать пёстрые ленточки, ломать хрупкие лишённые смолы ветки, с которых шумливым дождём сыпались последние иголки.

Ёлка качалась, будто противясь этому и не соглашаясь с тем, что настал её последний час. В это страшное мгновение ей захотелось вернуться назад в тот лес, где она выросла рядом со своей высокой и статной матерью-елью, где мягкий снег был её нарядом, где весёлые клесты щёлкали клювами, восхищаясь её красотой, а ветер-менестрель пел ей забавные песни… Она противилась этим рукам, пытаясь уцепиться за дверной косяк ослабевшими лапками, но с настойчивой силой её волокли дальше, спуская вниз по лестничной площадке. Ступеньки мелькали одна за другой, и застывшие слёзы иголок всё ещё сыпались и сыпались, оставляя за собой зелёный след.

Когда ёлочку вынесли на улицу, чтобы вышвырнуть в мусорный ящик её тело, ставшее уродливым, напоминавшее обглоданный скелет, она в последнее мгновение – перед тем, как умереть окончательно, – заметила на площади маленькие контуры человечков. Они с громкими криками старались повалить большую разлапистую, словно из сказки, ель, которая падала с нарастающим шумом и потом громко ударилась своим прекрасным, напоминающим правильный конус, телом о бесстрастный обледенелый асфальт. Это была её мать…

Сказка завершилась. Сказка не длится долго. Она проходит, как и детство.

3.

Хмурый беспроглядно-серый январский день поливал холодным светом беспомощно застывшую ёлочку, лежавшую в абъедках новогоднего пиршества. Скоро её вывезут на свалку и изуродованное тельце вместе с нечистотами сожгут в беспощадном огне. Сломанная верхушка торчала из мусорной урны, безжизненно свесясь, а забытая людьми одинокая игрушка в форме еловой шишечки покачивалась на сухой, лишённой

иголок, напоминавшей куриную лапку, ветке под нудное завывание ветра. Редкие серебряные нити дождика развевались, как седые волосинки…

Ветер затихал…

День засыпал…

Год начинал стареть…

Надзея Салодкая

«Полацкам ніяк не надзівіцца...»

Не пакідаю вас

1. Полацку

Полацку верай, слязою і славай,
Полацку лёсам плачу.
Я над тваімі сівымі вякамі
Птахай-вястунняй лячу.

Ведай, мой горад, што я не забуду
Досвіткаў ціхіх тваіх.
Ведай, мой горад, усё, што ні будзе,
Будзе з табой на дваіх.

Звоны твае на званіцах высокіх
Так мілагучна гучаць!
Як жа ты здолеў сягодня з далёкім
Крыжам адным павянчаць?!

Крыж Еўфрасіні… А вочы – да сіні! –
Краю майго абярог
На скрыжаваннях прасторы й часінаў,
Полацкіх вечных дарог.

Летаў сваіх я яшчэ не знасіла,
Імем тваім даражу.
Ўсё, што сабе я у Бога прасіла,
І для цябе я прашу.

2. Радасць-раніца

Рана-раненька ўстаўшы з сонейкам,
Сон агністай расой вымыю.
Кветкі-красачкі звоняць тоненька,
Наліваюцца красой-сілаю.

Тут на ўсе лады птахі ціўкаюць,
Надыходзячы дзень славячы.
Сонца сыплецца залацінкамі,
У далонях цяплом таючы.

Пчолка кожная мне пяе-гудзе.
Лісцік кожны ўюнком сцелецца,
Павуцінку-ніць павучок прадзе,
Дзень харошы ўстае-спеліцца.

3. Прадслава

Зямлі Полацкай слава коціцца,
І на княжы двор сваты просяцца.
Адчыняць пара брамы-весніцы --
Тут княжна-красна ўжо нявесціцца.

Змалку звалі яе Прадславаю...
Ў кніжнай мудрасці абазнаная...
Бацька цешыўся, маці песціла,
Ды сама княжна, ой, нявесела.

«Што мне золата, срэбра ды шаўкі...
Не хачу ў жанкі, як ва ўсе вякі...
Не сагрэць душы мне абновамі,
Як нявестай быць – дык Хрыстоваю!»

Маці слёзы лье, бацька жаль стаіў –
Не для гэтага ён красу расціў...
Векапомнаю той часінаю
Наракаецца Еўфрасінняю!

Не пакідаю вас.
Не пакідаю вас.
Не пакідаю вас!

4. Лёс

Вецер пяшчоціць шаўковыя травы,
Лета зазыўна пяе...
Не пустачассе вясёлых забаваў –
Кнігі чакаюць яе.

З волі Ўсявышняга лёс выбірае:
Верыць, маліцца, вучыць!
У галубніцы сафійскай сцірае
Свечка сутонне начы.

5. Служка Божая

Стала служкай-чарніцай Божай –
Слова кніжнае рупна множыць,
Навучала чытанню дзетак,
Засяваючы тым палетак.

Строі княжыя не знасіла,
Божай ласкі для ўсіх прасіла:
Воі каб жывата не клалі,
Вечным сном на палях не спалі.

Старана каб мацнела верай,
І любові – паўнюткай мерай!
Целы лекамі лекавала,
Душы праўдаю ратавала.

Да любога ішла парога:
І мужоў дакарала строга,
І з мурзатай дзятвой гуляла –
Як ласкавае сонца ззяла.

Спагадала жанкам балесна:
У хаціну малую несла
І любоў, і кавалак хлеба –
Ўсім для ўсіх была пры патрэбе.

Над папераю рукі млелі,
Спачывала не на пасцелі –
У маленькай і цеснай келлі
Малітоўнае слова спела.

Абвівалі вярыгі цела.
Спаса храм будавала белы –
Слову Божаму каб адбыцца,
За радзіну прасіць-маліцца.

Не пакідаю вас.
Не пакідаю вас.
Не пакідаю вас!

6. У Святую зямлю

За снягамі высокімі,
За палямі шырокімі –
Горад Госпада нашага,
Святы Ерусалім.
Вера там пачынаецца,
Святасць там адбываецца.

Ручаінкі і рэчанькі,
Як вякі, хуткацечныя,
Стужкі плешчуць празрыстыя
Да ракі Іярдан.
Цела ў ім амываецца,
Хрост святы ў ім прымаецца.

Шлях далёкі адолеўшы,
Палачанка-ігумення
Сэрцам, верай прасветленым,
Да Крыжа Жыватворнага
І Гасподняй Труны
Дакранулася,
Прыхінулася,
І укленчыла,
І малілася
Тры дні й тры начы –
За сябе і за нас.

Не пакідаю вас.
Не пакідаю вас.
Не пакідаю вас!

7. Малітва Еўфрасінні

Божа Велічны, Госпад Праведны,
Валадар усяго існага!
Прасвятлі зямлю Сваёй блізкасцю,
на якой жылі нашы прадзеды.
Птушанят малых навучы лятаць,
На вятрах любых крылляў не ламаць,
Род і родзічаў вечна шанаваць,
Сябра й ворага вызначаць.

Божа Велічны, Госпад Праведны,
Валадар усяго існага!
Краю дай майму неба чыстага,
сонца добрага, вады ўмерачку.
Загартуй мячы нашым воінам,
А чужынца ў дом раці не пусці.
Словам-сілаю варажнечу сціш,
Словам-ласкаю ахрысці.

Божа Велічны, Госпад Праведны,
Валадар усяго існага!
Дай нам розуму: непамыснага
анічоганькі не ўчыняць.
Неразумнаму ўлады не давай,
Князя мудрага княжыць прызначай.
Будзь спагадлівы і ласкавы будзь,
Не карай свой люд – навучай.

Атулі, даруй, захавай!

8. Маці-заступніца

Полацк спрадвечны наш, краю радзінны,
Ты Еўфрасінняй намолены.
Ў свяце вялікі і чорнай гадзінай,
Лютай бядою не здолены.

Ты і да сёння, праз столькі падзеяў
Моцны душою пачэснаю –
Божая Ўгодніца стала надзеяй
І апякункай нябеснаю.

Тут нам Прадслава, як сонца, свяціла,
Тут Еўфрасіння нятленна ляжыць –
Тая, што веру ў святое расціла,
Сілу знайшоўшы ў Гасподнім Крыжы.

Маці-заступніца, аберажы!

Не пакідаю вас.
Не пакідаю вас.
Не пакідаю вас!

9. Полацкія крыніцы

Полацкам ніяк не надзівіцца,
Святасцю яго не наталіцца:
Тут такія гойныя крыніцы –
Ці не Сам Гасподзь у іх глядзіцца...

10. Святло Еўфрасінні

Многа вякоў па жыцці праляцела,
Многія лёсы ў нябытнасць сышлі,

Толькі святло Еўфрасінні мацнела
Свечкай-агменем на роднай зямлі.

Свеціць і грэе з высокага неба
Незавядальны палаючы квет,
Стаўшы надзённым разломленым хлебам,
Спраўдзіўшы веры святы запавет.

11. Ёсць зямля

Ёсць святыя, што абралі лёсам
Крыж і радасць службы дзеля ўсіх –
За правіны нашы, кроў і слёзы
Літасці ў Вялікага прасіць.

Над Дзвіной, на строме, на пагорках
Полацкая песціцца зямля,
А над ёю прамяністай зоркай
Еўфрасінні светлае імя.

Ёсць зямля, якая нарадзіла,
Сілай і красою надзяліла,
Старана, што верыла й судзіла,
Ёсць зямля, якая прыме нас...

Не пакідаю вас.
Не пакідаю вас.
Не пакідаю вас!

12. Любові вам!

Сонца лашчыць удзень зямлю,
Месяц цемру начы крадзе.

Святасць слоў «Я люблю, люблю»
Нас да нас прывядзе.

Полацку многая лета,
Многая лета ўсім вам!
Любові вам!

Кожны з нас на сваіх руках
Крыж і зорку сваю нясе
Вось па гэтых зямных шляхах,
Вось па гэтай зямной красе!

Полацку многая лета,
Многая лета ўсім вам!
Светласці вам!
Годнасці вам!
Мудрасці вам!
Любові вам!

Кацярына Сідаровіч

«Шанс гэты нельга выпускаць...»

Прызванне

Гудзела вёска, нібы вулей,
Ігнат, што правіў п'янкі-гулі,
Што змалку на вушах стаяў,
А ў жонкі каралеўну ўзяў.
Вяскоўцы шкадавалі Настку:
Дзяўчына трапіла у пастку!
Перажывалі апантанна
Суседкі дзве: Марыля з Ганнай.
Але праходзіў час – заўзята
Ўзяліся шкадаваць Ігната.
Як па памерлым галасілі
Суседкі Ганна і Марыля.
– Глядзець балюча, – гаварылі, –
Хлапцу паабразала крылы.
Прыбіла к падалу цвіком,
І ходзіць зараз ён маўчком.
– Пыліначкі з яе здувае,
Як цацу-лялю апранае.

– Яна з яго вяроўкі ўе,
Забыўся дружбакоў, не п'е.
– Ой, дзе ж яму палезе чарка:
Развёў такую гаспадарку!
–Яна камандуе усім,
А ўся ж работачка на ім.
– Свет без яе яму не мілы:
Няйначай варажбіткі сілы –
–То, без сумнення, злыя чары
Хлапечыя забралі мары.
– Мо закруціла шуры-муры?
Пагляд патух, ідзе панурый
Ігнат па вёсцы, нешта ўдумаў.
– Ў двары іх стала многа шуму:
Раве карова, быццам плача,
Нат куры квохкаюць іначай,
Сабака жаласна скуголіць,
Кот сумны, свінні не сваволяць.
І толькі лаянка нясецца,
Такая, што зямля трасецца.
– І Насця быццам запрапала,
Нідзе яе відаць не стала,
Ўсё на запорах, як на грэх,
З двара не чуцен звонкі смех.
Замкі на хаце, на варотах.
Ігнат, ідучы на работу,
Напэўна, Настку запірае,
На вуліцу не выпускае...
Трывожылася ўсё ваколле.
Трымаліся на валідоле,
Сваё здароўечка губілі
У скрусе Ганна і Марыля.
Жыцця яны аддалі б частку,
Каб вызваліць дзяўчыну з пасткі:

– Ён на ўсю вёску Настку хаіць.
– Гарбатага магіла справіць.
– Раскоша за бакі бярэ!
– Цялятка з лысінкай памрэ...
Закінуўшы свае работы,
Суседкі ля чужога плоту
Прыліпілі ўраз да шчылін вузкіх,
Аж вушы вылезлі з-пад хустак,
Лавіўшы шорахі і словы.
Ігнат выпісываў вымовы:
– Паўсюль раскладываеш міны,
Караўка, брыдкая скаціна!
Бач, не хавае слёз гаротных,
Прывыкла ўжо да рук пяшчотных.
Не раскісай, свой сум гані:
У рай патрапім праз тры дні.
– Ён хоча Настачку забіць
І сам не хоча, пэўна, жыць...
Суседкі па чарзе самлелі,
Ў міліцыю званіць хацелі
Ці участковага знайсці,
Ды прыпынілася таксі
Ля іх – бывае што не часта, –
І з той машыны выйшла Наста:
– Я ездзіла у адпачынак:
Чакаем мы з Ігнатам сына,
Мне доктар мора прыпісаў –
Ігнат адправіў, настаяў.
Засумавала – не змагла,
Я там тры дні не дабыла:
Дадому вельмі захацела,
Нібы на крылах прыляцела.
– Каму ж Ігнат казаў прамовы?
– Ён любіць размаўляць з каровай.

...Рагуля радасна мычала,
Шчасліва курка сакатала,
У захапленні парасяты
Загон разносілі заўзята,
Ажыўшы ўраз, мурлыкаў кот,
Ад радасці вышэй за плот
Скакаў і ласціўся сабака,
Лісліва гаўкаў забіяка.
Зліліся ў гімн каханню гукі,
Ігнат жа падхапіў на рукі
І закружыў Настассю ў вальсе.
Былі мае суседкі ў трансе:
Яны як быццам анямелі
І языкі свае «прыелі».
І не маглі спакойна спаць,
Бо іх прызванне – спачуваць,
Без розніцы: Ігнату, Насці,
Бо радасць за чужое шчасце –
Дар Божы, дадзен не для ўсіх,
Мінуў суседачак маіх.

Дача

Сярод аб'яў даўно маячыць:
«Булаўкі. Прадаецца дача...»
Шанс гэты нельга выпускаць:
Ад Полацка – рукой падаць,
Ды і цана якраз пад грошы,
Для жонкі быў бы я харошы,

Каб задарма амаль, на ўдачу,
Прыдбаў бы ва уласнасць дачу.
...Сустрэў рухавенькі дзядок:
Пад вішняй стол, на ім мядок,
Пячонай бульбай частаваў,
Бярозавіку наліваў...
І вось перада мной тавар
Расхвальвае так гаспадар:
«Нядорага, калодзеж, рэчка,
Дом-церамок, веранда, печка,
Пятнаццаць сотак каля хаты,
Клубніц, парэчак тут багата,
Садок, маліны паласа,
Прырода – пісана краса...»
Сасніць не мог такое ў ночы,
Не верыў зроку, плюшчыў вочы:
Лес з трох бакоў вакол той дачы,
Ну як у казцы, не іначай.
У кветках клумбы – проста цуд,
Кусты вяргіні, бэзу тут,
Паветра смачнае, густое
На ягадна-грыбным настоі –
Ну проста хоць ты ножам рэж
Ды, пасаліўшы, з хлебам еш.
Не дача – райская паляна!
І, ад такой удачы п'яны,
У дзеда я спытаў, чаму
Прадаць так хочацца яму
Такое харство, раскошу.
– Ды не пад сілу стала ношу
Цягнуць у восемдзесят пяць,
А тут, брат, трэба працаваць.
Лес наступае, не паверыш,
Не выпускаю з рук сякеру.

– А прыгажосць, а вечары?
– Ды загрызаюць камары
Тут вечарамі, а удзень
Гудзе над вухам авадзень.
– Глянь, дзед, вунь там каля цяпліцы
Гуляюць хораша куніцы!
І часта к вам сюды, стары,
Заходзяць дзікія звяры?
– Бывае. Толькі ты павер,
Тут заяц самы страшны звер:
Зімой і ўлетку па чарзе
Кару пладовых дрэў грызе.
– Я ж босым пахадзіць хачу!
– Стой, брат, цябе я навучу:
Без ботаў не хадзі нікуды,
Бо гады поўзаюць усюды;
Жывуць тут змеі і вужы,
Хадзі сюды, глянь, на мяжы
Ляжыць скруціўшыся, як дома,
Ды ты не бойся, бо вядома:
Іх не чапай – і ўсё ў парадку:
У кожнага свае заняткі.
– Тут будзем з жонкай загараць,
Гамак паціху гутатаць...
– Зра языком не палашчы:
Энцэфалітныя кляшчы
Вісяць на ветках. Каля хаты
На вадапой ідзе сахаты.
– Кунатай бульбачка расце.
Глянь, дзед, вось-вось і зацвіце!
– Так, хутка зацвіце – і зноў
Чакай у госці кабаноў.
Тут летась вывадак прайшоў –
Ні бульбінкі я не знайшоў.

Растуць клубніцы – дык сюды
Злятаюцца на іх дразды,
Глядзяць, пільнуюць і злуюць,
Калі спрабую іх спугнуць,
Ды неяк каркнуць спадбачэння –
Хоць папрасі ў іх прабачэння.
– Сабакі гаўкаюць?
– Не, лісы.
Нара вунь там за елкай блізка.
Сабакам нельга тут з'яўляцца:
Вясковыя ваўкоў баяцца.
– Ой, дзед, ну у цябе й суседзі!
Не водзяцца адны мядзведзі.
– Мядзведзь не быў тут, слава Богу,
А вось мядзвежая бярлога
Пад вываратнем, бытцам хата,
Сухім валежнікам запята
На востраве сярод балота.
Я у грыбы хадзіў – смярдота:
Хацеў апенак там знайсці,
Дык нельга ж блізка падысці...
... І зноў сярод аб'яў маячыць;
«Булаўкі. Прадаецца дача...»

Наталья Советная

«Воссияй мне день безгрешен...»

Ты вышел из купе…

Везёт нас поезд далеко и долго,
Ты оплатил билеты и бумажник спрятал,
И вышел из купе, а я одна…
С детьми… Сынок уснул на верхней полке,
А за окном – мосты над бездной, люди, хаты,
И в звёздном небе ворожит луна…

Косички на ночь расплетает дочка,
И на плечах волной играют, плещут пряди…
Ты говорил, что очень любишь нас,
И вышел из купе лишь за глоточком,
Не жажду тела утолить – привычки ради.
Вернуться обещал…
В который раз!

С немым вопросом смотрит проводница,
Я улыбаюсь криво: он придёт! Нет…
кофе,

Горячий чай нам не нужны сейчас.
Я поищу его…
Как износиться
Успели туфли, как роняют горько вздохи!..
А радио разносит бодрый джаз.

Бреду по шатким узким коридорам,
По дымным тамбурам, грохочущим «гармошкам»,
Уже последний кончился вагон.
Но есть ещё владенья в нашем «скором»
У машиниста. Приоткрыта дверь немножко:
Накрытый стол. И мужики. И он.

Как щедро льётся дьявольское зелье!
Хозяйский взгляд вдруг вижу страшный,
исподлобья...
Копыта…хвост – так пиром правит бес?!
Запрячь тебя, живого еле-еле,
Здесь приготовились рогатые в оглобли...
Бежать скорей бы нам из этих мест!
Бежать! И спрятаться!

Опять спасаю…
Опять тебя веду домой из тьмы зловещей,
Прошу защиты у святых икон.
Рассыпались все туфли. Я босая…
Холодный ветер из щелей со свистом хлещет…
Ты выбрал этот поезд и вагон.
И вышел из купе, а я одна…
И в звёздном небе ворожит луна…

Не случается так…

Не случается так, не бывает –
С дубом рядом берёзке не вырасти:
У корней его хлебного пая
Тщетно будет просить, словно милости.

Станет, бедная, мучиться жаждой,
Побледнеют листочки холодные,
И завянет, засохнет однажды –
Нелюбимая, неугодная…

* * *

На чёрном асфальте рисует узоры позёмка –
То плавные волны, то острые стрелы,
То хаоса пятна.
А серое небо – худая простая котомка –
В прореху на путника сыплется белым,
Колюче и хладно…
Вдруг ветер подует, – на поле восстанут виденья, –
Как снежные призраки, смерчи танцуют –
Красиво и жутко…
Иду по дороге сквозь дикое это круженье,
Что хитро влечёт меня в пропасть седую…
Иль это всё – шутка?

Гадюка

Дорога увлекает в светлый лес,
Ещё прозрачный, как вода в горах,
Как призрак, что явился и исчез,
Оставив то ль надежду, то ли страх.

Под ноги стелется мне нежность трав
И трепетность дубравных ветрениц,
А сверху, брызги листьев расплескав,
С уменьем оренбургских кружевниц

Деревья сказочную тень плетут.
Такой покой... Но вдруг залаял пёс,
На холке дыбом шерсть! – Свернувшись в жгут,
Омытая водой холодных рос,
Шипит змея… – Хозяйка, братец, тут!

«Воссияй мне день безгрешен...»

Беги, душа моя! Там небеса – туда!
Внизу уже ползёт змеёй по следу,
Шумит и пенится грехов моих вода…
Я отпускаю птиц: летите к свету,
Открыта клетка, только времени – в обрез!
Спешу за ними, прижимая крепко
К себе единственную драгоценность – Крест.
Волна крадётся… Привкус смерти терпкий…
Очковой коброю нависла надо мной

И вдруг застыла… пред Его всесильной,
Невидимой, спасающей рукой…

На старом заросшем погосте…

В Духов день

На старом заросшем погосте
Рассыпаны ветром вразброс
Трухлявые ветви, что кости
Согбенных плакучих берёз.

Как мне отыскать здесь могилу,
Где пращур покоится мой?
И вдруг я неведомой силой
Увидела душу – живой!

Прапрадед, совсем незнакомый,
До трепета – дед мой родной, –
Нашёлся! Вот крестик, икона,
Что твой охраняют покой…

Ты знаешь, столетья стирают
Могильные холмики в тлен,
Но корни твои в нас – как сваи,
Как русла натруженных вен…

* * *

Совсем иссохшая земля! И сжалась
Где в глины ком, где ссыпалась в песок
В саду цветочном…
И от смертельного спасаясь жара,
Искал корнями слабыми росток
Воды глоточек.
(Так жадно ищет молока младенец
В соске груди пустой беззубым ртом...)
И погибал он
В палящих жерновах небесных мельниц
Небытия…
Так и не став цветком!
Лишь был началом…
Началом был!

Ёлочка-чернавка

Ой, ты ёлочка-чернавка,
Во бору сыром,
Даже травушка-муравка
Не растёт в таком.

Ой, ты, ёлочка-девица,
Скромен твой наряд,
Мать тебе – сыра землица,
Мох пушистый – брат,
А печаль тебе – сестрою,
Просит: «Рядом будь!»

Провожать зовёт с собою
Да в последний путь…

Весна

Сегодня юная весна
По тёплым лужам шлёпала,
Взлетала в небо соколом,
В пыльце купалась пчёлкой
И, словно с детской горки,
Съезжала с крыш она!

На вербах скособоченных,
На лозах позолоченных
Весёлая плутовка
Развесила пуховки.
Пустила по обочинам
Гулять ручьи-оборочки
И солнечные звёздочки
В глазах зажгла весна!

Валерый Старынскі

«І ляціць быстрак маіх жаданняў...»

Гэрц-полька

Гэй, сыпніце польку разам,
Скрыпка, бубен і баян,
Бо мне лепей ўсякіх джазаў
Полька любая мая!

Да грудзей тулю Марусю –
Сэрца грукае шпарчэй:
Знаю, зоркай растваруся
У агні яе вачэй.

Падхапіла мяне Люся –
Танец наш пайшоў на лад,
Потым і суседка Дуся –
З ёй скакаць да пеўняў рад.

Полька – радасць і натхненне,
Нашых сэрцаў шчыры рух,
Полька – ўзнёсласць і кружэнне,
Вывадзі гасцей на круг!

Польку круцяць беларусы,
Украінцы, латышы,
І спяваюць нашы вусны,
А мы скачам ад душы.

Я за талію Наталлю
Абдыму і ў круг пайду,
І ад радасці растаю –
Першым польку павяду.

Ў гулкім клубе ад абцасаў
Ходзяць сцены хадуном,
Гэта ўецца ў выкрутасах
Стас – галоўны аграном.

Тут гэрц-полька ўся ў разгары –
Сэрца птушкаю ляціць.
Музыканты, дайце жару –
Хай пад бубен клуб звініць!

Наша полька кручай-кручай –
«Фору даў» дзядок Фядот:
Разам з бабкаю лятучай
Закруцілі карагод.

А ямчэй усіх навокал –
Гэта новы старшыня,
Ён з падскокам і з падсвістам
Круціць польку аж да дня.

Як цару, яму б карону –
Зграбны, дужы, малады –

Прыгажуні ўсе з раёна
Танцаваць ляцяць сюды.

Цемень ночы парадзела –
Новы дзень бярэ сваё.
Разбірайце, хлопцы, дзевак –
Пойдзем слухаць салаўёў!

Жартоўная карагодная

Карагод чуваць здалёку –
Польку «чэша» гарманіст,
То з падсвістам, то з падскокам,
Аж трымціць на дрэвах ліст.

Прыпеў:
А ў музыкі голас дзіўны, нібы пошчак салаўя,
Кацярынка, Кацярынка – чараўніца ты мая.
Ён прыпевак і частушак знае многа – прама жах,
Аж пужае голас звонкі гусакоў на паплавах.

Гляну я – і сэрца млее:
Чорнабровы, статны ён,
А зайграе – аж нямее
Ўвесь Шумілінскі раён.

Прыпеў:
А ў музыкі голас дзіўны, нібы пошчак салаўя,
Кацярынка, Кацярынка – чараўніца ты мая.
Падпяе ён і прытупне – аж душа ў мяне замрэ,
Ды спытаю я ля студні, як на полі ён арэ.

Будзе ён аж да світання
Цалаваць мяне ў цяні.
Хай гармонік пачакае –
Сэрца просіць цішыні.

Прыпеў:
А ў музыкі голас дзіўны, нібы пошчак салаўя,
Кацярынка, Кацярынка – чараўніца ты мая.
Закаханы назаўсёды, не згублю тваю красу –
На руках перад народам на вяселле панясу!

Песня пра Асвею

Антону Бубалу

Дай акунуцца ў песні ціхіх хваляў
З блакітнай і празрыстай чысціні,
Дзе воды памяць продкаў захавалі
У мроістай зялёнай глыбіні.

І ты заўсёды мне пяшчотай вееш
Аблокам белым, сінявой нябёс,
Мая калыска – возера Асвея:
Я ля цябе, прыгожага, узрос.

У цёплых хвалях ты мяне люляла,
Змывала слёзы і агонь вайны,
І ты маю любоў каранавала –
Прыходзіла, з каханаю, у сны.

Прыйду да даланёў твайго прыбою,
З дзяцінствам прабягу па хвалях зноў,
Нібы па ільняным блакітным полі,
За песняй белагрывых табуноў.

Хай затрапеча срэбнаю лускою
Мне рыбіна – на ўдачу ў светлых днях,
Маё ты шчасце з радасці і болю
У векавых славянскіх каранях.

* * *

Якім смычком крануць струну душы,
Каб меней мне балела, невядома:
Згасае чалавек, мне блізкі, у цішы
Утульнага матулінага дома.

На жаль, жыццё не вечна: мы ідзём,
Каб на зямлі і плакаць, і смяяцца,
Каханне піць па поўніцы, нагбом,
Стагнаць на ростанях і... ўваскрасацца...

Азірнуся...

Азірнуся, пыхну ад пагляду
І зачэрпну з высяў многа зор:
Сёння ты са мной – і гэта праўда –
Свеціць валасоў тваіх касцёр.

І ляціць быстрак маіх жаданняў
Пад агнём ненаталёных мар,
Дзе сустрэчы вечар спавядае,
Знічак раздзімаючы пажар.

Я сустрэчы, што ў душу запалі,
Запляту вянкамі ў дзіўны сон...
Хай плывуць яны ў тваё Купалле
Цераз зоркапады новых дзён.

* * *

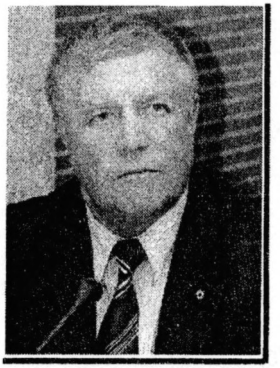
Слухаю я ціш тваёй пяшчоты
Ў майскі цёплы вечаровы час,
Дзе звініць чаромхавая нота
І пульсуе берага свяча.

Адчуваю зораў ток гарачы,
Сыплюцца што іскрамі ў ваду,
Чую, як за рэчкай каня плача,
Ад гнязда адводзячы бяду,

А на вёсцы – маміну гаворку,
Аб даёнку сыradоя звон.
Помню пах кастроў рыбацкіх горкі
І дзяцінства бестурботны сон.

Вёска млее ў вэлюме туману,
Замятае сцежкі цішыня,
І заве вячэраць голас мамы...
Толькі там даўно ўжо нас няма...

Уладзімір Тачыла

«Каб жылі поруч родныя словы...»

Жыцця майго сляды

Мая зямля, мяне ты гадавала,
Цябе, як маці, я з маленства знаў.
Характар мой у полі шліфавала,
Нібы нарог, якім мой дзед араў.

Тваіх вятроў дыханне мне знаёма,
Мае сляды на ростанях дарог,
І сцежка ад матулінага дома
У свет вяла турботаў і трывог.

Дзе б я ні быў, на дом не забываўся,
Ды толькі зараз я спазнаў спаўна
Смак яблыка, што з яблыні зрываўся,
Пасаджанай дзядулем ля гумна.

Шляхі далі мне сталасць і развагу,
Дабру ёсць мерка пэўная свая,
Нібы Радзіме, даў яму прысягу
І да сябе стаў жорсткім удвая.

Куды б мяне няўмольны лёс ні кінуў,
У сэрцы застанецца назаўжды
Куточак светлы, частачка Радзімы,
Дзе праляглі жыцця майго сляды.

Мудрае званне

Хлебароб – гэта мудрае званне
На карміцельцы маці-зямлі:
Здаўна людзі вось так нараклі –
І спрадвеку жыве шанаванне.

...Вецер гойдае хлебныя хвалі,
І далёка разносяцца гукі
Пра пяшчотныя шчырыя рукі,
Што у працы сябе гартавалі.

Рана лёс пабяліў яго скроні,
З той вайны і характар упарты.
Колас вырас таксама шурпаты.
Як яго, хлебароба, далоні.

Вось і поле яго каласіцца...
Хлебаробу ў жыцці дастаткова,
Каб жылі поруч родныя словы
І буяла калоссем пшаніца.

Помню

Іх подзвіг і ў жыцці апошні крок
З'ядналіся ля Ветрына-пасёлка,
Дзе над іскрыстым возерам вясёлка
Улетку лашчыць і чаруе зрок.

Байцоў палегла тут сто дваццаць пяць,
Сыноў, якіх ужо не ўбачаць маці,
Няма нявестак у бацькоўскай хаце
І галасоў унукаў не чуваць.

Другія косяць травы па расе –
Так павялося на зямлі спрадвечна –
Заслуга тут загінуўшых, канечне,
Што бусел шчасце некаму нясе...

Зямля мая, палітая крывёй,
З павагаю схіляюся сыноўняй.
Тут я маўчу ля помніка і помню...
І заклінаю памяццю сваёй...

Суровыя ваеннныя гады,
На іх усіх шалёнай бойкі шрамы:
Сляды балючай незабыўнай драмы –
Акопаў незарослыя сляды...

Салаўкі

Салавецкія астравы,
На зямлі вашай я ўжо двойчы
Па каменнях, касцях пракрочыў.
Ну а дзень тут заўжды сівы.

Бог тут белую ноч стварыў,
А народ жыве мудры, сціплы...
І мой голас, чамусьці сіплы,
З астравамі па моры плыў.

Не пыталіся ні аб чым
Прадпаўночныя ўжо шыроты,
Ці я першы, ці, можа, соты,
Хто сябе даўніной лячыў...

А гісторыя не міне,
Пра яе і нам не забыццца.
Салавецкія будуць сніцца,
Слава Богу, у добрым сне.

У Ярославе

Я ведаю, што гэта не айчынны
Ад Полацка далёкі польскі кут,
Ды тут не менш цудоўныя мясціны,
Жывуць і людзі добрыя нат тут.

Мне да спадобы чыстая вадзіца,
І водар кветак, і травы кілім.
А прыгажуні доўга будуць сніцца
Паэту, што напіша вершы ім.

Ад мовы, песняў нам не прытаміцца,
Габрэйскі тут чамусь гучыць «шалом».
Гасцінная і вабная зямліца –
Ад замкаў вее тут старым цяплом.

А сэрца стукат асаблівы нейкі,
Калі плыве ад лісцяў горкі дым.
І я кажу: «З табой заўжды навекі,
Ярослаў. Да сустрэчы, пабрацім!»

Добра на свеце...

Сонныя дрэвы, гародчык у кветках,
Жыта спяліцца на вольных палетках.
Зрэдку ў паветры мільгае сляпень,
Сонейка з неба кідае прамень.
Мятлік усеўся ласкава на спіну.
Добрая, пэўна, для думак гадзіна.
Побач па сцежцы анёл са мной крочыць,
Шумна паблізу сарокі стракочуць,
Недзе схаваўшыся ў пеннай лістоце...
Добра на свеце ўсялякай істоце!

Сынок

Майму сыну Уладзіміру

Цябе бачу вялікім, маленькі сынок,
Мае радасць і шчасце, мая ты крывінка.
Як з'явіўся ты ў свет, я сабе даў зарок
Табе прыкладам быць у любую часінку.

Навучу я цябе быць сумленным, дабру,
Птах маленькі ты мой і мая ты надзея.
Паляціш самастойна – чакацьме пару,
А пакуль усяму павучу, што я ўмею.

Ты з'явіўся – і больш я жыццё палюбіў,
У якое ты робіш найпершыя крокі:
Ты чатыры ўжо іх, багатырскіх, зрабіў,
Пераможца маленькі, сынок сінявокі.

Радкі гэтыя, сын, для цябе я пішу,
Ну а дзед пасадзіў у твой гонар дубочак.
Я вярнуўся здалёк, дай цябе панашу,
Ну ідзі да мяне, мой цікаўны сыночак.

У Карлеруе

Салаўі раніцой чаруюць,
Ноч спявалі, пяюць і днём.
У нямецкім мы Карлеруе:
Тут працуем і тут жывём.

Горад дзіўны, гатэль шыкоўны,
І нямецкая шчырасць ёсць:
Успрымаюць тут найцудоўна
Беларускую весялосць.

Перамовы... А дома свята.
Да айчыны няхутка шчэ.
А там кліча бацькова хата,
Дзе крыніца мая цячэ.

Там і горад найлепшы ў свеце
Ўжо чакае даўно мяне,
Дзе мае засталіся дзеці,
І дзе гора мяне міне.

Еўфрасінні святой малюся
Пасля дзённых удумных спраў.
У чужых я, як жыць, вучуся,
А вось ў полацкіх не спытаў.

Дык збярэм жа свае набыткі
І пасеем іх у раллі,
Каб яны выраслалі ў кветкі
І на нашай зямлі цвілі.

А пакуль нас вось тут вітаюць,
І ўбірае ўсё зрок і слых,
Салаўі, як і ў нас, спяваюць,
Ды не мройна ад спеавў іх.

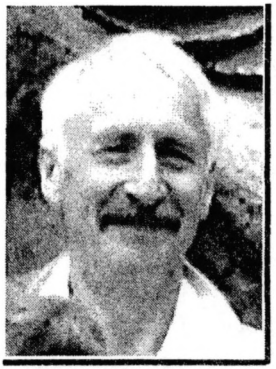
У вёсцы вяселле

Вяселле пачэсна па вёсачцы крочыць,
Аб гэтым на дрэвах сарокі стракочуць.
Прыгожай дзяўчыне, хлапцу, як агонь,
Вязе вазок шчасця у яблыках конь.

Здароўя і шчасця жадаюць каханым
Вясёлыя госці пад гукі баяна.
Пражыць гадкоў сто, сёння – кропка адліку,
Не ведаць ім слёз, аніякага ліха.

Каб вуснамі ў вусны штодня і штоночы,
Усмешку праменілі любыя вочы,
Каб дзеўчына стала і плоднаю маці –
Дарыла каб мужу штогод па дзіцяці.

Каб цёпла было ім не толькі ж у ложку,
Дзялілі яны каб апошнюю крошку...
Такія вось справы на прыканцы лета –
І зорачка шчасця мільгнула з Сусвету.

Феактыст Фядотаў

«І ў сэрца каханне прыйшло...»

Кіно

І нядаўна, і даўно
Нарадзілася кіно.
Чорна-белае, нямое,
Каляровае, жывое.
І пабегла яно ў свет,
Пакідаючы свой след:
І вялікае здзіўленне,
І усмешкі, і натхненне,
І каханне, і любоў,
І дзівосы розных моў...
Гасне яркае святло,
Рвуцца промнікі праз шкло:
Бачым першае спатканне
І прыгожае прызнанне,
Акіяны і рака...
А яшчэ... твая рука,
А яшчэ... тваё дыханне,
І здзіўленне, і маўчанне...

Знаць, прычына ёсць даўно
Нам хадзіць заўжды ў кіно.

Каралева

Ява, сон, сумнеў ад часу Евы –
А ці можа гэта нават быць?
Вось і я насупраць каралевы,
А яна загадкава маўчыць.
Побач ветрык цёплы прабягае,
Над Дзвіною хмарак лёгкі дым,
І прыемна сэрца замірае,
Пачуццём чаруючы сваім.
– Ваша светласць, – шэптам прамаўляю
І раблю наперад першы крок, –
Што са мной: жыву ці паміраю?
Гэта Вы? Ці жарт прыдумаў цмок?
А яна свой погляд не хавае,
Белую мне ручку падае,
Потым, усміхнуўшыся, знікае –
А затым у вершы паўстае...

І каханне, і кіно

Я нікому не кажу,
Для чаго сюды хаджу,

І адкуль заўжды настрой,
І што робіцца са мной.
Толькі дзіва тут няма:
Я вясёлая сама,
І гуляю, дзе хачу,
То спяваю, то маўчу.
У мяне ёсць свой сакрэт:
Тут спаткаўся мне паэт,
І цяпер ён сябра мой,
А яшчэ ён хлопец той,
Што старанна і даўно
Круціць добрае кіно.
Вось таму сюды хаджу,
І штодзень кіно гляджу.
Не хачу другіх забаў,
І бягу ад іншых спраў
Да «Радзімы» нацянькі,
Дзе рэкламы аганькі,
Дзе афіш калейдаскоп,
І вясёлы фільмаскоп.
І таму, заўжды са мной
Светлы, радужны настрой.

***

З бальшака на дарогу да вёскі
Шляху іншага і не шукай!
Тут дзяцінства твайго адгалоскі
І юнацтва майго ветлы край.
І таму, што б пра нас ні казалі,

Нам не ўдасца сябе падмануць:
Помнім мы, дзе калісьці кахалі,
І дзе лёс нас сумеў размінуць.
З бальшака па дарозе да вёскі
Між пагоркаў, лугоў і ляскоў
І на сёння жывуць адгалоскі
І тваіх, і маіх галасоў.

***

Адпачынак. Нарэшце. Свята.
Цэлы тыдзень – як вольны птах.
З ранку рвецца у летнік-хату
Лета цёплага спелы пах.
Ну, скажыце, што болей трэба,
Ну навошта далёкі рай?
Ад спякоты сінее неба,
Прахалодаю вабіць гай.
Сонца шчодра лагодзіць цела,
Выцінае салёны пот,
І азёрная хваля смела,
Бы марская, таўчэ ў жывот.
Так што сервіс, прабачце, людскі:
Тут і кветкі табе, і бель,
Бы з карціны, стварыў што Хруцкі,
Перайшла што на наш рубель.

Ці не вясна?..

Гаснуць зоркі, світальная раніца,
Лёг марозец арнатам на шкло,
І над лесам, дзе ночка хаваецца,
Сонца чырвань наўсцяж разліло.

Разліло і паўшло – не спыняецца –
У блакітную высь на свой шлях –
Гэта значыць, што дзень пачынаецца
У маіх панаддзвінскіх краях.

Наш аўтобус не надта спяшаецца –
На шафёра, знаць, нешта найшло:
Задуменны сядзіць, усміхаецца
І глядзіць на жанчыну праз шкло.

Штосьці дзіўнае тут адбываецца,
Бо такога раней не было:
Можа, гэта вясна пачынаецца,
І у сэрца каханне прыйшло?..

Але жыве яго кіно...

Памяці Ю. Тарыча

Пакінуў Полацк ён даўно,
Ды тут жыве яго кіно,
Таму і сёння ён між нас,
Хоць і змяніўся век і час.

Усіх навацый не злічыць, –
Здалося б, можна і забыць,
Але глядач наш не прастак–
Яму бліжэй кінамастак:
Бо на экране ўсё жыццё,
Святла і цемры пачуццё.
Тут добра бачны кожны крок
І ёсць для кожнага урок.
І Юрый Тарыч, наш зямляк,
Тварыў і жыў не абыяк:
Ён рэжысёр, і сцэнарыст,
Акцёр, рамантык, і артыст.
Куды б яго ні кінуў лёс,
Імя сваё ён годна нёс.
Хоць зведаў арышт, і Сібір,
І ліхалецця чорны вір,
Але заўсёды працаваў
І фідьмы добрыя здымаў.
Пакінуў Полацк ён даўно,
Ды тут жыве яго кіно...

Вечар у «Наддзвінні»

Добра, што нагода ёсць сабрацца
І гадзінку разам пасядзець:
Памаўчаць, паслухаць, пасмяяцца
І, канечне, штосьці зразумець.
Вось пабачце: сшытачак вучнёўскі

Белаю папераю шамціць –
Гэта вершык новы, вераснёўскі,
Хоча Куц Балдоўскаму ўручыць.
А далей яшчэ не менш цікава:
Між паэтаў рыфмы, як ручай –
Добрая і знакавая з'ява,
Потым будзе і пірог, і чай.
Вечар гэты тым-та і адметны –
Нездарма тут кветачак букет–
Мы віншуем сяброка прыветна:
Ў гэты дзень праклюнуўся паэт.

Фарбы восені

Вось і лета сышло – крочыць весела восень,
У пурпуры каліны заможна стаяць,
І птушыныя плоймы праз хмарнасць і просінь
Развітальна у вырай далёкі ляцяць.

Кветкі, як ні глядзі, вабяць спеласцю фарбаў,
Пазалотай бярозы і клёны шумяць.
У лясах і дубравах, прыціхлых ад скарбаў,
Павуціны-цянёты на голлі вісяць.

На лугах, каля рэк, на сцяжынках, між сосен
Аксамітам яшчэ зелянее трава.
Ды, магчыма, для добрых ёй з намі адносін
Восень водар садоў ля дарог разліла.

Мы вітаем цябе, наша мілая госця,
Цёплым матчыным словам ды школьным званком.
Нашы душы напоўні сваёй прыгажосцю
І надзеі ў начы запалі светляком...

Раіса Цітова

«Адкрый свайго жыцця старонку...»

Чужое месца

Хлапчыне спадабалася дзяўчына,
Што кацяня трымала на руках –
Яму шаптала: «Коцік, малайчына...» –
Ды гладзіла пяшчотна па баках.
– На месцы кацяня мне б апынуцца, –
Сказаў дзяўчыне ціхенька юнак. –
Замест яго клубочкам мне б звярнуцца,
Бо ў ласках вашых бачу добры знак.
– Чужое месца не к дабру, хлапчына,
Трымайся ад яго далей, браток!
І зараз ёсць на гэтае прычына,
Бо едзе на кастрацыю каток.

Універсальныя камяні

– Што за праблема даняла цябе, сусед –
У двор ты мой даўно не ложыш след?
Раней жа забягаў, быў лёгкі на нагу.
Што сталася цяпер, мо чым дапамагу?
– Бязвылазна шукаў у слоўніках, браток, –
Бо ў справе гэтай не вялікі я знаток, –
Якія камяні па знаку задыяка
На моцны амулет патрэбны мне як Раку.
Дакладны не знайшоў у кніжках я адказ.
Што выбраць, падкажы: рубін, янтар, тапаз?
– Не ведаю, сусед. Калі ж падумаць трошкі –
Усім падыдзе знакам граніт і мармур-крошка.

Нікчэмны хлебароб

Зямлі кавалак прадаваў Арцём.
Аб'яву настрачыў сваю рупліва,
Што на кавалку глеба – чарназём
І ўсе расліны пруць з яго на дзіва,
Што можна нават гэты чарназём
На хлеб намазаць – і не трэба масла.
«Хутчэй купляйце, – дапісаў Арцём, –
Пакуль прадаць жаданне не пагасла».
Ды толькі вось знайшоўся вушлы Глеб
І допыт учыніў таму Арцёму:
«Калі ты чарназём ляпіў на хлеб,
Ці смачна, адкажы, было самому?»

Маўчаў Арцём, нібыта анямеў, –
Баяўся раскрываць свае ён карты:
Для бутэрброда хлеба ён не меў,
Бо ў хлебаробы быў зусім не варты.

Бумеранг

– Твой Васька, кажуць, до-о-бры лавелас, –
Апоўначы вяртаецца дадому, –
Дзесь выдае, паршывец, майстар-клас.
Няўжо яму не сорамна самому?
І ты цярпіш, сяброўка, гэты здзек?
Я вывады рабіць нарэшце мушу:
Твой Васька – ненадзейны чалавек
І вешае лапшу табе на вушы.
– Не суйся ты ў жыццё маё, прашу,
І не збівай з пракладзенай дарогі,
Бо, ведай, што ягоную лапшу
Намотваю цішком яму на рогі.

«Аналогія»

Дружыў з сабакаводам Пецька шчыра
І за парадай да яго прыбег.
Жаніўся б я на маладзенькай Іры,
Ды выбар мой бацькі ўзнялі на смех.

«Бяры,– сказалі, – сталую жанчыну,
Якая ўмее лоўка ўсё рабіць,
Бо моладзь сёння – колкая шыпшына,
Прывыкла за бацькамі лынды біць».
Узяў бы я Анюту-векавуху –
Пасля па Іры сэрца будзе млець.
– А ты, хлапчына, розум свой паслухай,
Каго хацеў бы ён у жонкі мець.
Ды з вопыту скажу табе, як сыну, –
Хай гэта не да месца прагучыць –
Не здолеў, Пецька, я старую псіну
Сучаçным модным трукам навучыць.

Хітры ДАІшнік

ДАІшнік апынуўся перад Богам,
А Бог яго пытаннямі даняў:
– Калі служыць выходзіў на дарогі,
Ты толькі парушальнікаў ганяў?
А мо схіляў да хабару бязвінных?
Дабро тварыў, ці, можа, толькі зло?
– Я да цябе, Гасподзь, прыйшоў з павіннай:
Што гаварыць – усякае было, –
Так адказаў ДАІшнік і чакае,
Які ж прысуд яму прызначыць Бог,
Бо за грахі, якіх ён до-о-бра мае,
Бадай і чорт не пусціць на парог.
Гасподзь сказаў: «Пакуль яшчэ не змеркла,
Вунь дзве дарогі бачыш? – выбірай!

Адна, сын мой, бяжыць, вядома, ў пекла,
Ну а другая – напрасткі у рай.
Сягоння я цябе не пакараю –
Паколькі выбар толькі за табой:
Ці вечна пазнаваць красоты раю,
Ці то ў смалу зашыцца з галавой».
ДАІшнік сцеміў: грэху не замоліш,
Пры выбары ж удачу ці спаймаць?
– Дык мо калі ты мне, Гасподзь, дазволіш –
На скрыжаванні буду я стаяць.

Хто знае, дзе б ДАІшнік апынуўся,
Ды зазваніў будзільнік – ён прачнуўся.

Ля варот у пекла

Два мужыкі сядзяць у задуменні,
Абое пасівелі ад бяды:
Не дойдуць бедакі да разумення,
Чаму заўчасна іх звялі сюды.
Хваробы іх, здаецца, не крышылі,
Хапала сіл «налева» зазірнуць,
Без памяці гарэлку не глушылі –
Навошта ў пекла іх цяпер бяруць?
Каб гора раздзяліць напалавіну,
Сказаў адзін: »Хацелася б узнаць,
Якая недарэчная прычына
Змагла, браток, цябе ў труну загнаць?
Чаго ты ўсё дрыжыш? З якога страху?

І шэранню пакрыўся лоб і торс?
– Відаць, калега, даў я дзесьці маху
І, думаю, па дурасці замёрз.
А ты адкрый свайго жыцця старонку:
Не даў жа хтось да старасці дажыць.
– Я з працы прыляцеў, а дома жонка
Чамусь на ложку голая ляжыць.
Абследаваў я кожненькі куточак,
Ды любадзея ў хаце не знайшоў.
Ад шчасця непамернага, браточак,
Не вытрымала сэрца – ў гроб сышоў.
– Дык вось чаму сядзім мы тут сівыя.
Такое месца, лунь, ты прамінуў!
Клянуся, сёння мы былі б жывыя,
Калі б ты ў халадзільнік зазірнуў.

Прадавец-махлярка

– Хачу купіць паўпудзіка капусты,
Ды гэтулькі дамоў не дацягну.
Дапамагчы – ахотнікаў не густа.
Адна надзея – на сваю спіну.
– Старых я паважаю. Не хвалюйся.
У адрас мой ты оду запяеш –
Паўпуда я адвешу ТАК, бабуся
Што лёгенька дадому занясеш.

Рэгіна Шабанова

«Але ж гэта была рэальнасць...»

Вызваленне

«Каханне – хвароба, каханне – атрута...» Вось і мяне атруціла яно сваім зеллем, ад якога і паратунку няма. І я страціла разважлівасць на доўгія гады. Ты быў для мяне ўсім: паветрам, хлебам, святлом – маім жыццём. Ты запаланіў мой розум, маю кроў, маю душу. Ты стаў самым зіхоткім маім днём і самай непраглядная ноччу, цёплым морам і ледзяной тундрай...

А я ... я была пылам ля тваіх ног...

І як пакутліва, як доўга з сябе я зводзіла цябе! Дні і ночы сталі шэрымі і тужлівымі. Гукі рассыпаліся рэхам над маёй галавой. Душа ўва мне нібыта зморшчылася і здранцвела. Я паволі паміралa...

Прыйшла яшчэ адна вясна без цябе. Не ведаю, якая па ліку...

Я стаяла ля вакна, слабая, кволая. Ззяла сонца, але мае вочы ўтаропіліся ў адну кропку, нічога не бачачы. І раптам мой позірк упаў на траву пад акном і на рассыпаныя па ёй ярка-жоўтыя кроплі першацвету. Раптоўна цяпло акаціла істоту, загарэліся шчокі, ажылі халодныя пальцы, сэрца затрапятала. Я адчула, што мае ватныя ногі і рукі набылі сілу! Захацелася адчыніць акно, і я адкрыла яго насцеж. Цёплы ветрык подыхам тапалінага паху агарнуў твар, сонца

пацалавала мяне: я шчасліва засмяялася, і слёзы раптоўна хлынулі з маіх вачэй. Захацелася выбегчы на вуліцу, абдымаць сустрэчных людзей, вітаць іх з вясной, гладзіць па галоўках дзяцей, прабегчы па маладой аксамітнай траве... Мая душа выпрасталася, і я зразумела: жыву! Напэўна, час вылечыў мяне, гэта вясна і гэты кветкі...

Я – вызвалілася!

Уцякач

Дзіця ва ўзросце аднаго года ўпершыню папала ў вёску. Малое са здзіўленнем асцярожна ступала на траву, датыкалася да кветак. А мора пяску выклікала ў хлопчыка захапленне. Ён сеў сярод ціхай вясковай вуліцы і моўчкі пачаў абсыпаць сябе пяском. Шэрыя ручаінкі пяску цяклі па бялявай галоўцы, па чысценькай кашульцы...

Маці знямела ад гэтай карціны. Але ў яе хапіла мудрасці не закрычаць, не выхапіць сына з-пад шэрых ручаёў.

Цяпер трэба было грэць ваду, тым болей, што была яшчэ дачушка, не меней мурзатая.

Ласкавае сонейка чэрвеня дазваляла мыць дзяцей на вуліцы. Першым быў вымыты малодшы – хлапчук – і аднесены ў дом. Маці ахінула яго коўдрай і пабегла да дачкі, старэйшай за хлопчыка ўсяго на паўтара года. Дзяўчынка хацела спаць і злёгку капрызіла. Жанчына спяшалася.

Раптам з-за спіны з'явіўся сусед і спытаў: «Настуся, а дзе твой сынок?» «У хаце, на ложку», – адказала яна ўпэўнена. «Так? Дык ён жа ўжо ў другім канцы вуліцы, бяжыць у чым маці нарадзіла», – мовіў сусед.

Наста папрасіла суседа пастаяць каля другога дзіцяці, якое сядзела у ванначцы, а сама пусцілася ў дагонку за ўцекачом. Далёка, ледзьве не ў самым канцы вуліцы, ззяла на сонцы маленькая голая постаць сына.

Калі маці дагнала дзіця, яно зноў сядзела сярод вуліцы і абсыпала сябе шэрым дарожным пяском.

На яго твары ззяла шчаслівая ўсмешка.

Згуба

Быў суботні дзень. Цеплілася лазня, а я займалася ўборкай у хаце: з усяе сілы шкрэбла нефарбаваную падлогу – да белага ззяння.

Дзянёк выпаў дажджлівы. Дождж, пачаўшыся яшчэ ноччу, сеяўся цалюткі дзень – то ўзмацняючыся, то слабеючы. Нізка навіслае шэрае неба, здаецца, схавала сонца назаўжды. Кудлатыя аблокі ледзьве не чапляліся за верхавіну магутнага дуба, які рос у двары нашага суседа Браніслава Клямяты.

Сам Клямята – маленькі неказісты мужычок у адвечных кірзавіках ды замусоленым кортавым касцюме ў любую пару года. У вёсцы яго клікалі проста «Клямятка», мабыць, за малы рост і бяскрыўднасць. А яшчэ ён любіў павыхваляцца: «О, я магутны, як гэты дуб!» – і ён без цяню сарамлівасці паказваў на прыгожае дрэва. Усе смяяліся.

Трэба сказаць, што сусед, падвыпіўшы, любіў па дарозе да дому зрабіць прыпынак у нашай хаце. Ён садзіўся ў канцы стала, спінай да буфета. Спачатку ён нешта мармытаў, а затым засынаў, паклаўшы цяжкую галаву на стол.

Мы дык ужо і прывыклі да гэтай карціны, у нейкай меры... Але сёння была субота! Трэба заканчваць уборку, а тут Клямятка сярод хаты спіць...

«Татачка, – узмалілася я, – зрабі што-небудзь! Ён мне так замінае!».

Бацька стаў будзіць суседа. Ледзьве расштурхаўшы яго, тата зразумеў, што Бронька сам ісці не зможа. Тата ўзваліў бязвольнае цела суседа сабе на спіну і павалок праз агарод да ягонай сядзібы пад дубам.

На вуліцы ўжо звечарэла: цемрадзь – хоць вока выкалі.

Тата хутка вярнуўся, цяжка дыхаючы: маленькі, ды важкі аказаўся Бронька.

У лазні ўжо мыліся аматары першага гарачага пару. Праз пяць-дзесяць хвілін і я збіралася закончыць уборку...

Раптам з цемры калідора вырасла постаць Клямяты. За ім стаяў мой бацька, нечым узрушаны.

«Жубы свае жгубіў... трыццаць рублёў заплаціў...» – бубніў, хістаючыся, сусед. Бацька тут жа строга загадаў нам шукаць гэтыя «жубы» – пратэзы. Я запэўнівала, што нічога не знайшла, мыючы падлогу, але... Прыйшлося нам з сястрой зноў, літаральна на каленках, абпоўзаць увесь пакой. Нічога не знайшлі. Браніслаў расчаравана ступіў за парог. Тата таксама выйшаў за ім.

Праз колькі хвілін бацька вярнуўся, давячыся смехам, з вачэй цяклі слёзы. Аддыхаўшыся, ён распавёў, што сусед паціху патупаў уздоўж лазні і дайшоў да хлевушка, дзе сядзелі куры. Святло ў ім гарэла, і куры мітусіліся перад акенцам. Бронька доўга ўглядаўся ў вакно куратніка, думаючы, што глядзіць ён у вакно лазні. Потым плюнуў ды махнуў рукой: «Ат, што я голых баб не бачыў?» – прабубнеў ён і паціху, хістаючыся, павалокся па сцежцы ўздоўж агарода да сваей сядзібы пад разложыстым дубам.

А «жубы» знайшліся ў кішэні гаспадара... Назаўтра.

Здрада

Здрада... якой яна бывае?

Здрада Радзіме – будуць пакутваць многія людзі.

Здрада жанчыне – будзе гарэць агнём яе сэрца. Расчараванне паселіцца ў ім.

Здрада сябру народзіць недавер'е, насцярожанасць да людзей, закрые сэрца.

Здрада ідэалам? Дык гэта ж ужо будзённа: ім жа не баліць...

Толькі ці знойдзе мір з самім сабой здраднік? Ці апраўдаецца гэты чалавек перед самім сабой? Ці будзе ён шчаслівы?

Гісторыя першая

І ўсё-такі... гэтыя вочы, якія цямнейшыя і больш зяючыя за зорную ноч, святлейшыя за самы сонечны дзень, глыбейшыя за неба і прывабнейшыя за воды ціхага возера ў спёку. Няўжо гэтыя вочы, з ласкавага палону якіх не хочацца вызваляцца, могуць... здрадзіць?

О, не!

Ты прыходзіш і зноў знікаеш. Ці ж жыццё без цябе? Толькі чаканне... Абяцаў прыйсці ў той жа дзень і назаўсёды... А прыйшоў... праз дзесяць год, каб упасці на калені і прасіць прабачэння. Навошта цяпер гэтае «прабач», калі жыццё пераламана? Але... даравала.

Потым зноў – здрада. І нейкія словы, якія ўжо нічога болей не значаць... Усё! Няхай пякучы боль надоўга, можа да канца жыцця, але, каб больш – ніякіх здрад! І лепш адзінота, чымсьці гэтыя «арэлі»: здрада – прабачэнне – здрада...

Гісторыя другая

Яны былі сяброўкамі, як кажуць, са школьнай парты. Разам паступілі і ў інстытут на адзін факультэт. Зусім не разлучаліся; іх нават клікалі дваіх адным імем «Раечкі» – па імені адной з іх.

Прайшлі гады. Сяброўкі жылі ў розных мясцінах, але сувязі не гублялі. А тут здарылася жаданае: удалося ўладкавацца на працу ў адным горадзе, у адной і той жа ўстанове.

Усё было проста цудоўна!

Але аднойчы паміж сяброўкамі здарылася сварка, першая за дванаццаць гадоў сяброўства. Узнікла яна быццам бы з нічога. А завершылася тым, што Ванда заявіла Раечцы: «Калі пра цябе скажуць нешта кепскае, то я скажу яшчэ горшае! І мне паверацъ, бо я адна цябе тут ведаю!»

Гэтыя словы былі выбухам для Раечкі ў цішы сакавіцкага рання. Перахапіла дыхание, пацямнела ў вачах. На нейкі час яна як бы страціла прытомнасць...

Але... праца, людзі, размовы... Раіса была нібы нежывая, з цяжкасцю магла трываць, каб не збегчы куды ў бязлюддзе...

Як такое можна перажыць? Ці можна некаму яшчэ даверыцца, калі такое доўгае сяброўства раптам перарасло ў варожасць?

Прайшло нямала гадоў – цэлае жыццё. Раіса даўно жыве ў другім горадзе. У яе ёсць сям'я, сябры.

Толькі яна назаўсёды для сябе вырашыла, што ведаць усё пра яе будзе толькі яна сама і ніхто больш.

Здаецца, усё ўсім ужо даравала, але... старая рана ўсё баліць.

Дык што ж такое здрада?

Забойства без пакарання.

Перш-наперш яна цэліць у душу чалавека. Ніякае «прабач» не здольна ўваскрасіць тую частку душы, якую забіла здрада.

Купалле

Купалле. Сонечны дзень, поўны прадвесця. Адвячорак – лёгкі, празрысты. Людзі, парабіўшы свае справы, збіраюцца гуртам. Вось і прадстаўленне сярод вуліцы: размаляваўшы твары да непазнавальнасці, апранутыя ў стракатае цыганскае рыззё распаляюць народ дзве ўвішныя кабеты. Аднекуль і гарманіст з'явіўся: урэзаў полечку. Закружылі ў танцы жанчыны, мужчыны, дзеці. Затым танец перайшоў у песню – тую, родную, з якой вырас і ты і якая прарасла ў табе на ўсе жыццё...

А па-над вёскай вітае прадчуванне таямніцы, чагосьці дзівоснага, што вось-вось здарыцца...

Ужо зусім звечарэла. Неба аддалілася, стала бэзавага колеру. Толькі на захадзе ружавее яшчэ палоска. З'явіліся бледныя зоркі. Цішыня ахутала вёску.

І раптам дзесьці блізка, але як бы здалёк, загучала, плаўна ўплятаючыся ў светлую ноч, працяжная купальская песня:

Ішоў Ці-і-жык па вулі-і-цы-ы,
Люлі ра-а-на, па вулі-і-цы-ы,
Збіраў дзе-е-вак на купа-а-льню-у.

Люлі ра-а-на, на купа-а-льню-у...

Песня гучала ўсё раўней, становячыся цёплым подыхам, промнем зоркі, трапятаннем душы. Яна абдымала, калыхала, жалілася і спадзявалася. І як з'явілася песня ніадкуль, так паступова і растварылася ў зорнай непрадказальнасці ночы.

А дзесьці над рэчкай, на шаўковым лузе, каля салаўінага кустоўя, ужо запалала гарачае вогнішча. Тут сабралася моладзь. Прыглушаны смех, карагод, гнуткія фантастычныя цені, песні, скокі праз вогнішча... О, не кожны смелы адважыцца на гэта!

І блуканне па цёмным лесе ў пошуках чарадзейнай кветкі, таемнае і жудаснае... І ранні зеленаваты світанак. І ўзыход сонца – як заключны акорд чароўнай казкі.

Ой, мароз, мароз...

Цяпер усё, што адбылося з намі: бяскорміца, адсутнасць сродкаў для існавання, адсутнасць надзеі на «лепшае заўтра», знішчэнне ідэалаў – здаецца фільмам жахаў. Але ж то была рэальнасць.

Гэта было ў трагічны час дзяржаўнага развалу. Развал здарыўся і ў маёй сям'і: адна выхоўвала траіх дзяцей.

У адну з субот, зімою, я паехала ў вёску да маці, каб узяць у яе крыху бульбы: дзеці хочуць есці ва ўсе часы. Была адліга, і я была апранута ў лёгкае паліто, тонкія пальчаткі ды ў восеньскія боцікі, бо цёплых зімніх ботаў я не мела наогул.

Вярталася я ад маці надвячоркам наступнага дня. Нечакана, пасля адлігі, к канцу дня ўзяўся мароз, ды такі жорсткі!

Вагон прыгараднага цягніка не ацяпляўся. Некалькі паса-

жыраў курчыліся на драўляных лаўках, стараючыся абедзвюмя рукамі абхапіць сябе і хоць так крыху сагрэцца ў асабістых абдымках.

За паўтары гадзіны бязрадаснае вандроўкі я прамёрзла наскрозь. І мяне ахапіла роспач, калі я ўбачыла, што да аўтобуснага прыпынку са скрыгатам і візгам пад'ехаў заінелы «Ікарус». Я зайшла ў гэты «маразільнік на калёсах» са сваёй цяжкой сумкай. Некалькі позніх, пасінелых і скурчаных пасажыраў можна было б прыняць за мумій, калі б не воблачкі пару каля іх твараў.

Паўгадзінная паездка здалася мне бясконцай і зусім знясілела мяне сцюжай. Я выйшла, не даехаўшы адзін прыпынак да дому, бо неабходна было рухацца, каб хоць крыху сагрэцца. Бульбачка-карміцелька была зараз для мяне ношай непасільнай, бо мае рукі і ногі зусім акарчанелі ад марозу. Нават цела сваё я перастала адчуваць.

Сяк-так прывязаўшы неслухмянымі рукамі шпагат да ручак сумкі, я волакам пацягнула свой бясцэнны груз па коўзкай сцежцы.

Праз некаторы час мяне дагнала незнаёмая жанчына: «Давайце я дапамагу вам, бо так кепска, калі цяжка, а дапамагчы некаму!» – сказала яна. Дзякуючы дапамозе добрай «самарыцянкі» частка дарогі да дому была адолена.

Я не памятаю, як я, сцяўшы зубы, прайшла астатнія дзясяткі метраў – бы ў забыцці, як паднялася па лесвіцы на свой паверх...

Сын дзесяці гадоў ды сабака Том сустрэлі мяне ў кватэры. Хлопчык сцягнуў пальчаткі з нягнуткіх рук, боцікі – са здранцвелых ног, дапамог зняць паліто. Я стала хадзіць няўклюднай, хісткай хадой па пакоі, каб разагрэць ногі. Пачаўся нясцерпны боль у замарожаных пальцах. Я ціхенька падвывала на хаду. Гэта скуголенне выклікала абурэнне маёй старэйшай дачкі: я выглядала, пэўна, не вельмі эстэтычна. Горкая крыўда раптам захліснула мяне. Я села на зэдлік, а ў вачах зашчыпала, бы перац трапіў. З грудзей маіх вырваўся ні то стогн, ні то ўсхліп... Тут жа аднекуль узнік мой рыжы коллі. Ён устаў на заднія лапы, абхапіўшы мяне пярэднімі, і лізнуў у шчаку, па якой паўзла гарачая сляза. Потым паглядзеў мне прама ў

вочы разумнымі карымі вачыма і лёг на мае ногі. А я запусціла ў яго пышную грыву свае чырвоныя каляныя пальцы, і паціху боль і холад сталі пакідаць мае змучаныя рукі-ногі і гаротнае сэрца...

Лекавая працэдура

Мужчына ледзьве прыйшоў з работы: скруціў радыкуліт. Стогнучы і крэкчучы, чалавек дабраўся да канапы і з выразам пякельнай мукі на твары застыў на ёй. Мабыць, надоўга...

Жонка бегала вакол, стараючыся хоць шчырым спачуваннем аблегчыць стан мужа.

Прыйшла сяброўка. Канешне, размовы віліся вакол неміласэрнага захворвання. І тут была выказана дзіўная парада: трэба чалавека ў лазню, ды папарыць венікам з крапівы. Сяброўка аўтарытэтна заявіла, што больш дзейснага сродку ад радыкуліту ні ў адной аптэцы ні за якія грошы не купіш. На тым і пагадзіліся.

На другі дзень – а то быў выхадны – яны былі ў вёсцы, у сваякоў. Мэта прыезду была аб'яўлена, лазня цеплілася, крапіва збіралася. Працэс, як кажуць, пайшоў...

І вось лазня была гатова, з усёй шчырай душой напаленая, новая, чыстая. Гарачыня – аж скура, здавалася, шкварчэла!

Муж і жонка з крапіўным венікам падаліся да лазні – першыя, на самы гарачы дух. А трэба сказаць, што муж быў чалавекам добрага росту ды й вагой кілаграмаў сто дваццаць, а кабета – малога росту і камплекцыі не ўнушальнай. Бывае ж так...

Мужчына, крэкчучы, запоўз на палок: Сахара ці тая ж Гобі – адпачываюць! Аж вочы гарэлі ад спякоты! Кабета палівала мужа прахалоднай вадой. Потым адчыніла люшку і з размаху чохнула кіпенем на каменні. І тут... з характэрным гукам з адтуліны вырываўся вялізны слуп пару і чарнюткае сажы. Мужчына ў імгненне з

бела-ружовага стаў чорным, бо ўся сажа роўна лягла на распластанае па палку цела...

Жонка, глянуўшы на справу рук сваіх, абрушылася на падлогу ў нястрымным рогаце. Муж, нічога не разумеючы, сярдзіта зыркаў на жонку, бы той арап Пятра Вялікага, бліскаючы бялкамі вачэй на чорным твары. Потым і ён зразумеў, у чым справа. І рогат загучаў дуэтам.

Калі адсмяяліся, жанчына паднялася з падлогі і аберуч абхапіла лекавы венік: аслабеўшыя ад смеху рукі ледзьве яго трымалі. Пачалася лекавая працэдура.

Муж, у чорным суропе, ляжаў на палку. Жонка з усяе сілы, на якую была здатная, хвастала яго па спіне венікам з крапівы. Бедны завываў, стагнаў, верашчаў, вохкаў, ёрзаў на палку. Але жанчына была няўмольная...

Нарэшце, калі сілы зусім пакінулі кабету, экзекуцыя была скончана. Мыцца сіл ужо не было...

Ну, і што вы думаеце? Ці варта было прымаць такую жорсткую лекавую працэдуру? Кажу вам: варта!

Пятнаццаць гадоў таму, як радыкуліт забыўся пра таго мужыка, а мужык – аб радыкуліце. Рэкамендую!

Ты ў мяне адзіны

Іду нетаропка лясною сцяжынкай. У прыродзе бушуе май. Салаў'і з зязюлямі не змаўкаюць. Кветкі выбягаюць з лесу насустрач. Лістота нешта радасна шэпча…

Цеплыня ў паветры і на душы.

Толькі ў гэтую часіну бывае такая пяшчотная зеляніна, такія кучаравыя, трапяткія вершаліны дрэў, кустоў і дрэўцаў. Усё

хвалюючае, трапяткое, кранаючае нейкія таемныя струны душы. Калі я падымаю вочы ад кветак і гляджу на юную лістоту шапаткіх бяроз, то бачу ўдалечы вялікія празрыста-зеленаватыя вочы. Гэта вочы лесу, мая, прыроды, маёй радзімы.

І гэта – твае вочы.

Яны глядзяць праўдзіва і пяшчотна, як калісь, прама ў мае вочы, у маю душу…

Мы ніколі не хадзілі разам гэтым гаем. Але я чую тваё дыханне і твае лёгкія крокі. У ціхім журчанні ручая я чую твой прыглушаны смех… Ты побач!

Мільгаюць лятучыя хуткія цені і яркія промні сонца – нібы гульня ў іх такая: прабягаюць адно за адным па кветках, па сцежцы… А вочы твае нішто не можа схаваць, закрыць. Яны вядуць мяне па гэтым свеце і бласлаўляюць: праўдзівыя, ласкавыя, родныя.

Дзякуй табе, каханы.

Хуткая плынь

Як часам магутная хуткая плынь падрывае круты бераг і падаюць у ваду каменне, дзірваны, пясок і стромкія сосны ўверх каранямі, так абрушылася разам жыццё Ірыны.

На сёмым годзе існавання разваліўся шлюб. На руінах яна засталася з трыма дзецьмі, амаль без заробку, без пастаяннага месца працы.

Але збіла з ног жанчыну раптоўная смерць бацькі, які быў святлом яе жыцця.

Ірына адчула сябе нібы ў кокане, спавітая адчаем і ўнутраным болем. Жыццё страціла колер і сэнс.

І аднойчы…

Божа, што яна тут робіць – у злінялым бальнічным халаце, на жалезным, прыкутым да падлогі ложку?.. Што гэта за няшчасныя вакол яе?.. Крыкі, стогны, жахліва-бязглузды смех, рыданні…

Маладая жанчына з тварам-маскай, з шырокімі праразямі вачэй паўзе пад ложак… «Чаго гэта яна?» – спалохана пытае Ірына ў дзвюх жанчын, якія наглядаюць за гэтымі гаротнікамі. «Ат, яе месца там», – махнула рукой адна з іх.

Ірына сядзіць на ложку, падкурчыўшы ногі, уціскаючыся ў халодны мур сцяны, сабраўшыся ў камячок, бы хочучы стаць як мага меней, а ці знікнуць зусім. Нястрымныя слёзы ручаямі цякуць па яе твары. Гэта слёзы жаласці і болю за гэтых бедалаг і … страху.

Няўжо ў гэтай «назіральнай палаце» прыдзецца правесці ноч?!

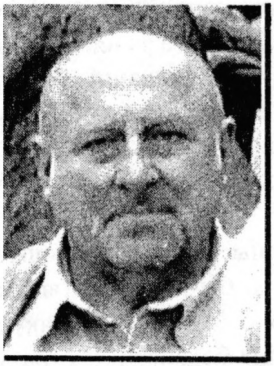
Але нялітасцівы лёс злітаваўся над жанчынай: спагадлівая санітарка перавяла Ірыну ў «ціхую» палату, дзе лячыліся хворыя на шызафрэнію.

На самой справе ў палаце было ціха: усе сем жанчын моўчкі нерухома ляжалі на сваіх ложках. Злавесныя чырвоныя промні заходзячага сонца прабіваліся праз высокае акно з кратамі, робячы асяроддзе трагічным.

З'яўленне Ірыны засталося без увагі. Яна хуценька ўтулілася ў тонкую коўдру, скруціўшыся абаранкам, і заціхла таксама. Жаль і жах тонка трымцелі ў яе душы.

Назаўтра (і яшчэ шмат бясконцых дзён) пачалося лячэнне і існаванне па нязвыклым рэжыме, у гэтым «доме скрухі», сярод няпрадказальных істот.

Прайшло многа год. Здаецца, усё стала «на кругі свая», але… Калі Ірыне сніцца эпізод з яе «бальнічнай» балючай гісторыі, яна прачынаецца з мокрым ад слёз тварам.

Михаил Шнитко

«Оба парня смелые, оба хороши...»

Команда молодости нашей

Однажды, сидя на трибуне стадиона и наблюдая вялотекущую игру «наших» с противником, я вспомнил далёкие семидесятые годы…

Первый телевизор марки «Нёман» находился в доме председателя колхоза, куда рвались деревенские пацаны, чтобы болеть за сборную Союза или минского «Динамо». Были среди сорванцов свои Стрельцовы, Яшины, Малофеевы...

Пацаны сами ставили ворота на деревенском выгоне, покупали в складчину мяч, который гоняли до темноты, получая от родителей подзатыльники за разбитые ботинки, купленные на «жидкую» валюту, а от учителей – двойки за невыученные уроки.

А какие проводились футбольные турниры: улица на улицу, деревня на деревню!.. В них погрешности судейства исправлялись потасовками и разбитыми носами судей.

В болельщиках недостатка не было, и «…каждый рыцарь желал заслужить улыбку своей возлюбленной». Но это уже из Вальтера Скотта…

И вот о борьбе за улыбку красавицы Насти: отличницы, комсомолки, спортсменки – и пойдёт наш рассказ.

«Оба парня смелые, оба хороши»: рыжий пройдоха Вася и спокойный застенчивый Вова – глубоко и надолго утонули в синеве озёр её глаз. Во время футбольных матчей красавица одинаково выражала бурный восторг после каждого забитого мяча её поклонниками. Не помню, в каком классе: то ли в десятом, то ли в девятом, – наша школьная команда вышла в финал среди школ района. Соперник попался грозный – команда городской школы…

На соревнование в райцентр добирались мы в кузове грузовика, который любезно предоставил нам председатель колхоза. Вместе с командой ехала и красавица Настя, которая должна была защищать честь школы в лёгкой атлетике. Деревенские фанаты добирались до городка, кто как мог…

Вот наконец и городской стадион. Первыми выступали легкоатлеты, и вскоре через охрипший проигрыватель отгремели фанфары в честь победителей Королевы спорта, среди которых была и красавица Настя…

Стадион освободили для футбольного мачта, и ребята побежали за спортивной формой к грузовику, на борту которого уже сидел Вася. Он стал передавать из кузова сумки и торбы с трусами и майками… Был обслужен и подбежавший друг – соперник Вова.

Под рёв и свист трибун начался матч. Игра у наших не заладилась с самого начала. Городские, как более техничные и сыгранные, сразу разрушили нашу защиту. Два гола были забиты за какие-то десять минут. Третий гол был вопросом времени…

«Крестьяне» затосковали и вошли в глубокую защиту, а городские продолжали наглеть и свирепствовать у наших ворот. Впереди замаячило с крупным счётом позорное поражение, и спасти ситуацию могло только чудо…

Но что это?! Малохольно игравший на правом фланге наш форвард Вова вдруг ожил. Он, как-то странно задёргав ногами, подхватил направленный ему мяч и рванулся в сторону ворот про-

тивника. На немыслимой скорости, обогнав зазевавшихся защитников, Вова вышел один на один с вратарём. Пушечным ударом форвард вогнал мяч вместе с вратарём в сетку.

Рёв и свист болельщиков подняли на крыло всех городских ворон и грачей. Громче всех выражала свой восторг красавица Настя. Похоже, она начала определяться в своих чувствах.

Футболисты побежали продолжать игру с центра поля, а Вова, казалось, от удачно забитого гола не находил себе места: он приседал, выбрасывая в разные стороны ноги, делал какие-то ненормативные манипуляции с трусами…

Сразу после свистка судьи, завладев мячом, он, делая умопомрачительные финты, оказался снова перед воротами противника. Восторженные крики наших болельщиков выгнали за городскую черту остатки ворон и грачей. Напуганные птахи приземлились на колхозном кукурузном поле и вместе с ранее прибывшими собратьями склевали дотла только что взошедшую «королеву полей».

Громче всех свой восторг выражала Настя.

Игра продолжалась. Во Владимира, казалось, вселился бес. Не останавливаясь, он продолжал «нарезать круги» по футбольному полю. После третьего, почти фантастического гола, он вместе с мячом, проскочив через ворота и сетку, устремился в раздевалку.

Тут и прозвучал свисток судьи, возвестивший об окончании первого тайма. Прибежав на перерыв, ребята нашли сбежавшего форварда закрывшимся в душевой. Там он пробыл весь перерыв и не вышел играть второй тайм, несмотря на уговоры и угрозы физрука. Все были в недоумении… Волновалась и Настя. «Неужели он так долго не может охладиться после перегрева?» – думала она.

Но и без Вовы нашим ребятам удалось забить гол морально раздавленным претендентам на кубок.

…По дороге домой красавица Настя сидела в кузове рядом с Вовой, а он, несмотря на привалившее счастье, отрешённо молчал и, не вынимая, держал руки в карманах брюк.

Опечаленный плутоватый соперник Вася зло думал: «И на кой хрен я насыпал ему перца в спортивные трусы?..

Валерьяныч

«Володя! Только не злись: к нам едет тётя Клава!» – осторожно сказала жена Владимиру Афанасьевичу, водителю автобазы, заскочившему домой перекусить. Выданная новость напрочь отбила у него аппетит. Клава, одиноко проживающая в столице, во время своих визитов к племяннице полностью реализовывала невостребованный потенциал нравоучений и другой кипучей жизнедеятельности. Хозяин в это смутное время старался дольше оставаться на работе, а сынишка Димка, если были каникулы, съезжал к бабушке в деревню. Терпеть приходилось из-за квартиры, которую тётя обещала завещать своей племяннице. Но если принять во внимание бодрость духа и темперамент родственницы – как у той бразильской тёти, у которой на родине много диких обезьян, – ждать ключи от вожделенной квартиры предстояло долго. Но на этот раз гостья намного не задержалась.

На второй день её присутствия ночью всех разбудил испуганный вопль тёти: «Чёрт! Чёрт! Сгинь, нечистая сила! »

Поднятая по тревоге семья еле успокоила старуху: по её словам, приняв на ночь таблетку снотворного и запив валерьянкой, она тихо и мирно отошла ко сну… И вдруг она от тяжести на груди и от того, что кто-то, косматый и усатый, её целует, – проснулась. Открыв глаза, она в лунном сиянии увидела у себя на груди страшного чёрного кота со сверкающими огромными глазами. Из усатой морды раздавалось хриплое мурлыканье.

Не успела она опомниться, как страшилище, испуганно мя-

укнув, в один миг исчезло в форточке …

Хозяин, услышав такую новость, чуть не грохнулся от смеха со стула: «Да это ж наш стервец Валерьяныч так лобзал Вас, уважаемая Клавдия Кузьминична…»

Валерьяныч – чёрный здоровый котище, которого Димка «хохмы ради» приучил к валерьянке так, что бедное животное впору было к нарколога вести кодироваться…

А в эту злополучную ночь, вернувшись с недельного вояжа по кошкам, он унюхал вожделенные пары, выдыхаемые Клавдией Кузьминичной, и своими дальнейшими действиями напугал до «животных колик» спавшую гостью, чем и ускорил её отъезд.

На буксире

Молодой ветеринар Семён Птичкин был на седьмом небе от счастья, которое ему привалило: сегодня на утренней планёрке председатель колхоза вручил ему давно обещанные ключи от служебного УАЗика. Машина изяществом погнутых и проржавелых линий напоминала известную «Антилопу Гну».

Сейчас, завершив объезд ферм и пастбищ и наслушавшись поздравлений доярок по причине появления его на транспортном средстве, он возвращался на центральную усадьбу. В голове бродили сладкие мечты о том, как он, вечерком, повезёт за околицу завклубшу Тоньку и тогда…

Парение его фантазии прервал отчаянно жестикулирующий парторг колхоза Василий Шаповалов, который стоял с мотоциклом на пыльной дороге. Семён, тормознув, накрыл пыльным облаком духовного лидера колхоза и его «норовистого коня».

– Что случилось, Макарыч?

– Да вот заглох, зараза! Битый час бьюсь, никак не фурычит. Может, ты, Семён, меня на буксир возьмёшь, а то я на партсобрание опоздаю?

За неимением троса приладили к рулевой вилке мотоцикла кусок верёвки, случайно оказавшейся в кузове автомобиля. Несчётное количество раз пообещав ехать медленно, Семён наконец тронулся с места и поволок на буксире представителя «…ума, чести и совести нашей эпохи».

Мечты о предстоящем механизированном свидании с Тонькой-завклубшей опять полезли в голову ветеринара, как куры на свежие грядки… Напрочь забыв о привязанном к фаркопу партлидере, Семён давил на газ, взметая сзади клубы пыли. Встречный народ энергично здоровался с колхозным Айболитом, выражая восторг криками и маханием рук… Семён относил проявление такой народной любви на счёт своей моторизации.

Подъехав к конторе, он резко затормозил и сразу почувствовал глухой удар в кузов своей машины и только тогда сообразил что к чему, когда услышал вопли и маты Макарыча: «Убью гада, дай только до тебя добраться!..»

Выскочив из машины, Семён увидел совершенно седого парторга (то ли от пыли, то ли от переживаний, что опаздывает на партсобрание) с одной рваной сандалией на ноге – вторая, видимо, стёрлась от долгого торможения по грунтовке…

Семён, быстро поняв свою ситуацию и мысленно попрощавшись с транспортным средством, от греха подальше стремглав побежал в кусты, густо росшие вокруг конторы…

Поголовщина

«Чего ты, Семёновна, скотину мучаешь? Не могла для этого дела Ивана Киллера пригласить?» – с такими словами к Фросе Скороход обратился её сосед Фёдор Фролов, давно и с интересом наблюдавший через забор, как два деревенских пролетария: Васька Заяц и Петька, по кличке Гранёный Стакан, – уже полчаса пытались завалить Фросину свинью для убоя…

Подточенные круглогодовым вынужденным «постом» и ослабленные алкоголем организмы местных «тореодоров» никак не могли справиться с матёрой свиньёй.

Зная Фросину жадность, вопрос о непривлечении Ивана Киллера, в миру – Седунова, деревенского убойных дел мастера, который брал расчёт только наличными или мясом, был задан проформы ради. Этим же «свободным художникам» было достаточно стакана самогона до и стакана после трудового подвига…

Фёдор ещё минут пять понаблюдал этот «цирк», а потом, плюнув, пошёл на работу. Свинья же отчаянно боролась за жизнь: то усилиями Фроси выталкивалась из сарая, то торпедой туда влетала…

За ней, как разбойники с большой дороги, носились Петька с кувалдой и Васька с ножом. Свиной визг и маты «бойцов» битый час продолжали терзать деревню. В конце концов загнанная «хрюня» была оглушена кувалдой и поражена ножом. Вспотевшие «душегубы» потребовали по стакану «мутненького» для снятия стресса. В противном случае пообещали, не попрощавшись, по-английски, удалиться…

Достигнув компромисса и перекурив, они приступили к осмолке туши.

Но паяльная лампа никак не хотела разгораться: может, неисправна была, а может, бензин, приобретённый Фросей за ту же «валюту», был разбавлен соляркой хитроватой шофернёй…

Сейчас уже никто не помнит, кто из двух представителей «освобождённого труда» предложил облить свинью фальсифицированным горючим.

Вспыхнув гигантским факелом, свинья вдруг встала на ноги и, несмотря на все попытки удержать её за уши вскочившего на неё Гранёного Стакана, рванула в сарай… А через пару минут выскочил оттуда лишь обезумевший Петька Стакан с дымящимися штанами…

Бедное животное, наконец полностью «откинув копыта», самостоятельно доосмаливалось в уже полыхавшем сарае. Прибежавшие сельчане и подъехавшая чудом заведённая колхозная пожарная машина с трудом отвоевали у огня уже начавшую заниматься Фросину избу.

На озере

Нина Рощина, ещё молодая, в самом цвете привлекательности женщина, справившись по хозяйству и приодев успевших замараться своих помощников: чернявенького шестилетнего Сашку и светленькую четырёхлетнюю пышечку Анечку, – засобиралась на выгон встречать семейную кормилицу Зорьку.

Что-то запаздывал с работы муж Алексей. Видимо, опять бригадир попросил задержаться на сенокосе, а он у неё безотказный: поворчит, поворчит – и согласится. Сегодня Алексей обещал приехать пораньше, чтобы всей семьёй пойти на праздник Купалье.

Не дойдя до выгона, Нина услышала знакомый рокот трактора. Дети, закричав: «Папка, папка!» – побежали навстречу въехавшему на горку «Беларусу».

Трактор резко затормозил, и выскочивший из кабины Алексей схватил детей на руки и закружился с ними на пыльной дороге. Нина с любовью смотрела на хохочущего мужа и визжащих от переполнявшего восторга детей. Какой он у неё хороший! Любит детей одинаково, хотя…

Неродной ему Сашка. Он сын его бывшего друга Петра, с которым Нина дружила ещё с детства. Ждала она его из армии уже с ребёнком под сердцем, а Пётр, как часто бывает, ушёл к другой. И тогда появился в её жизни Алексей, не блещущий показной мужской красотой, а тихий и добрый, с какой-то виноватой улыбкой на лице.

Вначале долго не могла она к нему привыкнуть. Но, видя его неназойливую заботу о ней и её сыне, который сразу потянулся к нему, начала постепенно оттаивать душой и окончательно признала его родным после рождения Анютки.

И всё-таки, как капля расплавленного металла, иногда прожигало душу Нины воспоминание о Петре. Каждый раз, устыдившись, она старалась забыть всё, как что-то грешное и нехорошее…

Алексей, натешившись с детьми и вытащив из кармана «десятку», сказал: «На, возьми. Удалось закалымить. Купи детям и себе чего-нибудь к празднику. Мне не получается с вами пойти – надо на рыбалку ехать. Митьку, брата, Коршак пьяного за рулём подловил. Может, рыбкой удастся ублаготворить несговорчивого гаишника». Нина неодобрительно посмотрела на мужа и грустно промолвила: «Ох, Лёшка! И охота тебе этого пьянтоса выручать! Не сегодня так завтра – всё равно попадётся. Сводил бы ты лучше нас на праздник. Там артисты из района будут». Алексей, потоптавшись и виновато улыбнувшись, ответил: «Ну ладно, Нина, в последний раз его выручаю. Сейчас поеду к мамаше, а оттуда и на озеро. У неё и перекушу».

Поцеловав детей, он залез в кабину и, пыля по ухабистой дороге, покатил в сторону соседней деревни, где вдали синело озеро…

Праздник проходил весело. Чадили резиновым дымом многочисленные костры. Сельчане, разбившись на компании, уселись вокруг сцены, развернув принесённую снедь. Вскоре отступили дневные заботы, и поплыла над селом тёплая и песенная купальская ночь…

Проснулись поздно. Спешить было некуда: впереди у Нины предстояли две недели отпуска.

«Как там чувствует себя на работе не спавший всю ночь Алексей? И зачем было ему из-за этого непутёвого братца так мучиться?» – размышляла она.

И вдруг – стук в дверь: в комнату вошёл бригадир Егор Звягин.

– Вы что, хозяева, так заспались с Купалья? Я твоего ждал-ждал и дай, думаю, заеду… А, кстати, где трактор?

Нина в растерянности посмотрела на Звягина:

– А разве Лёша не на работе? – и, чтобы отогнать дурные мысли, она добавила:

– Может, у родителей заспался после рыбалки? Давайте, Егор Кузьмич, туда подъедем.

…Алексея в родительском доме не было. Только трактор стоял на задворках… Встревоженные, все пошли к озеру. На пристани Лёши не оказалось, ничего не было видно и в синеющей дали…

Поднятые по тревоге люди весь день бороздили озеро.

Только под вечер в дальних камышах обнаружили они перевёрнутую лодку…

Поиски тела не прекращались двое суток, и всё это время на берегу металась обезумевшая от горя Нина. Мать Алексея с сердечным приступом увезли в больницу на «Скорой помощи».

На третий день поисков из района прислали рыбаков с неводом.

Затарахтели дизели, и скрипящие лебёдки начали наматывать тросы.

Невод приближался к берегу, и вскоре показалась его корма, медленно поднимаясь из воды. Люди замерли в ожидании...

И вдруг появилась синяя рука, зацепившаяся за сеть невода, а потом показался и сам Алексей…

Вскрикнув, упала в обморок Нина. Заголосили на берегу женщины...

Длинный мешок кормы выволокли на берег. А в ней, в самом хвосте, – рыба: огромные лещи, задыхаясь, кипели живым серебром.

Люди не сдержались и стали хватать рыбу. В образовавшейся сутолоке они не заметили, как, освободившись от ячей сети, начал отплывать от берега Алексей, словно озеро забирало его обратно к себе, устыдившись несообразности людского поведения…

Алеся Шпак

«Сонца човен выкаціла свой...»

Як Міхась чараўніка шукаў

(казка)

У сям'і мядзведзяў гора –
Сын Міхаська захварэў:
Ён з апоўдня не ў гуморы,
Не дурэў, не піў, не еў.

Вочкі сумныя без бляску,
Голас з ложка не падаў,
Нават вечарам пра казку
Не спытаўся – вось бяда.

Тата з маці асцярожна
Распытанку пачалі:
«Ты хадзіў на луг мурожны,
Еў карэньчыкі з зямлі?

Ці да пчол занадта лазіў
Мёд ліпнёвы пасмактаць?
Ці, не змыўшы пылу, гразі,
Яблык браў пакаштаваць?

Ці аб'еўся ты маліны?
На пагорку шмат яе...
Ведаць гэта мы павінны».
Ды на ўсе пытанні «не»
Ім адказвае Міхаська.
Што рабіць тут, як лячыць?
Па-суседску, калі ласка,
Рады воўк дапамагчы:

«Захварэў ці так, блазнота,
Што дарэмна меркаваць,
Трэба хуценька з чароту
Фельчарыцу выклікаць.

Ліска-фельчар качак хворых
Лечыць пільна трэці дзень:
Пэўна, птах лавіў каторы
Жаб у бруднай дзесь вадзе.

Эпідэмія – не жарты.
Толькі што я распачаў?..
Пашукаць сароку варта,
Каб паклікала ўрача».

А яе шукаць не доўга,
Бо лятае ля жытла...
Паляцела – да малога
Фельчарыцу прывяла,

Нават час хвілінак пачак
Не паспеў перакідаць.
Засталася хворых качак
Барсучыха даглядаць.

Як агледзела малога
Ліска ўважліва сама,
То сказала, што нічога
Асаблівага няма.

Гэта проста ад узросту,
Хутка пройдзе і само,
Толькі ёсць рэцэптаў мноства,
Каб хутчэй дапамагло.

Ёсць у лесе цуда-кветка...
Той, хто мае пільны зрок,
Можа ўбачыць, хоць і рэдка,
Зёлку там, дзе ёсць паўзмрок.

Мае кветка ўздоўж сцяблінкі
Кветак дзесяць, як калі,
Невялічкіх дзве лісцінкі
Ды цыбулінку ў зямлі.

З'есць Міхась яе – адразу
Стане зноўку жартаўнік.
Незвычайная і назва
Белай кветкі – чараўнік.

І не надта каб прыгожа,
Непрыкметна кветка ўдзень,

Але дужа дапаможа
І ў складанай больш бядзе.

Досыць хуткае лячэнне
Дасць Міхаську чараўнік.
А цяпер да пабачэння,
Не хварэйце ані-ні».

Зыркаў зверху месяц срэбны,
Зваў усіх адпачываць...
«Кветка гэта мне патрэбна,
Раніцой пайду шукаць», –
Уздыхнуў Міхась глыбока,
І з душы зляцела змроч.
Сны вясёлыя навокал
Мітусіліся ўсю ноч...

На світанку злез ён з ложка,
Толькі брату штось шапнуў,
Ды хутчэй на луг мурожны
Свае лапы павярнуў.

А на лузе што за россып
Непадробленай красы?..
Быццам зорачкі з нябёсаў
Сталі кроплямі расы.

Сонца толькі што з-за лесу
Човен выкаціла свой,
І яно ўвесь дзень уверсе
Будзе плыць над галавой.

Там, за возерам, далёка
Сядзе вечарам яно,
Знікне ў яміне глыбокай
Жыватворнае святло.

Толькі час надыдзе ранку,
Абудзіўшы цішыню,
Сонца птушачка-заранка
Зноў пакліча ў вышыню.

Вось і зараз – светлы ранак,
Луг звініць на ўсе лады...
Апынуўся нечакана
Наш Міхаська ля вады.

Светлай стужкай ззяе рэчка,
Бервяно над ёй – масток,
Побач спеляцца парэчкі –
Так і просяцца ў раток.

Быў Міхась расхваляваны,
Ці пяту хтось казытнуў,
Ды з мастка ён нечакана
Прама ў рэчку слізгануў.

Непрыемнае здарэнне:
Скрозь халодная вада –
Стала нават на імгненне
Міхасю сябе шкада.

Ды, сабраўшы спрыт у лапы,
Хутка выскачыў з вады.

Абышлося... Ён падрапаў
Толькі нос з тае бяды.

Страсянуўшы вільгаць спешна,
Наш Міхаська ачуняў,
Ды цяпер ужо з усмешкай
На рачулку пазіраў.

Толькі вось аднекуль смага
Накаціла – як глытаць?
Што ж, цяпер зусім няблага
І парэчак пасмактаць.

Іх ля рэчкі досыць многа –
Аж чырвоныя кусты –
Так дарэчы дапамога:
Страўнік надта ўжо пусты.

Спрытна ягады збірае –
Сілкавацца ён мастак:
І галінкі не ламае,
І жуе не абыяк.

Ды плывуць па рэчцы гусі –
Там жыццё сваё цячэ.
Прадказаць я не бяруся,
Што там здарыцца яшчэ...

Мільгануў луской карасік
І, хаваючыся, знік...
Замаркоціўся Міхасік:
«Як знайсці той чараўнік?»

Час бяжыць – бягуць і лапы
Па сцяжынцы ў светлы гай...
Кветкі розныя абапал –
Хоць ахапкамі збірай.

Ды шкада: няма той самай,
Што патрэбна Міхасю.
«Абыду, яшчэ так рана,
Я ваколіцу – усю!»

Бачыць: збоку на дарозе
Вужанятка залягло,
Бок скрываўлены, у змозе
Ледзьве дыхала яно.

Тут Міхаська прыпыніўся,
Вужанятка ў лапы ўзяў,
Збочыў крыху, нахіліўся,
Змейку ў лужыну паклаў.

Ачуняе ў прахалодзе –
Пад арэшнікам якраз.
Адпачыць зусім не шкодзіць
І Міхаську пэўны час.

Толькі трэба і ў дарогу –
Ён шукальнік, а не госць –
Абысці лясы, мурогі:
Недзе там, напэўна, ёсць
Кветка-дзіва. Вось праява:
Незнаёмку як шукаць?
І пабег Міхаська жвава,
Вочкі-зорачкі блішчаць.

Доўга бег ці не – стаміўся,
Трэба сілы аднавіць.
Ён пад елкай прыпыніўся,
Хоча смагу наталіць.

Побач светлая крынічка
З-пад зямлі цурчыць-бяжыць.
Кліча з елачкі сінічка:
– Добры дзень! Як маеш быць?

– Добры дзень, мая суседка,
Рады я цябе сустрэць,
Вось шукаю ў лесе кветку,
Каб ніколі не хварэць.

А знайсці яе нялёгка,
Непрыкметная нічым.
Толькі вось казаць няёмка:
Я хацеў бы адпачыць.

– Ой, прабач, спачні, канечне:
Надта сонца прыпякло.
Тут якраз густы арэшнік
Добра сцішвае цяпло...

Адляцела птушка воддаль.
Лёг Міхаська спачываць –
З найвялікшай асалодай
На мурог шаўковы спаць.

І з прыродай ён у згодзе
Спіць на матухне-зямлі,

Дзе стракозы ў карагодзе,
Дзе, як кветкі, матылі,

Дзе няспынна ў плынным часе
Чуцен птушак ладны спеў...
Так цудоўна, што Міхасік
Усміхаецца і ў сне.

Мала часу праляцела,
Толькі трэба ж уставаць.
Бач ты, сонца захацела
З хмаркай ў хованкі гуляць.

Дожджык цёплы, дожджык шпаркі
Хутка зрынуўся уніз,
І вясёлкі кошык яркі
Перавернуты павіс.

Пад кустом перачакаўшы
Дождж – вясёлы вадалей,
Сіл, энергіі прыдбаўшы,
Рушыў наш Міхась далей.

Пазіраючы, як спрытна
Гарнастай на дрэва лез,
Па сцяжынцы каларытнай
У яловы трапіў лес.

Цішыня – сяброўка змроку,
Кветак, бач ты, ніякіх,
А стаяць на кожным кроку
Таўсцякі-баравікі.

«Вас збіраць абавязкова
Я прыду сюды не раз,
А пакуль – бывай, яловы,
Заставайся ў добры час».

Расступіліся яліны,
Цемра знікла ад святла,
Міхася далей сцяжына
На пагорак павяла.

Скрыпень полымем ружовым
Той пагорак агарнуў,
А Міхась на пах мядовы
Да маліны павярнуў.

Нос у куст Міхасік торкаў,
Рот дарма не раззяваў,
Аж пакуль не стала горка,
Слодыч ягад смакаваў.

Як наеўся – што за ліха,
Хоць ты ягад не збірай:
Сонца промнямі паціху
Зачапіла небакрай.

У дарогу зноў імкнуцца
Лапы жвавыя хутчэй:
Не паспееш азірнуцца –
Знікне сонейка з вачэй,
Знікне светлая надзея,
Быццам зорачка ў вадзе.
Уздыхнуў Міхась: «І дзе я
Адшукаю кветку, дзе?»

Ад алешын і бярозак
Цені доўгія ляглі,
Але ўсё ж да вербалозу
Дацягнуцца не змаглі.

Конікі канцэрт бясконцы
Зноўку дружна павялі,
Мільганула птушкай сонца
І схавалася ў галлі.

Пах прыемны, пах чароўны
Тут прывабіў Міхася:
«Трэба глянуць – усё роўна
Побач селішча лася –
Давязе якраз да дому,
Толькі хораша прасі:
Сябра добры ён, вядома,
Спачувае шчыра ўсім.

Але што гэта за дзіва –
Вылучае мшэлы пень
Водар кветачкі адзінай,
Непрыкметнай, быццам цень.

Я не буду рваць, не бойся
І пялёсткі не хіні,
У мяне не засталося
Той хваробы ані-ні.

Вельмі добрае лячэнне
Паспытаў твой сёння госць.
Так бывай, да пабачэння,
Дзякуй, кветка, што ты ёсць».

Хутка лось давёз да дому,
І Міхасік вельмі рад –
Бо хвалююцца, вядома,
Тата з маці не на жарт.

Апраўдацца як малому –
Не пазбег крутых размоў.
Абяцаў ён: «Без дазволу
Не пайду нікуды зноў».

Падарожжа – ўжо былое:
Пачалі з ім жартаваць...
І ў харошым, бач, настроі
Можна класціся ўсім спаць.

Рады бацька і матуля,
Што здаровы іх Міхась...
І нарэшце ўсе паснулі.
Што ім дзень наступны дасць?

Вось і скончылася казка,
Там усё пайшло на лад...
Чараўнік – духмяна краска –
Будзе вам заўсёды рад.

Аб аўтарах

Мікалай Анякаў (Балдоўскі Мікалай Якаўлевіч) нарадзіўся ў 1937 годзе ў в. Кубак Пскоўскай вобласці. Па адукацыі педагог. Друкаваўся ў СМІ і ў многіх калектыўных зборніках. Аўтар кніг «Кроны памяти», «Пульсар», «Из родника... або з крыніцы». З 2006 года – старшыня народнага літаратурнага аб'яднання «Наддзвінне». Сябра Саюза пісьменнікаў Беларусі.

Атрахімовіч Вячаслаў Паўлавіч нарадзіўся ў 1947 годзе на Браслаўшчыне. Шырока друкаваўся ў СМІ і ў калектыўных зборніках. Аўтар кніг прозы «Жыццёвыя гісторыі» і «Млечны шлях». Намеснік галоўнага рэдактара рэспубліканскага альманаха «Гоман».

Буганов Пётр Иванович родился в 1953 году на Шумилинщине. По профессии автомобилист. Вся его жизнь связана со службой в Вооружённых Силах. Сейчас проживает в г. Полоцке. Печатался в СМИ, в коллективных сборниках «Вытокі», «Па быстрыні», «Свята назаўжды», в альманахе «Наддзвінне». Член художественного совета НЛО «Наддзвінне».

Еронько Елена Алексеевна родилась в 1963 году в Новосибирске. Закончила Ленинградский институт культуры. Работает в Полоцкой центральной районной библиотеке. Печаталась в коллективном сборнике «Истоки» и в альманахе «Наддзвінне».

Загурская Галіна Пятроўна нарадзілася ў 1945 годзе на Міёршчыне. Па спецыяльнасці настаўнік матэматыкі і фізікі. Друкавалася ў рэспубліканскіх і мясцовых перыядычных выданнях і ў калектыўных зборніках. Аўтар кніг лірыкі: «З далоняў сэрца» і «Да зямлі прытуліцца», а таксама аўтар беларускіх перакладаў вершаў М. Балдоўскага ў кнізе «Из родника... або з крыніцы». Рэдактар НЛА «Наддзвінне».

Іванова (Дземянчонак) Ала Канстанцінаўна нарадзілася ў 1945 годзе ў в. Цвеціна Міёрскага р-на Віцебскай вобласці. Закончыла ў 1965годзе Полацкае медвучылішча па спецыяльнасці фельчар. Друкавалася ў рэспубліканскіх і мясцовых перыядычных выданнях і ў альманаху «Наддзвінне-2008».

Карасёў Віктар Раманавіч нарадзіўся ў 1937 годзе ў в. Рыбакі Полацкага р-на. Закончыў Латвійскі дзяржаўны ўніверсітэт. Працаваў настаўнікам гісторыі ў г. Полацку і ў Ветрынскай сярэдняй школе. Стваральнік музея »Гісторыя Ветрына і школы». Аўтар праектаў і стваральнік шэрагу памятных знакаў славутым землякам. Аўтар шматлікіх краязнаўчых артыкулаў і кніг: «Ветрына і наваколле: храналогія гісторыі», «Мая любоў – Ветрына», «Майго сэрца часцінка», «У памяці людской назаўжды». Друкаваўся ў калектыўных зборніках НЛА «Наддзвінне».

Кирюшин Анатолий Владимирович родился в 1939 году в г. Полоцке. По образованию историк, закончил Белорусский государственный университет. Печатался в периодических изданиях и в коллективных сборниках: «Вытокі», «Па быстрыні», «Свята назаўжды» – а также в альманахе «Наддзвінне-2008».

Кужалева Таццяна Трафімаўна нарадзілася ў 1968 годдзе ў в. Казімірова Полацкага раёна. Закончыла Полацкі педагагічны каледж. Працавала выхавацелем ў дзіцячым садку, зараз працуе загадчыкам Варонічскага сельскага клуба. Піша вершы. Друкуецца ўпершыню. Кандыдат у члены народнага літаратурнага аб'яднання «Наддзвінне».

Змітрок Куніцкі (Стральцоў Уладзімір Пятровіч) нарадзіўся 14 лістапада 1929г. на Расоншчыне. Аўтар кніг «Рэха трох асін», «Тое-сёе з куфэрка памяці», «У цянётах часу», «На рубяжы тысячагоддзяў», у ліку аўтараў альманахаў «Наддзвінне» і «Дзвіна», зборніка «Там, дзе вежы Сафіі», іншых калектыўных зборнікаў. Член мастацкага савета народнага літаб'яднання «Наддзвінне», сябра Саюза беларускіх пісьменнікаў.

Куц Владимир Семёнович родился в 1950 году на Глуботчине. Закончил школу морского образования (г. Балтийск), военно-морское училище (г. Киев), Московский юридический институт. Работал в гражданском флоте, 12 лет служил на атомных подводных лодках ВМФ. Затем – ведущий юрисконсульт, частный адвокат, преподаватель права в университете. Печатался в СМИ и во многих коллективных сборниках. Автор книги поэзии «Круговорот». Член Белорусского литературного союза «Полоцкая ветвь».

Леаненя Віктар Лук'янавіч нарадзіўся ў 1940г. у в. Новыя Макраны Клецкага р-на Мінскай вобл. Закончыў гідрафак БГСА. Аўтар кніг паэзіі: «Хто можа схаваць агонь?», «Сам сабе грэшны», «Чарапашка Лала», «Зямны госць». Друкаваўся ў рэспубліканскай перыёдыцы, у калектыўных зборніках і альманахах.

Лёціна Зінаіда Мікалаеўна нарадзілася ў 1955 годзе ў г. Лепелі Віцебскай вобласці. Адукацыя – сярэдняя спецыяльная. Друкавалася ў мясцовых СМІ, у альманаху «Наддзвінне» і ў калектыўных зборніках: «Вытокі», «Па быстрыні», «Свята назаўжды». Аўтар кнігі «І песня хвалямі плыве...» (зборнік песняў).

Михнович Лариса Алексеевна родилась в 1949 году в д. Роштово Полоцкого р-на. Закончила филологический факультет Гомельского государственного университета. Работает преподавателем в Полоцком государственном университете. Печаталась в периодических изданиях и в коллективных сборниках. Автор книги стихов «Впереди – дороги» и соавтор дуэтного сборника «Звёзды на дорогах». Член Белорусского литературного союза «Полоцкая ветвь».

Москалёв Виталий Иванович родился в 1979 году в г. Полоцке. Закончил машиностроительный факультет Полоцкого государственного университета. Работает в частной фирме. Пишет стихи и прозу. Печатался в местных и республиканских СМИ. С 2009 года является членом народного литературного объединения «Наддзвінне».

Салодкая Надзея Стэфанаўна нарадзілася ў 1947 годзе ў в. Шэркіна Лёзненскага р-на Віцебскай вобласці. Закончыла Полацкае медвучылішча. Аўтар кніг паэзіі: «Я ішла да сябе...», «На ўзлёце малітвы», «Свечка жаліцца небу», «На краю зимы», «Горсточка лета», «Апошняя квадра», тэкстаў папулярных песен. Член Саюза пісьменнікаў Беларусі. Ганаровы грамадзянін горада Полацка. Лаўрэат абласной прэміі імя Уладзіміра Караткевіча за кнігі «Горсточка лета» і «Апошняя квадра».

Сідаровіч Кацярына Юльянаўна нарадзілася ў 1960 годзе ў вёсцы імя Вароўскага Барысаўскага раёна Мінскай вобласці. Закончыла Горацкую сельскагаспадарчую акадэмію. Працавала аграномам у розных установах. У апошні час працуе бібліятэкарам у сярэдняй школе №9 г. Полацка. Піша вершы. Друкавалася ў мясцовых СМІ. З 2009 года сябра народнага літаратурнага аб'яднання «Наддзвінне».

Советная Наталья Викторовна родилась в 1956 году. Кандидат психологических наук. Публиковалась в республиканской и местной периодической печати, в коллективных сборниках НЛО «Наддзвінне». Автор книг: «Тепло свечи», «Цветок на морозе», «Святой Благоверный князь Александр Невский», «В поисках сокровищ», «За краем света».

Старынскі Валерый Аляксандравіч нарадзіўся ў 1940 годзе ў в. Бароўка Верхнядзвінскага р-на. Па спецыяльнасці інжынер-механік. Друкаваўся ў перыядычных выданнях, у зборніках: «Полоцкий альбом», «Па быстрыні», «Свята назаўжды», у альманахах «Наддзвінне». Аўтар паэтычных кніг: «Любовь и боль», «Ветразі жыцця», «И сердце в сердце

стучится», «Плач жураўліны». Член Беларускага літаратурнага саюза «Полоцкая ветвь».

Тачыла Уладзімір Сцяпанавіч нарадзіўся ў 1950 годзе ў в. Карпекі Полацкага раёна. Скончыў Беларускі інстытут механізацыі сельскай гаспадаркі, мінскую ВПШ, Міжнародны інстытут менеджменту. Працаваў майстрам вытворчага навучання, старшым інжынерам, займаў розныя пасады ў камсамольскіх і партыйных органах. З 1992г. – дырэктар ТАА «Крывічы». З 1993г. – намеснік, першы намеснік старшыні Полацкага гарвыканкама, з лютага 1999г. – старшыня . Яго вершы публікаваліся ў мясцовым перыядычным друку і ў зборніку «Свята назаўжды». У 2010г. узнавіў сваё членства ў народным літаратурным аб'яднанні «Наддзвінне».

Фядотаў Феактыст Фёдаравіч нарадзіўся ў 1951 годзе на Глыбоччыне. Па прафесіі біёлаг. Зараз працуе дырэктарам кінавідэацэнтра «Радзіма». Друкаваўся ў СМІ, у калектыўных зборніках «Вытокі» і «Свята назаўжды», у альманахах: «Крылья» і «Наддзвінне». Аўтар кнігі паэзіі «Я жыву на зямлі, дзе ўсё ёсць ад Бога...»

Цітова Раіса Міхайлаўна нарадзілася ў 1949 годзе на Полаччыне. Закончыла Вялікалуцкі сельскагаспадарчы інстытут па спецыяльнасці «Аграномія». Працавала галоўным аграномам, старшынёй калгаса, старшынёй сельскага савета. Друкавалася ў перыядычных выданнях, у альманахах «Наддзвінне» і «Литературный ковчег», у зборніках: «Вытокі», «Па быстрыні». Член мастацкага савета літаб'яднання «Наддзвінне».

Шабанава Рэгіна Канстанцінаўна нарадзілася ў 1951 годзе ў в. Бароўка Верхнядзвінскага р-на Віцебскай вобласці. Закончыла мастацка-графічны факультэт Віцебскага педінстытута імя П. М. Машэрава. Працавала настаўніцай чарчэння і малявання, мастаком-афарміцелем. Друкавалася ў мясцовых СМІ, у зборніку «Свята назаўжды», у альманаху «Литературный ковчег».

Шнитко Михаил Фёдорович родился в 1948 году в д. Берёзовка Докшицкого р-на Витебской области. Закончил Витебскую ветеринарную академию. Работает начальником ЖРЭУ № 5 г. Полоцка. Печатался в периодических изданиях, в сборниках: «Истоки» и «По стремнине», в альманахе «Наддзвінне». Член Белорусского литературного союза «Полоцкая ветвь».

Алеся Шпак (Швайко Ала Іванаўна) нарадзілася ў 1951 годзе ў г. Полацку. Закончыла Беларускі дзяржаўны універсітэт, механіка-матэматычны факультэт. Працавалв настаўніцай матэматыкі. Друкавалася ў мясцовых СМІ, у зборніку «Свята назаўжды», у альманаху «Наддзвінне».

Змест

Мікалай Балдоўскі
Во *Слове* вечно... ..... *3*
Мікалай Анякаў
‹‹Са свету фарбаў і сугуччаў…›› *8*
Вячаслаў Атрахімовіч
‹‹Ведайце і вы, добрыя людзі…›› *24*
Пётр Буганов
‹‹От слова можно исцелиться…›› *42*
Елена Еронько
‹‹Калейдоскоп сменяющихся дней…›› *53*
Галіна Загурская
‹‹Настаў, пэўна, час для прызнання…›› *61*
Ала Іванова
‹‹І праз гады ляцелі зноў пялёсткі…›› *72*
Віктар Карасёў
‹‹Памяці мужнай зямлячкі…›› *78*
Анатолий Кирюшин
‹‹Нет, не красота спасёт мир…›› *83*
Таццяна Кужалева
‹‹Краіна, якая мне сніцца…›› *96*
Змітрок Куніцкі
‹‹Не забываць, што мы тут госці…›› *101*
Владимир Куц
‹‹Кто-то выплеснул россыпи звезд…›› *113*
Віктар Леаненя
‹‹Малінаўка спявала і тады›› *126*

Зінаіда Лёціна
‹‹Ах, якая прыгажосць!..›› *135*
Лариса Михнович
‹‹Наших чувств золотое шитьё…›› *151*
Виталий Москалёв
‹‹Любовь – огромный океан…›› *159*
Надзея Салодкая
‹‹Не пакідаю вас…›› *167*
Кацярына Сідаровіч
‹‹Шанс гэты нельга выпускаць...›› *176*
Наталья Советная
‹‹Воссияй мне день безгрешен…›› *183*
Валерый Старынскі
‹‹І ляціць быстрак маіх жаданняў...›› *190*
Уладзімір Тачыла
‹‹Каб жылі поруч родныя словы…›› *197*
Феактыст Фядотаў
‹‹І ў сэрца каханне прыйшло…›› *205*
Раіса Цітова
‹‹Адкрый свайго жыцця старонку…›› *213*
Рэгіна Шабанава
‹‹Але ж гэта была рэальнасць…›› *219*
Михаил Шнитко
‹‹Оба парня смелые, оба хороши…›› *232*
Алеся Шпак
‹‹Сонца човен выкаціла свой…›› *243*

Літаратурна-мастацкае выданне

НАДДЗВІННЕ

Альманах

Укладальнікі:
Мікалай Якаўлевіч **Балдоўскі**. Галіна Пятроўна **Загурская**
Камп'ютарны набор і вёрстка С.У. Тамашэвіча
Карэктар С. А. Вялюга

Падпісана да друку 01.12.2010. Фармат 60х84/16. Папера «Сірыус універс».
Гарнітура «Балтыка». Друк рызаграфічны. Ум. друк. арк.15,35. Ул.-выд. а. 10,43.
Тыраж 200 экз. Заказ 5992
ТАА «Полацкае кніжнае выдавецтва». ЛИ №02330/0494447 ад 08.04.2009.
Праезд Замкавы, 4, к. 16, 211400. Полацк. Тэл./факс: +375 (214) 42-16-86.
E-mail: ooo.pki@mail.ru
Надрукавана з арыгінал-макета заказчыка ў КПУП «Наваполацкая друкарня»
ЛП №02330/0494169 ад 03.04.2009. Вул. Блахіна, 26, 211440, г. Наваполацк.

ISBN 978-985-6936-27-5